Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXVI. SEPTEMBAR, OKTOBAR 1932. SV. 5.

Sadržaj:

ČLANCI: Strana

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc 153
Viktor Sugár (preveo Fr. Dugan): Rimske hidrauličke orgulje, pronađene u Budapešti — Aquincum 158
O. Anselmo Canjuga: Popravak orgulja u crkvi otaca kapucina u Splitu 161
Janko Barle: † Oskar Dev 162
Fra Bruno Adamčik: Pismo iz Mostara 164
Vl. D.: Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života 166

IZ HRVATSKE GLAZBENE PROŠLOSTI:

Branko Birt: Skladbe ilirskih skladatelja sačuvane u arhivu glazbenog društva „Vijenac" u zagrebačkom sjemeništu 166

HRVATSKE PUČKE POPIJEVKE:

Fr. Augustin Kristić: Crkveno-narodni napjevi u Fojnici 168
Ivan Mihoković: Ivanjske popijevke iz Miholjanca 171
O. Antonin Zaninović O. P.: Nekoliko kolenda iz Dalmacije 173

NAŠI DOPISI . . . . . . 175—177

GLAZBENA LITERATURA . . . . . . 177—179

RAZNE VIJESTI: . . . . . . 179—183

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA 184

NEK JE SVAŠTA . . . . . . na omotu

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI . . . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

Franjo Dugan: In I. Vesperis Nativitatis Domini 17

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc, p. 153. — *Viktor Sugár:* Les orgues romaines à force hydraulique, découvertes à Budapest (Aquincum), p. 158. — *O. Anselmo Canjuga:* La restauration des orgues à l'eglise des Pères Capucins à Split, p. 161. — *Janko Barlè:* † Oskar Dev, p. 162. — *Fra Bruno Adamčik:* Lettre de Mostar, p. 164. — *Vl. D.:* Miscellanées de la musique en Angleterre, p. 166. — *Branko Birt:* Les compositions des compositeurs „illyriens", conservées aux archives du „Vijenac", société du chant au séminaire de Zagreb, p. 166. — *Fr. Augustin Kristić:* Les cantiques populaires à Fojnica, p. 168. — *Ivan Mihoković:* Les cantiques de Saint Jean à Miholjanec, p. 171. — *O. Antonin Zaninović:* Quelques collèdes de la Dalmatie, p. 173. — Correspondances, p. 175.—177. — Littérature musicale, p. 177.—179. — Nouvelles diverses, p. 179.—183. — Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile", p. 184. — Faits divers (voir la couverture). — Presse musicale (voir la couverture). — Supplément musical de *Franjo Dugan.*

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 5. SEPTEMBAR, OKTOBAR 1932. GOD. XXVI.

Ivan pl. Zajc.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

(Nastavak.)

5. Zajc u Zagrebu.

God. 1910. napisao je Zajc na riječi Antonije Cvijić-Kassowitz priču u 4 čina s epilogom uz melodramsku glazbu:

Krasuljica (op. 1089.) Sadržaj tog melodrama je ovaj:

Djecu ukletog sela otimaju zli dusi te ju u carstvu vila pretvaraju u životinje (zečiće). Ta bi se djeca mogla samo tako riješiti, kad bi se koja vila za njih žrtvovala. No time bi ujedno rušila vilinsko carstvo, a sama bi se okamenila. Sirotan Janko (gdjica Car) ostao je sam u selu i polazi na put, da spasi djecu. U carstvu vila susreće se on s malom vilom: »Krasuljicom« (gdja Zorka Vuksan-Barlović) kojoj učini malu uslugu. Videći ona njegovu živu vjeru u Boga, pomaže mu, da spasi djecu. Janko u posljednjoj očajnoj borbi zazove Boga u pomoć i napravi nad krasuljicom znak križa. Time spašava i nju od kletve. Čin se svršava svečanom himnom.

Dne 7. IV. 1911. bila je u kazalištu premijera tog djela. U listu kr. zemalj. hrvatskog kazališta u Zagrebu (1911. br. 29.) čitamo o Zajčevoj glazbi ovo: Drama popraćena je mjestimice melodramskom glazbom, koja istupa snažnije u dva zbora, u nekoliko solo pjesama, u velikoj Jankovoj molitvi i u predražesnim entreaktima. Prema samom sadržaju drame glazba je vrlo nježna, delikatna i većinom diskretna. Kako se naš maestro upravo približava 80. svojoj godini, to je i njegova duša prepuna meke lirike, dječje bezazlenosti, lakog prijegora i sentimentaliteta. U solo pjesmama životinja oponašao je prirodu tako karakteristično i vjerno, da čovjeka upravo frapira. Najzanimivija mjesta jesu svakako melodramatični momenti. Uz recitovanje što u vezanom, što u nevezanom slogu slika orkestar najsuptilnijom instrumentacijom duševno raspoloženje dotičnog momenta; u vještom preloživanju provodnih motiva i u reminiscencama leži neki osobiti meki i tronuti čar te prenosi slušaoca u osjećanje i shvatanje intimne one dječje tragike.

Skladatelj je nastojao, da mu glazba uza sve to bude lako shvatljiva i to ne samo za odrasle već i za djecu. Pa kako je »Krasuljica« u prvom redu namijenjena djeci, to je on u samom sadržaju našao sve uvjete za modernu plemenitu, a opet naivnu i predražesnu glazbu.«

I »Agramer Tagblatt« (1911. br. 81.) pisao je o tom melodramu vrlo povoljno te je naročito istaknuo »ples libela«.

Dne 3. augusta 1911. dočekao je Zajc osamdeseti svoj rođeni dan. Tom zgodom vrlo mu je toplo pismeno čestitao vladika križevački Julije Drohobeczky, naglasivši njegov šezdesetgodišnji glazbeni rad i njegovo zaslužno učiteljsko i uzgojno djelovanje u hrvatskom Glazbenom Zavodu kroz dugi niz godina. I zagrebačka prosvjetna društva odlučila su da osamdesetu godišnjicu Zajčevu svečano proslave, no ne u augustu, koji je nepodesan za takove proslave, nego na završetku godine i početkom god. 1912.

Prvo je bilo hrv. zemaljsko kazalište, koje je za dan 16. XII. spremilo svečanu predstavu Zajčeve skladbe:

Oče naš

opere u jednom činu. Libreto napisao je po drami F. Coppé-a Julije Benešić. Lica: Rose: Anka Horvat, župnik: Jan Ouřednik, Jaques Leroux: St. Jastrzebski,

Madelenie: Ljubica Car. Čin odigrava se god. 1871. u Belleville-u. Opera se u svemu izvodila šest puta.

O toj premijeri pišu »Narodne Novine« (1911. br. 290.): »Poput osamdesetgodišnjeg Verdia, koji dariva glazbeni svijet »Otelom« i »Burom«, te ga iznenadjuje potpunim okretom u »modernu«, i Zajc nalazi još u sebi snage, da u novim glazbenim oblicima osvane pred nama, da nas očarava i izmiri s bezbrojnim dnevnim nevoljama i nedaćama. Verdi i Zajc svršavaju svoj veliki rad vjerom u novu, bolju budućnost, u pobjedu dobra nad zlim, u magičnu utješljivu moć »Oče naša«. — Prava je radost, čisti užitak kad slušamo te nove melodije, tu novu ritmiku, to bogatstvo invencije i tu finu orkestraciju. Njegova glazbena frazeologija kao da se je prepo rodila. Ni jedne banalne note, svaki takt logična sveza jedne misli s drugom, a svaka je toli jasna i istinita. Ti recitativi ti monologi i dvopjevi sačinjavaju jednu jedinu melodiju, koja nas duboko dira, u predivnoj molitvi »Oče naša«, uznosi do prave pobožnosti i suza.«

Zajc je našao izvrstan libretto. U Coppéovoj drami ne dolazi do materijalnog konflikta; ona je samo posljedica već sbivšeg čina; okret je cijele drame u času, kad župnik upućuje Rosu, sestru ustrijeljenog svog kolege župnika Maurela, neka moli i u molitvi potraži snagu. Tada slijedi Oče naš ta molitva nad molitvama.

Dana 21. I. 1912. upriličilo je hrv pjev. društvo »Kolo« u 11 sati prije podne u velikoj dvorani Hrvatskog Sokola svečanu matineju, na kojoj se je našao na okupu sav zagrebački glazbeni svijet. Osim brojnih članova »Kola« bilo je tu zastupnika svih glazbenih, pjevačkih i kulturnih društava a na čelu im pokrovitelj »Kola« nadbiskup zagrebački dr. Ante Bauer. Sijedi maestrro uveden po odboru »Kola« bio je predmet dugotrajnih ovacija. Iza što je odsvirana Muhvićeva »Ouvertura« za orkestar, pozdravio je predsjednik »Kola« svečara i predao mu svečani dar. Nakonn toga oslovio svečara ravnatelj »Glazbene Matice« u Ljubljani Fran Gerbić, stari Zajčev prijatelj, koji je pjevao u prvim Zajčevim operama. Iza Zajčeve zahvale izvedena je njegova velika pobožna kantata »*Oče naš*«. (O toj skladbi — op. 905. — bilo je spomena u dijelu 5 E kod god. 1877.). Solisti su bili: sopran gđa Kristina Grahor; alt gđica Marta Pospišil; tenor Tadej Lovczinski i bas Marko Vušković. Gospojinski i muški zbor »Kola« brojio je do 100 osoba, a orkestar 50 glazbenika. Izvedbom dirigirao je tadanji zborovođa »Kola« Antun Anděl.

Društvo »Braća hrvatskog Zmaja« priredilo je dne 8. II. 1912. vrlo uspjelu »Zajčevu večer«. Orkestar domobranske pukovnijske glazbe pod ravnanjem kapelnika Ivana Muhvića izveo je kompoziciju Zajčeva učenika Božidara Širole ouverturu »Stanac«. To je časnog starinu ganulo do suza. Nakon pozdravnih govora predao je veliki meštar Emilije pl. Laszowski jubilarcu počasni dar sa zmajskim emblemima.[85]

Hrv. pjev. radničko društvo »Sloboda« predalo je jubilarcu spomen knjigu, u kojoj je bila uvrštena i Canićeva skladba: »Hrvatskom geniju« (za tenor, muški zbor, harmonij i klavir).

Hrv. pjev. društvo Trebević u Sarajevu takoder je proslavilo taj Zajčev jubilej posebnim koncertom »U slavu 80 godišnjice najvećeg hrvatskog skladatelja« (15. XII. 1912.). Raspored sadržavao je samo Zajčeve skladbe. Među njima su bile: »Slijepac Marko« za muški zbor i bariton solo i erotička kantata za muški zbor, bariton solo i orkestar: »Pod prozorom«.

Sve novinstvo je registriralo ovu zgodu i slavilo je Zajca i njegove zasluge. Značajan je poimence članak lista: »Glas Crnogorca« u Cetinju od 15. IX. 1912. br. 39., u kojem se ističe Zajčev muzički rad. Članak se završava:

»I za nas Srbe Zajc je kao kompositor od značajne važnosti. Mnoge njegove komposicije su medju Srbima popularisirane. Ima ih mnogo, pak ih je teško naredjati. Od tih pjeva njeke i naše društvo »Njegoš«. A tek što da se reče na njegove komposicije za pozornicu. Zajc je komponovao i srpske pjesme a naročito Gjure Jakšića i Branka. Njegova je komposicija »Crnogorac Crnogorki«. Za to je nas i zadužio, da se mnogobrojnim tolikim željama pridružimo i mi i da mu uskličemo »Slava«.

I jugoslavenska akademija znnanosti i umjetnosti počastila je Ivana pl. Zajca time, što ga je u svečanoj sjednici od 18. IV. 1912. imenovala svojim počasnim članom.

Poslije te godine prestao je Zajc sa skladanjem, jer ga je sve više ostavljao vid. Od njegovih skladba iz tog vremena spominjem:

---

[85] Ta zlatna burmutica nalazi se sada u Zmajskom muzeju.

1. Veliku kantatu primorskih, istarskih i dalmatinskih melodija za sole, mješoviti zbor i klavir (op. 1102.).

2. „Caritas" religiozna kantata na riječi Pavla Podgorskoga za muški zbor (op. 1200.). Ta je skladba posvećena sjemenišnom pjevačkom društvu „Vijenac".

3. „Tamo bih i ja", muški zbor (op. 1201.).

I ako je Zajc potražio savjet u liječnika radi svojih očiju, nije to ništa pomoglo, jer je sve manje vidio radi svoje visoke starosti. Ipak je raspoznavao sve, koji su dolazili k njemu.

Jednog jutra na završetku g. 1912. kad se probudio i ustao, potužio se sinu Karmelu, da nekako slabo vidi. Sin mu je pogledao u oči i opazio, da mu se u oku razlijala krv. Tješio ga, da je to prolazno i savjetovao mu da potraže liječnika, koji će mu oči pregledati. Liječnik je utješio bolesnika i rekao mu, da će mu se vid popraviti neka se samo drži njegovih propisa. No njegovim je rekao, da je stvar ozbiljna, jer da ima zavapnjenje žila u velikom stupnju. Zajc je još dvije godine strpljivo čekao, da mu se vid popravi, ali to nije dočekao. Duhom je bio potpunoma svjež, samo ga boljelo što ne može više da radi, pa je bio katkada osjetljiv i razdražljiv.

Ivan pl. Zajc god. 1914.

Zajc bio je vrlo nježan suprug i dobar otac. Po tjelesnom ustroju bio je dosta slab, imao je sedamput upalu pluća, pa je samo velikoj brizi njegove dobre supruge Nataline zahvaliti, da je doživio tako veliki broj godina. On je bio i vrlo religiozan. Svakog se jutra molio Bogu. Poslije objeda i prije spavanja molio zajedno sa ženom dugu molitvu na čast Majci Božjoj, a poslije ženine smrti molila je s njime tu molitvu njegova snaha. Osobito je štovao trsatsku majku Božju.

Dva dana prije svoje smrti potužio se svojoj snahi, kad mu je po običaju došla zaželiti dobro jutro, da mu nije dobro i zamolio, da mu se objed servira u njegovoj radnoj sobi. Ipak nije ostao u krevetu, već je čitavi dan proboravio kao obično u svojoj sobi. Tužio se samo, da teško diše. I dojdućeg dana bio je Zajc izvan kreveta, pače je na večer ispravljao svojoj unučici talijansku zadaću, kad ga za to zamolila. Poslije večere je sa svojom snahom po običaju obavio večernu molitvu te se s njom oprostio. Dne 16. decembra digao se rano iz kreveta. Služavka, koja je u neposrednoj blizini imala svoju sobu, čula ga je i došla je da mu po običaju uredi radnu sobu i naloži peć. No on je otpravio, veleći da je još rano, neka samo još spava. On će joj već pozvoniti, kada treba da dodje. Bilo je to oko pet sati ujutro. No kad on nije zvonio, ona je opet došla. Kad joj on na njezin pozdrav nije ništa odvratio, pozvala je ukućane. Oni su brzo uvidjeli, da je maestru zlo i pozvali su svećenika i liječnika. Oko $^1/_2$ 9 sati prije podne izdahnuo je časni starina bez ikakvih vidnih boli svoju plemenitu i dobru dušu.

Tijelo pokojnika postavljeno je na odar u vestibulu hrv. zem. kazališta. Vestibul bio je presvučen tamnim suknom. Od 9 sati prije podne do 3 sata po podne izmjenjivala se kraj odra počasna straža članova kr. hrv. zem. kazališta. Sprovod bio 17. XII. u 3 sata po podne. Kovni lijes iznijeli su kazališni glazbenici i postavili su ga na mrtvačka kola. Iza dovršenog obreda oprostio se s pokojnikom ravnatelj opere Srećko Albini, a nakon govora je nepregledno sakupljeno mnoštvo svjeta, kliknulo „Slava Zajcu". S balkona kazališta otpjevao je kazališni zbor Gluckovu tužaljku, a Savez hrv. pjev. društava Jelenovu „Čuj nas Gospodine".

U žalobnoj povorci učestvovao je gotovo sav zagrebački vidjenlji svijet. Na groblju se oprostio s pokojnikom prof. Fr. Ž. Miler. Nakon posljednjeg blagoslova spušten je lijes

u obiteljsku arkadu, a savez hrv. pjev. društava otpjevao je Eisenhuthovu tužaljku „Nad grobom".

Povodom Zajčeve smrti čitamo u Ljetopisu glazbene škole Hrv. Glazb. Zavoda (školska godina 1914.—1915.):

„Dne 16. XII. 1914. umro je I. pl. Zajc ravnatelj glazbene škole u miru i hrv. skladatelj. Njegovo ime ostat će u povijesti našeg glazbenog zavoda i škole neumrlo, trajno i zlatnim slovima ubilježeno. U glazbenoj školi službovao je punih 37 godina. Dne 21. II, 1908. prešao je u stanje mira, — pa je još sve do svoje smrti kod kuće brižno radio na glazbenom polju i pratio s interesom djelovanje našega zavoda. Njegova očinska briga i dobrota, njegova žarka ljubav, koju je kao ravnatelj i učitelj posvećivao našoj glazbenoj školi, urodila je trajnim plodom tako, da danas na stotine zahvalnih i harnih učenika prenaša slavu njegove genijalnosti diljem naše hrvatske domovine i kliče zajedno na Hrv. Glazb. Zavodom: „Vječna slava i spomen dičnom hrvatskom glazbenom velikanu našemu majstoru Zajcu!"

Sve je novinstvo isticalo velike zasluge Zajca za hrv. glazbu i isticalo, da si je on svojim radom sačuvao trajnu spomen u povijesti hrvatske glazbe.

6. Zajc i crkvena muzika.

Iz do sada priopćenog vidi se, da se Zajc bavio već na početku svoje muzičke karijere sa crkvenom glazbom. Već kao djak skladao je više crkvenih kompozicija, a za svog boravka na Rijeci (vidi dio 3.) skladao je 31. Davidov psalam (op. 101.), a i kasnije rado je pisao muziku za psalme. Na Rijeci skladao je više orkestralnih misa, a u Beču, Strossmayerovu misu u C duru (op. 161. vidi dio 4. B). Došavši Zajc u Zagreb razvio je u tom pogledu veliku djelatnost. Mnogo je utjecalo na njegov rad na tom polju i to, što je on kroz 20 godina priredjivao i dirigirao sve svečane mise u katedrali, a koje je izvodio Hrv. Glazb. Zavod.

God. 1870. sklada on „Requiem za bana Josipa Jelačića", god. 1874. „Missa solemnis" (op. 355.) i „Veni sancte Spiritus" (op. 360., vidi dio 5, A). Od god. 1879. dalje sklada Zajc više „himni sv. Ceciliji" i „Requiem Preradoviću" (op. 471. vidi dio 5. C). God. 1891. dolazi on sa velikom skladbom „Missa Solemnis" (C dur op. 732.), a god. 1893. napisao je „Stabat mater" (op. 814. vidi 5. D). Medju njegovim djelima nalazimo više skladbi „Oče naš". Osim toga komponirao je Zajc još raznih crkvenih stvari, koje spominjem na kraju ovog djela.

Kad se u susjednim zemljama razvio Cecilijanski pokret, kušalo se i kod nas, da se u tom pogledu nešto učini. Miroslav Cugšvert (1844.—1894.), učitelj, orguljaš te crkveni skladatelj počeo je zajedno sa Zajcem god. 1877. izdavati u Zagrebu list „Sv. Cecilija[86] Program tog lista bio je: 1. uvesti u crkvu i po selima sve to ukusnije i pristojno pjevanje i orguljanje; 2. Sabirati starije i lijepe pjesme te crkvenom koralu odgovarajuće napjeve; 3. nastojati, da posvuda u crkvi sav puk pjeva u zboru; 4. poticati, da se skladaju nove crkvene pjesme i 5. razmnožiti kompozicije. List izlazio je dvije godine (1877. i 1878.). onda je prestao izlaziti. Prvo i drugo godište sadržaje 56 stranica teksta i 64 stranica litografiranih kajda: to su skladbe Zajca, F. Kostanjevca, Cugšverta, I. Milakovića, P. Štoosa. Truhelke i nekoliko pučkih napjeva.

God. 1883. opet je pokrenut taj list, ali radi slabog odziva propao je.

Zjalić u svojoj knjizi „Crkvena muzika" kaže o tom pokretu:

„Svakako hvalevrijedan pokušaj Cugšvekta i Zajca, koji na žalost nije uspio. Dakako, da za onda nije bilo shvaćanja za taj pokret. Ukus organista, klera i publike bio je loš te se nije mogao prilagoditi boljoj crkvenoj muzici. Da pokret nije uspio, bilo je krivo i to, što naši muzičari nisu pogodili duh crkvene muzike ni naše pučke pjesme. Prilozi Sv. Cecilije imali su kraj dobrih stvari i pjesama, koje nisu bile za crkvu. Valjane naše pučke crkvene pjesme, naročito u „Cithari octochordi" počivale su u prahu zaboravljene i nepoznate".

Važno je dalje spomenuti, da je Zajc stajao uvijek u tijesnom saobraćaju sa glazbenim pjevačkim društvom „Vijenac" u zagrebačkom sjemeništu. „Vijencu" posvetio je više skladbi, naročito crkvenih. Zajc je izdašno pomagao društvo i kod izdanja zbirke muških zborova „Bisernice" (g. 1874.) i kod izdanja „Nove Bisernice" (g. 1885.), za koju je Zajc obavljao i korekture. Zahvalno društvo izabralo ga svojim začasnim članom. U arhivu društva nalaze se dva sveska crkvenih skladbi pod naslovom „Duhovne (religijozne ili

[86] Vidi: Milan Zjalić: „Crkvena muzika" str. 84., 85.; A. Cuvaj: „Gradja za povijest školstva" knj. III. str. 50. i Vienac (1877. str. 29.).

crkvene) melodije", koje je Zajc po svoj prilici priredio za tisak. Zajc ih je potpuno uredio, paginirao i napisao naslove. Žalibože ove zbirke nisu ugledale svjetlo.[87]

A sada ću kronološki navesti Zajčeve crkvene skladbe, koje do sada nisu iznešene: 1. Graduale „Ave Maria"; za mješ. zbor i orgulje (op. 15. c); 2. Offertorium „O salutaris hostia"; za sopran ili tenor i orgulje (op. 112 b). Jedno izdanje imade i part klarineta; 3. Graduale „Ave Maria"; za 2 soprana, mezzosopran, alt i orgulje (op. 361.); 4. Offertorium „Laudate pueri Dominum"; za tenor, bas i orgulje; 5. Graduale za sopran i orkestar za dan Sv. Cecilije (op. 393); 6. Crkvene popijevke za pjevanje i orgulje: „Dodji duše sveti" (op. 421.); „Simo o kršćani" (op. 422.) i „Svetoj Margareti" (op. 423.); 7. Božićna misa za hrvatski puk za pjevanje i orgulje (op. 456.); 8. „Velika hrvatska misa" (Es dur op. 458); za dva tenora, 2 basa, zbor, orgulje i orkestar; 9. „Stala majka" (narodna op. 469.) za sopran i orgulje; 10. „Tantum ergo", pučki zbor s orguljama (op. 470.); 11. „Ave Maria" za sopran i klavir (op. 499.); 12. „Graduale pasquale", za sopran, alt i orkestar (op. 535.); 13. „Graduale" (E dur op. 554.), za sopran, mješ. zbor, flautu i gudački orkestar; 14. „Graduale pasquale" (angelus Domini) za sopran, alt, mješ. zbor i orkestar (op. 555.); 15. „Offertorium" (Victimae paschali) za mješ. zbor i orkestar (op. 556.); 16. „Graduale; Himnus Ave Maria stella, za sopran ili tenor, violinu i orgulje ili orkestar (op. 567.); 17. „Offertorium": „Cantate Domino canticum novum" za alt ili bariton i orkestar (op. 568.); 18. „Velika molitva" za sola, mješ. zbor i orkestar (op. 575.); 19. „Velika misa" (missa solemnis) za pjevanje i orkestar (op. 578.); 20. „Veliki Te Deum", za mješoviti zbor i orkestar (op. 579.); 21. „Offertorium pastorale" (za Božić), za sopran, alt, oboe, orgulje ili orkestar (op. 580); 22. „Offertorium: Benedictus", za sopran i orkestar (op. 618.); 23. „Offertorium" za sopran, alt, tenor, bas i orkestar (op. 619.); 24. „Benedictus" (Es dur op. 620) za sopran i orkestar; 25. „Te ergo quaesumus", umetak za Te Deum za sopran, alt i orkestar (op. 621.); 26. „Offertorium", za sopran, mješoviti zbor i orkestar (op. 622.); 27. „Djački crkveni pučki zbor" uz orgulje (op. 634.); 28. „Benedictus" za bas i orkestar (op. 660.); 29. „Et incarnatus" za alt i orkestar (op. 661); 30. „Et incarnatus" za bas i orkestar (op. 662.); 31. „Benedictus" za pjevanje i orkestar (op. 663.); 32. „Graduale" za sopran i orkestar (op. 665.); 33. Benedictus" za bariton i orkestar (op. 666.); 34. Velika misa (missa solemnis C dur. op. 732.), za sopran, alt, tenor, bas, mješoviti zbor i orgulje. Ta misa izvedena je prvi puta u nizu slave stogodišnjice rodjenja skladatelja u katedrali zagrebačkoj dne 18. VI. 1932. Izvelo ju hrv. pjev. udruženje „Lisinski", solisti bili su Ljudmila Radoboj, Lucija Ožegović, dr. Pavao Beck i Marijan With, orgulje svirao prof. Franjo Lučić, a dirigirao Milan Sachs.

Zajc oko god. 1905.

„Narodne Novine" pišu o tom (18. VI. 1932. br. 140.):

„Missa solemnis od Zajca njegovo je najbolje djelo uz god. 1931. po Zagreb. kvartetu izvedeni gudački kvartet. Ta dva djela pokazuju Zajca u sasvim drugoj formi nego li njegova ostala djela, koja ga ocrtavaju najčišćim romantikom muzike. Ta misa je veliko i zamašno djelo, radjeno rutinom zaista velikog majstora. Vokalni stil dotjeran je do najodličnije forme. Solisti isprepliću svoje dionice ukusnim linijama u korske dionice. Osjeća se u cijelom dijelu absolutna logika. Crkveni stil je takodjer pogodjen. Zajc je nesumnjivo tim opusom ponovno uvjerio, da njegovo ime imade zaista veliko značenje ne samo u našoj muzičkoj literaturi već i u srazmjeru s ostalim djelima svjetske literature".

---

[87] Vidi potanje o tom: Branko Birt: „Zajčevi originali i originalne kopije u arhivu glazb. pjevačkog društva „Vijenac" u zagrebačkom sjemeništu". Sv. Cecilija 1932. str. 63.

35. „Missa episcopalis“ (op. 760.) za osmero glasni mješ. zbor i orkestar. (Autograf u arhivu „Kola“); 36. „Offertorium“ za sopran i orkestar (op. 784.); 37. „Izbavi me Gospodine“, za tenor, bas i orgulje (op. 818.); 38. „Izbavi me Gospodine“, muški zbor uz pratnju 4 kontrabasa (op. 819.); 39. Korizmene: 1. „Stala majka“ (op. 837.) i 2. „Tužno jauče“ (op. 838.) za muški zbor; 40. „Majci Božjoj bistričkoj“, molitveni, crkveni mješoviti zbor uz orgulje na riječi I. Trnskoga (op. 861.). U Zajčevom arhivu nalazi se list tadanjeg župnika bistričkoga, velikog domoljuba i dobrotvora dra I. Žerjavića od 11. V. 1885., u kojem se zahvaljuje Zajcu na tu skladbu te svršava: „Molim Boga, da uzdrži Vaše zdravlje na diku sv. matere Crkve i na slavu i korist hrvatskog naroda“; 41. „Pater noster“, za alt, violinu i harmonij (op. 874.); 42. „Dodji Duše presveti“ za četverospjev, mješ. zbor i orgulje; skladano za crkvu sv. Marka u Zagrebu (op. 885.); 43. „Ave Maria“ za tenor, bariton, bas, muški zbor, gudački orkestar i harmonij (op. 888.); 44. „Ave Maria“ za sopran i orgulje (op. 914); 45. „Te Deum“, za alt, mješ. zbor i orkestar (op. 916.); izveden na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda od 24. III. 1899.; 46. „Ave Maria“ za bas uz pratnju 2. violine, violončela i klavira (op. 933.); 47. „Ave Maria“, za sopran ili mezzo sopran, i orgulje (op. 934.); 48. „Ave Maria“ za sopran, mezzo sopran, alt i orgulje (op. 935.). Izvedeno na proslavi stogodišnjice rodjenja skladatelja u Hrv. katoličkom kasinu dne 22. XI. 1931.; 49. „Ave Maria“ za sopran, alt, tenor, bariton i orgulje (op. 936.); 50. „Ave Maria“ za mezzosopran, tenor i orgulje (op. 937.); 51. „Alleluja“ za muški zbor (op. 940.); 52. „Duhovska“ za muški zbor (op. 941.); 53. „Tijelovska himna“ za muški zbor (op. 942.); 54. „Božićna“ u pučkom stilu pisana himna za muški zbor (op. 943.); 55. „Ave Maria“ za muški zbor (op. 949.); 56. „Molitva“ za 2 glasa (op. 964.); 57. „O salutaris hostia“, crkveni napjev kao graduale ili offertorium za sopran ili tenor i orgulje (op. 976.); 58. „Molitva“ za mezzosopran i klavir (op. 1018.); 59. „Kraljici svibnja“ idila za soli, muški zbor i klavir na riječi Ljube Ivića (op. 1202.); 60. „Kad padne prvi suton“ (Ave Maria) spjevao Viktor Novak (op. 1036.) za mješ. zbor, klavir i malo zvono. Skladano 1907. za glazb. pjev. društvo „Vijenac“.

I ako nisu sve te crkvene skladbe strogo crkvenog duha i ako sve ne odgovaraju principima liturgije, — to ipak odaju, da ih je komponirao veliki duh. (Svršit će se.)

Rimske hidrauličke orgulje, pronađene u Budapešti — Aquincum.

Saopćio profesor **Viktor Sugár**, kr. vladin nadsavjetnik.
Iz Zeitschrift für Instrumentenbau (Leipzig Januar 1932.) preveo **Fr. Dugan.**

U gradskom području Budapešte nalazi se stari rimski grad Aquincum, koji je poput mnogih drugih već davno propalih, rasutih i zaboravljenih u novije doba po iskapanjima istraživača starine opet postao pristupačan.

Za muzičara našeg doba bit će svakako zanimljivo, da su u Aquincumu nadene dvije iskopine, koje su velike vrijednosti, a tiču se rimskih hidrauličkih orgulja.

Jedna od tih iskopina je nadgrobni kamen (naden još god. 1881.), što ga je neki rimski vojnik postavio svojoj supruzi. Dr Pavlović Stjepan, čuvar narodnoga muzeja svratio je moju pažnju na njega. Na temelju toga mogu objaviti slijedeće: Natpis toga kamena složen je u heksametrima (posljednji stih je pentametar), a glasi ovako:

Clausa jacet lapidi pia cara Sabina
Artibus edocta superabat sola maritum
Vox ei grata fuit pulsabat police cordas
Sed cito rapta silet; ter dinos duxerat annos
Heu male quinque minus, sed plus tres menses habebat
Bis septemque dies vixit haec ipsa superstes
Spectata in populo hydrauli grata regebat
Sis felix quicumque leges te numina servent
Et pia voce cane, Aelia Sabina vale.

Titus Aelius Justus Hydraularius salariarius
Leg. II. adjutricis faciendum curavit.

Sakrivena ovim kamenom leži ovdje blaga draga Sabina
Vješta umjeću ona je jedina natkriljivala svoga supruga.
Imala je ugodno grlo, prstima (palcem) udarala je u žice.
No naglo ugrabljena sada šuti. Navršila je triput deset godina
Jao nažalost za pet manje, ali je imala još tri mjeseca
I još je ona dvaput po sedam dana proživjela.
Uvažena kod puka ljupko je upravljala (prebirala na) vodenim orguljama.
Sretan bio, tkogod to uščitaš (tkogod ćeš to čitati), neka te bogovi čuvaju,
A nježnim (pobožnim) glasom zapjevaj: Aelia Sabina, ostaj z Bogom.

Titus Aelius Justus, svirač na vodenim orguljama plaćenik II. pomoćne (rezervne) legije dao je načiniti (dao je postaviti scl. spomenik svojoj supruzi).

Mnogo vredniji i za arheologa zanimljiviji je drugi nalaz: hidrauličke orgulje, koje su ugledale svjetlo sunca ljeti god. 1931.

Prijateljskom susretljivošću učenoga i neumornoga istraživaoca Aquicuma g. dra Ludviga Nagy-a, privatnoga docenta, bilo mi je omogućeno, da o tom otkriću izvjestim ovo:

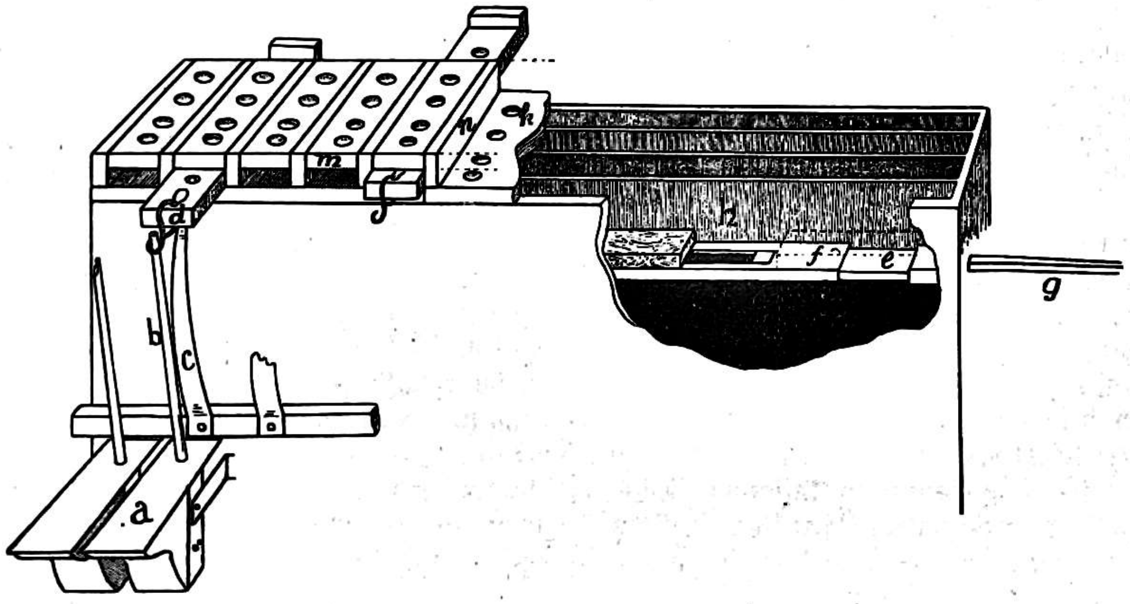

Jednog ljetnog jutra bili su marljivi radnici u blizini muzeja za Aquincum zaposleni kopanjem temelja za neku novu kuću, koja se imala graditi. Kod toga posla naišli su na stari podrum. Na dnu podruma ukazala se brončana ploča zasuta kamenjem i ruševinama. Brzo su pozvali privatnoga docenta dra Nagy-a i pod njegovim stručnjačkim nadzorom nastavilo se kopanje. Rezultat je bio nalaz prastarih vodenih (hidrauličkih) orgulja. Najvećom pomnjom bili su djelovi tih orgulja, koji su ležali jedan nad drugim, očišćeni od zemlje i naslage ruševina te spremljeni u muzej.

Kako je poznato bili su kod starih Rimljana pojedini zanati združeni u cehove, a dom ovakvog ceha zvao se Collegium. Tako je na pr. Collegium Centonariorum bilo udruženje tkalaca, koji su ujedno bili članoci vatrogasnog udruženja. Taj Collegium postao je koncem trećega stoljeća po Kristu žrtvom požara. U jednoj sobi u prizemlju stajale su te sada pronađene hidrauličke orgulje. Kod požara je sve uništeno; pod na kojem su bile orgulje, progorio je i srušio se u podrum, koji se nalazio pod onom prizemnom sobom, zajedno s orguljama, koje su ondje ostale pokopane i zaboravljene sve do prošlogodišnjega ljeta: dakle preko 1600 godina.

Iz natpisa na prije spomenutoj brončanoj ploči razabire se ovo: Te orgulje natpis za čudo zove »HYDRA«, dok se obično »vodene orgulje« zovu HYDRAULUS ili ORGANUM HYDRAULICUM.

Tu »hydru« dao je CAIUS JULIUS VIATORINUS AEDILIS Aquincuma, inače PRAEFECTUS udruženja COLLEGIUM CENTONARIORUM na dar tomu kolegiju u

vrijeme, dok su bili konzuli HODESTUS i PROBUS t. j. god. 228. p. Kr. Orgulje su dakle stare 1703 godine.

Meni je uspjelo, da brončane dijelove, koji su djelomično još dobro sačuvanni, sastavim, a njihova funkcija bit će lako razumljiva prema priloženom nacrtu.

Na prvi pogled vidi se, da su te orgulje imade vazdušnice (Windladen) sa pomicaljkama; a u tom je najveća muzičko-arheološka njihova vrijednost. Dosad se mislilo, da su vazdušnice sa pomicaljkama pronađene (konstruirane) poslije god. 1400. po Kristu. A kad tamo, one su tada već postojale 1200 godina i to upravo izvrsno konstruirane.

Orgulje te imadu 4 zvučna registra, svaki po 13 tonova, dakle su imale 13 tipaka (tasta). Najveća svirala duga je po prilici 40 cm, a najmanja 6 cm. Svega su bile 52 (4 × 13) svirale i to labialne. Svirale jednoga reda (registra) ispunjene su drvenim štapovima. To je bez sumnje bio registar sa zatvorenim sviralama (Gedeckt). Opseg svih glasova (svirala) išao je po prilici od maloga g do 4 put potcrtanoga g. Kako veliki su bili intervali od tipke do tipke, danas je teško odrediti, ipak je zanimljivo, da su orgulje bile sa 13 tipaka i 13 tonova.

Kad je instrumenat za požara u podrum pao, morao je na njega pasti neki teški predmet (možda greda), koji ga je tako oštetio, da nije moguće rekonstruirati ni jedne svirale, sve su u sredini prelomljene.

Posve dobro sačuvana je brončana ploča sa 52 (4 × 13) (na skici označena slovom **k**), koja je stajala na vazdušnicama (Windlade) i poklapala kancele registara. Vazdušnice (kancele) bile su po svoj prilici od drva, te su izgorjele.

Ispod brončane ploče **k** vide se po duljini 4 kancele **h** za registre. Te su bile jedna od druge točno odijeljene, da vazduh nije mogao iz jedne u drugu prelaziti. U tim kancelama pomicale su se u **f** na desno ili na lijevo 4 pomicaljke **e**. Ako se povuklo kod **g** na desno, unišao je vazduh iz ormara (Windkasten) u kancelu.

Poprijeko brončane ploče bilo je s njom svareno 14 brončanih pločica **n**, koje su činile kanale, u kojima se pomicalo 13 pomicaljki za tonove (**d**), svaka sa 4 škuljice. Te pomicaljke bile su na svojem čelu obilježene rimskim brojevima (I—XIII). One su pomoću štapića **b** bile spojene sa tipkama **a**. Iznad tih 13 pomicaljki za tonove bilo je 13 pločica **m**, koje su pokrivale kanale, u kojima su se gibale pomicaljke za tonove. Gornje pločice **m** bile su svarene sa postranim pločicama **n**. Nad pločicama **m** bila je ploča od olova (Pfeifenstock), u koju su bile utaljene svirale. Ta ploča od olova (Pfeifenstock) je žalibože gotovo potpuno rastaljena. Tipke su bile od drva i prevučene sa broncom. Kod jedne **a** još se sada vide 3 čavlića, kojima je brončana prevlaka bila pričvršćena na drvo. Takva brončana prevlaka je još dosta dobro sačuvana, a široka je 18 mm poput sadašnjih modernih francuskih tipaka.

Naprava za duvanje (danas mjehovi) potpuno je propala, no svakako je dokazano, da je bila s pritiskom vode, zato orgulje opravdano nose ime »Hydra«.

Svaki red svirala činio je jedan registar. Taj red bio je smješten nad svojom kancelom. Prema opisu bila su 4 registra i 4 kancele.

Da te orgulje zazvuče, trebalo je učiniti ovo:

Pošto se naprava za duvanje (danas mješina) stavila u pogon, povukla se na desnoj strani za ručku **g** pomicaljka **e**. Time je vazduh došao u kancelu **h**. Pritisak na tipku **a** povukao je pomicaljku **d** koja pripada toj tipki u takav položaj, da su škuljice pomicaljke, zatim škuljice pločice **m** nad pomicaljkom i napokon škuljice ploče **k** ispod pomicaljke došle u okomitom smjeru jedna nad drugu i time je zrak iz kancele došao u sviralu, koja je onda zazvučila. Ako smo tipku pustili, prestao je pritisak i pero **c** stavilo je pomicaljku **d** u prijašnji položaj, čime je pristup zraka u sviralu bio spriječen i svirala je zamuknula.

Kod današnjeg sustava vazdušnica na pomicaljke svakoj tipki pripada jedna kancela za vazduh i jedan ventil (koji pušta vazduh u kancelu, kad se pritisne tipka).

Jedna jedina tipka služi, da svirale raznih registara dobiju vazduha. Tipka ima samo zadaću, da zrak dođe u kancelu, koja pripada toj tipki, a svirala se oglasi istom onda, kada se povuće pomicaljka nekoga registra.

Dakle: Kod vodenih orgulja iz Aquincuma registarska pomicaljka propušta ili zatvara pristup zraka; kod današnjega sustava sa pomicaljkama vrši to djelovanje ventil,

koji je u savezu sa tipkom. Povod da se svi ala oglasi, daje kod rimskih orgulja položaj pomicaljke koja je u savezu sa tipkom, a kod današnjih registarska pomicaljka.[1]

Kad bi dakle pokrenuli pitanje, kakav je negda kod Rimljana bio sistem vazdušnica sa pomicaljkama, činjenica, da su brončane pomicaljke i uza sve polijevanje vodom za velike pogibli vatrom i uza sve pustošenje vatre pokazale velik otpor tvari, daje punim pravom slutiti, da je taj sistem vazdušnica sa pomicaljkama vrlo dobro funkcionirao, te je kod sviranja bilo potrebno jedva većeg naprezanja snage, nego što je to potrebno danas kod klavira sa bečkom mehanikom; štaviše nije bilo ni to isključeno, da sviranje bude i višeglasno. Uredaj tih orgulja bez sumnje je to dopuštao.

Na koncu još ističem, da su svirale vrlo uske menzure, te je stoga bio potrebit vrlo veliki tlak zraka, da se oglase; a to dokazuje još i ta činjenica, da su sve svirale providene prstenom (obručem) za pojačanje, kao što su danas samo svirale visokoga tlaka.

S ovim je orguljama Madžarska stekla za muzičku historiju dragocjenost tako reći bezprimjerne vrijednosti.

Vodene orgulje poznavali smo dosada samo po opisima, koji su podali ponajviše nejasni i manjkavi ostaci slika. Egzemplar naden u Aquincumu prvi je i jedini.

Popravak orgulja u crkvi otaca kapucina u Splitu.

O. Anselmo Canjuga — Varaždin.

Već dvije pune godine šutjele su orgulje u svetištu Gospe od Poišana, a zamjenjivao ih je harmonij. Sadašnji o. gvardijan odlučio je da orgulje dade temeljito popraviti, pa je taj posao povjerio tvrtki Lindauer i Majdak, graditeljima orgulja iz Vrapča. Tvrtka je popravak izvela solidno na općenito zadovoljstvo.

O postanku ovih orgulja kao i o graditelju njihovom nema nikakovih podataka. Orgulje su dosta stare, mehaničkog sustava, sagrađene po talijanskom načinu. Imale su ovu dispoziciju:

Manual:

1. Principal 8'
2. Tromba 8'
3. Octav 4'
4. Flauto 4'
5. Quinta $2^2/_3$'
6. Octav 2'
7. Terca $1^3/_5$'
8. Mixtura 4-struka
9. Vox humana (tremolo na Flauto 4'

Pedal:

10. Violon 16'
11. Principalbas 8' iz 1. (mehanički).

Spominjem, da je velika oktava u manualu i pedalu bila pokraćena. Sviraonik je bio pred orguljama tako da je orguljaš bio leđima okrenut oltaru. Zračnice su bile razdijeljene na polovicu te su po dva registra otvarala jednu cijelu zračnicu. Pregledavanjem se ustanovilo, da je materijal još dobar osim mijeha, koji je uopće kao neuporabiv otstranjen. Ali jer se na proširenje i veću pregradnju nije moglo pomišljati iz financijskih razloga, načinjena je ova dispozicija:

Manual:

1. Principal 8'
2. Gedeckt 8'
3. Salicional 8'
4. Vox coelestis 8'
5. Octav 4'
6. Flauto 4'
7. Quinta $2^2/_3$'
8. Octav 2'
9. Mixtur-Kornet (5-struk)

Pedal:

10. Violon 16' sa stalnom spojkom manuala na pedal.

Prigodom velikih školskih praznika imao sam prilike da pregledam ovu pregradnju, pa sam ustanovio ovo:

Za Gedeckt 8' načinjena je nova pneumatička zračnica i spojena na mehaničku registraturu. Salicional 8' stoji u prospektu na mjesto Trombe 8', te čini sa Principalom dvostruki prospekt. Vox coelestis 8' stoji mjesto Vox humana ugođen prema Salicionalu. Terca $1^3/_5$' iz stare dispozicije prigrađena je Mixturi, te je sada Mixtura zapravo peterostruki Kornet. Sagrađena je također nova zračnica za sve glasove, koji su manjkali u velikoj oktavi, pa je sada i velika oktava kromatička. Za Principal je načinjeno sedam novih svirala u velikoj oktavi.

Osim toga sagrađen je novi sviraonik i postavljen orguljama postrance i tako zauzima sasvim malo prostora. Jer su apstrakti bili mnogi polupani načinjeni su svi novi iz aluminijevih štapića, koji lako i sigurno djeluju.

Sagrađen je novi mijeh kao regulator i postavlj n zajedno sa električnim motorom i ventilatorom u donji dio ormara. Motor je dobro izoliran i tiho djeluje, a troši vrlo malo struje.

---

[1] Opaska prevodioca. Njemačkom terminologijom reklo bi se: Rimske orgulje su »Register-Kanzelle«, a današnji »Schleifladen-system« ima »Tonkanzelle«. Prema tome su vazdušnice sa »Register-Kanzelle« starije.

Što se tiče intonacije može se kazati da je potpuno uspjela. Pojedini registri i novi i stari intonirani su karakteristično i u svim položajima izjednačeno, dok je zvuk punih orgulja svjetao i plemenito pun. Crkva sama je dosta visoka te vrlo akustična radi česa dobivaju pojedini registri i zvuk punih orgulja znatno na ljepoti. Funkcija mehanike je odlična i u vrlo brzom sviranju, što je znak da je precizno učinjena.

Tako pregrađene orgulje preuzete su i sad opet lijepo sudjeluju svojim krasnim glasovima da uzveličaju slavu Božju kod svetih Tajna i pobuđuju vjernike na pobožnost.

---

† Oskar Dev.

Janko Barlè — Zagreb.

Kad sam god. 1929. povodom šezdesete godišnjice narodjenja napisao o Devu kratak životopis,[1] nisam slutio, da ću mu tako brzo iza toga pisati nekrolog. Po tjelesnoj konstrukciji, po veseloj ćudi i izgledu držao sam, da će on preživjeti sve nas svoje drugove. A eto došlo je drugojačije. Dne 2. augusta o. g. zatvorio je on za uvijek svoje dobre oči, sad kad je poslije napornog rada i životnih briga dočekao svoju mirovinu. Sad je mogao mirno uživati veče svog života, urediti svoju glazbenu ostavštinu i putovati pješke, što je najviše volio, po dragoj svojoj Koruškoj i po ostalim »slovenskih planincah, košenicah in stezicah«.

Zapravo nisam niti znao, da je pogibeljno bolestan. Saopćila mi je to tekar njegova sestra gospodja Mira, koja me je molila da mu pišem, jer da on drži da se na nj srdim. Pisao sam mu odmah i pošto sam odlučio poći u Dobrnu, obećao sam mu, da ću ga na svaki način pohoditi, kad sam već tako blizu. I učinio sam to i bio par dana prije smrti kod njega, ne znajući da su mu satovi već odbrojeni.

I ako nas je osobito zadnjih deset godina vezalo vrlo tijesno prijateljstvo, ipak si redovito nismo pisali, već kada je bila kakva posebna zgoda. Tako se desilo, da Oskaru u zadnje vrijeme dulje vremena nisam pisao, pošto nije bilo nikakva osobita povoda, a nisam znao, da je on bolestan. On je pogriješno mislio u svojoj dobroti, da se na nj srdim. Tko bi mogao, da se srdi na nj koji je bio uvijek vrlo nježan i dobar. Kako je bio zaposlen nije mi napisao rasprave o koruškim pučkim popijevkama za koju sam ga više puta molio i želio, da učini to upravo on, koji je tu pjesmu, što izumire i što je osudjena na propast, najbolje poznavao.

O toj pjesmi ipak mi je dao nekoliko podataka. Tako je bio u augustu god. 1928. u Koruškoj. Pošto sam svojevremeno mnogo pisao o božićnoj pjesmi: »Ta zvezda ta je izešla«, što ju je još Matija Majar zabilježio u Ziljskoj dolini, ispitivao je za tu pjesmu, ali je nije više našao. Zabilježio je i staru: »V Kangalileji kak' luštno je b'lo«. Kad je bio u Logi vesi, nedaleko Vrpskog jezera, gdje je postojala još slovenska općina, prisustvovao je sprovodu stare žene. Na sprovodu pjevali su seljački pjevači tužaljku: »Vse kar živi na sveti« (devet kitica), Ta mu je tužaljka bila sumnjiva, a ipak ju je zabilježio. Kasnije je ustanovio, da je to pjesma H. L. Haslera (1564—1612.): »Mein Herz ist mir verwirret, dass macht ein Jungfrau schön.« Na taj napjev pjevao se kasnije protestantski koral: »O Haupt voll Blut und Wunden« što ga je i Bach upotrijebio u svojoj »Matthaeus-Passion«.

Za poznatog Tomu Koschata, koji je potekao iz slovenske porodice, držao je Dev da je sakupljao slovenske popijevke te ih onda po svoje prikrojio. Podmetnuo im je njemački tekst, koji je sam spjevao u duhu koruške pučke popijevke. Dev mi je kazao, da ima dvije trećine Koschatovih zborova svoj izvor u slovenskoj pučkoj popijevci.

Dev je god. 1928. slušao u četiri sela seljačke muške zborove. Ti zborovi nisu bili brojniji od 10—12 pjevača no isticali se vrlo čistim, diskretnim i nježnim glasovima. Dev se je divio osobito njihovom finom sluhu i istančanom ukusu. Nikada nisu vikali. Slovenska popijevka i propovijed uzdržale su po mnijenju Deva koruške Slovence do danas. Žalibože ako se doskora što ne promijeni, nema im dugog opstanka. Nema slovenskog svećeničkog naraštaja.

Prvi svezak koruških narodnih pjesama, što ih je sakupio i uredio Dev, izdala je god. 1908. ljubljanska »Glasbena Matica« pod naslovom: »Slovenske narodne pesmi iz Zilske doline in Podroža. Drugi svezak koruških pjesama izašao je god. 1912. u nakladi L. Schwentnera

---

[1] »Sv. Cecilija« god. 1929. str. 66.

u Ljubljani. God. 1923. izdao je sam Dev zbirku pučkih pjesama pod naslovom: »Jugoslovanske narodne pesmi za moški in mešani zbor«. U toj zbirci ima 30 popijevki, a medju tima je devet koruških, udešenih za muški zbor (nekoje peteroglasno). Nadalje je sam Dev izdao god. 1926. četvrtu zbirku: »Koroške slovenske narodne pesmi«. Te je pjesme zabilježio ponajviše Dev sam, kad je god. 1925. opet sakupljao popijevke u Ziljskoj dolini. Sam kaže, da je ta dolina »zibelka narodne pesmi«. Tu je sakupljao popijevke poznati Matija Majar, koji je zabilježio još stare slovenske plesove (visoki rej) i popijevke u molu, kojih inače gotovo ni nema medju Slovencima. Dev je tom zgodom kako mi sam javlja, zabilježio oko 100 pjesama, no bilo je »samo 36 sposobnih za izdajo, dočim so druge poskočnice, četerovrstnice, več ali manj pod vplivom nemške alpske narodne popevke«. U zbirku uvrstio je i nekoje u molu, što ih je po zabilježbi M. Majara sačuvao Franjo Ks. Kuhač u svojoj zbirci.

O toj Devovoj zbirci piše dr. B. Širola u »Sv. Ceciliji« (1926. str. 143. medju ostalim: »Ona (zbirka) ne će da bude novim doprinosom grade za muzičku etnografiju; za to joj manjkaju i potrebite opaske i zorno istaknuta pjevna linija zapisane pučke popijevke; za to joj manjkaju ponegdje potpuni tekstovi; ovo sve bi povećalo opseg samoga izdanja, a nije mu ni svrha. Devova zbirka isto tako nije ni jedinstveno umjetničko djelo, koje hoće da svojim sastavom poda cjelovitu zbirku pučkog pjeva jednog otrgnutog dijela vjekovima dovoljno ispaćenog naroda. Ona je samo skup cvijeća, šarolikog i raznovrsnog, sićušnog i mirisavog, što ga tankoćutni slovenski kompozitor sabrao, šećući cvjetnim livadama alpskim. I sad ga daje u lijepoj svesci svom narodu ispredajući oko svakog napjeva svoju jasnu, žarkim suncem i vedrim srcem prodahnutu harmonizaciju koja često hoće da osim latentnih harmonija istakne i sam ugođaj napjeva u ukusnoj zašari: pogdjekada se izmjenjuju muški i ženski zbor, drugiput se izvija solistički podcrtan pjev u kojoj srednjoj dionici; opet drugiput u dva kora (c. spezzutti) kao na pr. »Stoji hartelc zahranjen«.

Prava je šteta, da mi nije Dev napisao obećanu raspravu o koruškoj pučkoj popijevci, koju je on najbolje poznavao. Sigurno ima deset godina otkako sam ga u svakom listu ili kod svakog našeg susretaja za to molio. On mi se istotako stalno ispričavao, da ima svoja istraživanja još popuniti, da je opterećen službenim poslom i t. d. Tako mi piše 29. III. 1926.: »Za prihodnjo številko (»Sv. Cecilije) Ti napišem sigurno izcrpnejše poročilo o tem, kdo mi je pesmi pel, kako in kje sem jih dobil in o koroškem folkloru v obče. Da mi le ne bi tako trda s časom šla, bi Ti že lansko leto to obljubljeno poročilo spisal. Nisem pa tudi imel podatkov o slov. koroški protestantovski pesmi. Sedaj jih imam«.

U listu od 31. V. 1926. piše mi oept: Tudi v letošnjih počitnicah obiščem Rožno in Zilsko dolino, kjer je še mnogo neodkritih zakladov. Izsledil bodem gotovo tudi znamenito »Zlato zvezdo«. O tej Ti bo poročal tudi tukajšnji profesor Ribarić, doma iz Istre, katerega so razprave v »Sv. Ceciliji« glede te pesmi zelo zanimale. Razpravo o koroški narodni pesmi Ti prav sigurno to leto pošljem, toda za prihodnjo številko še ne obiskati moram še prošta A. Einspilerja ki županikuje pri Sv. Jurju v Slov. Goricah. Ta mi bo vedel zanimive stvari povedati o Matiji Majarju, o katerem se je tako malo zapisalo, ki pa ima največ stikov z Vrazom in Kuhačem. Pred 14 dnevi sem se napotil k njemu, ko sem pa pri Sv. Lenartu iz automobilaizstopil, so mi tamošnji pevci napravili »prežo«, da sem moral tamkaj ostati, češ: »Sv. Jurij Vam ne otide«. Menda julija mesca praznuje (Einspiler) 70 letnico in takrat ga s tukajšnjimi Korošci in svojim kvartetom proslavim. Kako me veseli, da je ta zasluženi mož dobil faro, ki mu vsaj voliko nese,da bezskrbno živi...

Rad bi tudi vpogledal zapiske Majarja o zgodovini Goričanske fare, katere hrani župnik iz Zilske Bistrice. O teh zapiskih, doslej neobjavljenih, mi so pravili tukajšnji Korošci šele v zadnjem času. Obiskati hočem tudi zilske luterše mogoče naletim še na kako Trubarjevo pesmarico, kakor Oblak l. 1890. Razpravico Ti torej prav sigurno pošljem, imej samo potrpljenje«.

Velika je šteta, da nije mogao izvršiti svog obećanja i napisati tu raspravicu, na koju se kako vidimo savjesno pripravljao. Bilo bi tu zanimljivih podataka ne samo o koruškoj, već o slovenskoj pučkoj popijevki u opće. U listu od 20. XII. 1928. piše mi Dev medju ostalim: »Odpusti mi, prosim in spregledaj, ako Ti nisem še doslej svojega obljubljenega članka o koroški narodni pesmi poslal. Ne moreš si predstavljati kako izmučen se vsaki dan vračam iz pisarne. Človek bi moral imeti dvojni možganski obli, 2 jezika in 4 tipkarske stroje, da bi obvladal to naporno delo. Toda vse pride, dragi Janko, ne en članek, več člankov bo izšlo v katerih bom opisal tudi svoje osebne doživljaje; utise in razgovore. Z novim letom bom opredeljen drugemu oddelku in takrat bo bolje. Saj me tudi gnjavijo za korške narodne pesmi za ljudske šole — pa se ne morem premakniti«.

Kako mu je bila ta rasprava uvijek pred očima, svjedoči to, da ga je u njegovoj teškoj bolesti mučila misao, da se valja da radi te obećane rasprave na nj srdim. Držim, da je umjesno, da priopćim njegov zadnji list, jer nam svjedoči, kako plemenit čovjek je bio pok. Dev i jer je bez sumnje to zadnji list, što ga je on pisao. Pisao ga je dne 25. VII. 1932., dakle upravo osam dana prije svoje smrti. Taj list primio sam već poslije njegove smrti, a poslali su mi ga u Dobrnu, gdje sam tada boravio. Taj list glasi:

»Dragi Janko! Po sprejemu Tvojega ljubeznivega pisma, sem doznal da je bila moja slutnja, da si na me nejevoljen, neutemeljena. Na kratkoTi hočem povedati vzrok zastoja razprave o koroški narodni pesmi. Bolehal sem že 3 leta, močan krvni pritisk in omotičnost sta mi vzela vse veselje oziroma vso voljo do dela. V pisarni sem razpravljal z veliko muko in vse to je bilo tudi povod, da sem se dal predčasno vpokojiti. Bil sem tudi v Dobrni 14 dni in sem krvni tlak stlačil od 170° na 155° — toda le začasno. Omotica me je pazagrabila krog 10 h dopoldne in je trajala ves ljubi dan. Končno sem sklenil da se alkoholu popolnoma odpovem — pil sem itak malo, navadno ¾ l. po večerji — in da omejim kajo. In to je zaleglo. Krvni pritisk stoji sedaj na 130° in omotica je zgi-

nila. Festival v Ljubljani me je pa preveč z delom obložil in ker sem se 17. V. počutil močno oslabelega, sem iskal pomoči pri zdravniku, ki mi je svetoval, da se naj še isti dan podam v drž. bolnico, kar sem tudi storil. Zdravniki so ugotovili, da bolujem na že zastareli cirozi jeter. Podvrgel sem se 14 dni zdravljenju, na to me je žena odpeljala v Maribor, kjer ležim že 7. teden — enkrat sem bil mej tem punktiran.

To so torej vzroki, da nisem zamogel svoje zaobljube izpolniti in ako sploh okrevam, se lotim takoj dotične razprave.

Še nekaj, da bo konec tega dolgočasnega popisa moje bolezni. Mnogi mi nasvetujejo, da bi se obrnil na zagrebško kliniko, kjer da so prominentni internisti. Sedaj so gotovo vsi profesorji na dopustu. Dvomim tudi, da bi mi mogel kdo pomagati. Svojo bolezen do dobra poznam, jeter ni mogoče izlečiti; toda vprašam Te, dragi Janko, kaj porečeš k temu, ako bi se dal še na ondotni kliniki preiskati. Ali je sploh kaka rešitev? Menda je ni.

Prav lepo Te zahvalim na poslani sliki iz Novega mesta, katere sem bil zelo vesel. Kako sem se veselil na ta sestanek in na naš pevski zbor, katerega sem hotel naučiti par novih srčkanih narodnih pesmi. Vse je šlo in gre mimo mene: pomlad, poletje, gozdovi, v katerih sem še lansko leto samcat sam tako veselo prepeval.

Izredno me bo veselilo, kakor tudi mojo ženo, ako me iz Dobrne obiščeš. Z izprehodi z menoj sicer ne bo nič, Ti bo pa moj sinko Saša razkazal vse nove znamenitosti in ako Te bo volja, Te vodi na mariborsko ali kako drugo kočo. Seveda, če bom jaz količkaj pri močeh, naju auto potegne k zanimivi razgledni točki »Marija Snežna« v Slov. goricah ali pa kam drugam.

V Dobrni ubogaj zdravnika. Početkoma, vsaj prvih 5—7 dni ostani v kopeli samo 10°, pozneje tudi 15°. Da se Ti ne bo tako godilo, kakor meni. Hotel sem kopel dobro izkoristiti in sem se takoj prve dni kopal po ½ ure. Postal sem za 4 dni tako silovito nervozen da sem nameraval odpotovati. Zdravnik me je oštel, kopel sem moral za par dni prekinuti in na to je bilo bolje.

Da se je moj starejši sin Fedja, drž. pravdnika namestnik oženil, menda veš. Ženica mu je prav pridna gospodinja in pametna. Drugi sin Saša, inženir, je svoji veliki stavbi dogotovil in čaka sedaj, da se bo kak novi zaslužek našel. Moja žena ima pa kot usmiljena sestra z menoj odveč dela.

Tudi mi smo poslušali v radiu moj večer. Motnje so pa bile take, da se je malo slišalo. Dobil sem koncept Adamičevega predavanja.

In poslavljam se od Tebe dragi Janko z željo, da se v Mariboru kmalo vidiva. Iskreno Te pozdravljajo moja žena, sinova in posebno Tvoj udani Oskar. Maribor 25. VII. 1932. Oprosti svinčnik, tinta mi ne gre.

*

U petak dne 29. VII. 1932. odvezao sam se iz Dobrne u Maribor, da posjetim bolesnog prijatelja. Izgubio sam čitavo prije podne, dok sam tražio njegov stan. Zaboravio sam ulicu, u kojoj stanuje, (stanovao je u Majsterovoj ulici br. 1.) znao sam samo toliko, da stanuje u blizini gradskog perivoja. Ispitivao sam razne prolaznike, pitao u dućanima i trafikama, gdje stanuje »sodni svetnik« i kompozitor Dev i srdio sam se opravdano na čestite mariborske gradjane, što nitko od njih ne zna za nj, koji je u Mariboru osnovao Glazbenu Maticu i bio pokretač čitavog tamošnjeg glazbenog života. Čini se, da u Mariboru mora biti čovjek doista veličina prvoga reda, da postane poznat. Ne tvrdim, da je bio Dev prvi slovenski skladatelj, no toliko je bio zaslužan, da bi za nj morao znati svaki naobražen Slovenac pogotovu u Mariboru, kamo je Dev došao odmah poslije prevrata. Saznao sam za njegov stan tekar u banci, gdje on nije imao mnogo posla, bar ne toliko koliko u koncertnoj dvorani. Ne ću nikada Mariborčanima to oprostiti jer su me lišili nekoliko sati, što bi ih sproveo kod svog bolesnog prijatelja i ako za onda još nisam znao, da ga zadnjiput gledam i slušam. Peti dan iza toga on se je za uvijek oprostio od svojih milih i od prijaznog Maribora, gdje se nadao mirno sprovadjati dane svoje mirovine.

Svršit će se.

Pismo iz Mostara.

Fra Bruno Adamčik — Mostar.

U ovom drugom polugodištu cecilijanski zbor veoma se je lijepo razvijao. Ne samo da se je povećao broj pjevača i potpornih članova, zbor je sudjelovao kod nekih priredaba i s pjevačkim društvom „Hrvoje" i izvan crkve, te tim i više simpatije stekao kod raznovjerskog građanstva. I ako se je zbor povećao, ipak se osjeća u njemu neka praznina, a to je, zbor je izgubio svoga dugogodišnjeg pretsjednika izvrsnog basistu sudiju g. Peru Lasića i njegovu suprugu odličnu sopranisticu gđu Mariju, koji su premješteni u Valjevo. Zbor sv. Cecilije će ih uvijek u toploj uspomeni zadržati kao vrijedne članove svoje.

Preko velike nedjelje muški cecilij. zbor zajedno s bogoslovima izvodio je muku i miserere iz Pjevnika, a treću lamentaciju kroz sva tri dana prema harmonizaciji V. Šubira. Prvu i drugu lamentaciju kroz sva tri dana pjevali su solo g. g. Jeričević, Lasić, Matišić i Kramer, a dok su bogoslovi prema našem napjevu izvodili traktate i epistole.

Na Uskrs opet smo čuli misu in F-duru op 122 od M. Filkea kao i na Božić veoma dobro izvedenu. Ta je misa na polnoćki u tajinstvenoj božićnoj noći u prepunoj crkvi još više djelovala.

Na Spasovo bila je prva sv. pričest djece. Zbor je preko mise izvađao Haydnove misne pjesme i neke euharistične od kojih spominjem i najnoviju P. H Sattnera „Isus sam će k nama sači" (dvogl. ženske). Za vrijeme sv. pričesti pjevala su i djeca veoma lijepo mnoge svetotajstvene pjesme.

Dani, koji najviše privlače u crkvu, dani, najljepši u godini, koji su posvećeni Mariji, jesu majski. Kroz čitav mjesec maj izmijenili su se razni propovjednici, a na koru kroz sve te dane pjevao je zbor sv. Cecilije Mnogog privlačila je lijepa propovijed, mnogog lijepa pjesma, a neke jedno i drugo. I kroz ovo čitavo vrijeme pokazala se je „sv. Cecilija“ koliko ljubi Mariju i sve što može ljubav. Kroz sve dane dolazili su pjevači točno i izvodili na čast Majke Božje mnoge pjesme solo i u zboru. Mimo stare pjevao je zbor i ove: Kriste Srcu Tvom (harm. R. Krestin). U slavu sv. Srca (Caecilius-Dugan), Lijep cvijetak (Starè-Dugan), Pred Djevicom (Kolb-Dugan) Zdravo zvijezdo mora. Sve trogl. ženski zbor. Djevice nevina (Kolb) dvogl. ženski, Ave Maria (Zajc) mješ. zbor, Krasni svibanj (mješ. zbor) zatim lijepa si Marijo (mješ. zbor, solo sopr. gđa Lasić, alt gđica Ulrich uz pratnju harmonija, flaute i violine). Od solo komada spominjem neke koje je izvađao tenorista gosp. Đ. Kramer i to: Stöckl: Regina coeli, o. Kolb: K Tebi gore, Fr. Schubert: Ave Maria Zajc: Ave Maria (op. 937. i 934.).

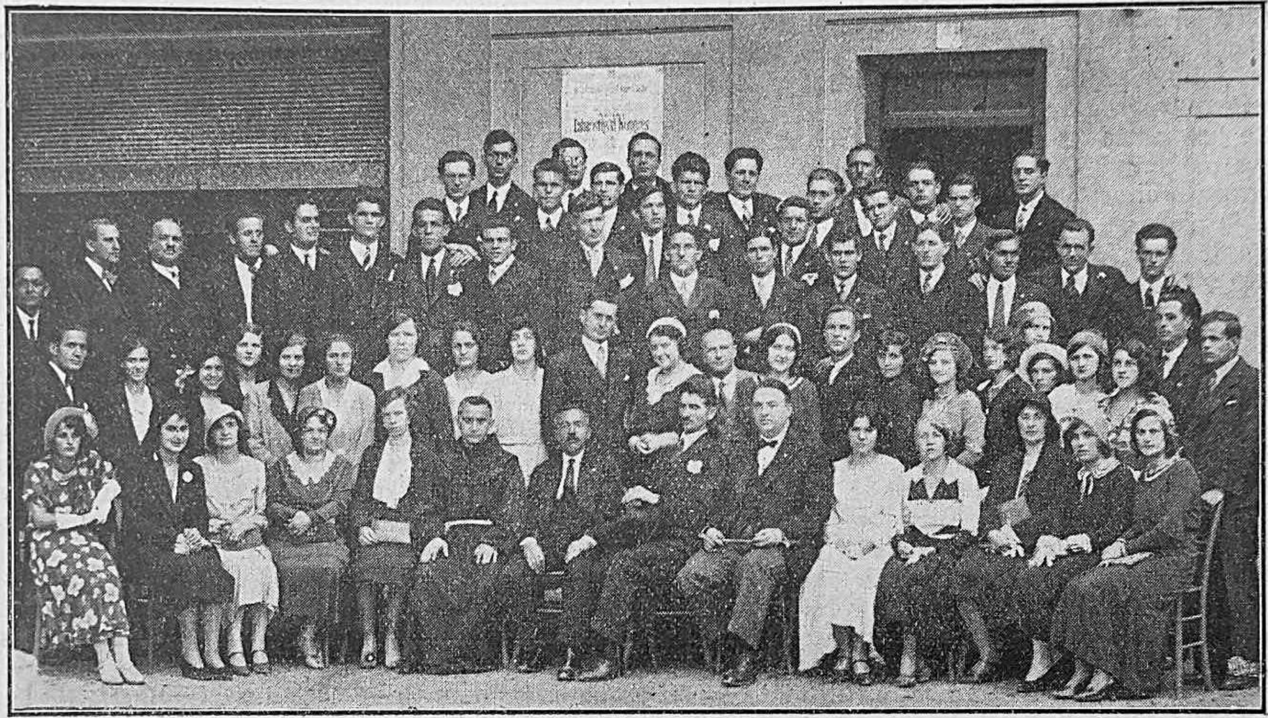

Hrv. pjev. društvo „Hrvoje“ i zbor sv. Cecilije u Mostaru.

Na Tijelovo imali smo veoma veliku rijetkost. U Mostaru se na osobiti način slavi ova svetkovina, te da slavlje bude što bolje, ujedinio se je zbor „sv. Cecilije i hrv. pjev. društvo „Hrvoje“ (oba zbora 75 pjevača i pjevačica) te su preko mise izvađali Haydnove misne pjesme, a na procesiji ove skladbe: Do nebesa, Hoćemo Boga (harm. Đ. Kramer), Hvali Sion, Tebe Boga hvalimo i 2 Tantum ergo (Kimovec, Hribar) sve mješoviti četveroglasni zbor. Zbor je veoma dobro uvježbao glazb. vođa sv. Cecilije dr. fra. Ignacije Jurković, a dok je zboru dirigirao gosp. D. Kramer dirigent zbora „Hrvoje“. Prema velikom broju pjevača dinamički zbor je veoma lijepo uspio. Svaka im čast!

Sedamstogodišnica smrti velikog sveca cijelog svijeta sv. Ante divno je proslavljena. Preko čitave devetnice držale su se propovijedi, a na koru pjevao je zbor sv. Cecilije mnoge pjesme u čast ovoga sveca i to: Sveti Ante Bogu mili, Ak'čudesa tražiš gle, Zdrav Antune, Pred Tvojom slikom, (sve mješ. zbor), Ah ne odbij (mješ. zbor i tenor solo Đ. Kramer). Na samu svetkovinu bila je svečana sv. misa, a na koru je pjevao zbor bogoslova koralnu misu.

Cecilijanski orkestar veoma se lijepo razvija. Članova pridolazi sve više i više. Mimo u crkvi što sviraju već su držali na 2. aprila u sali „Hrvoje“ veoma uspjeli koncert s dosta biranim programom.

Na obljetnicu pogibije Zrinskoga i Frankopana 30. aprila služio je svečane zadušnice za pokoj njihovih duša mnogo pošt. provincijal dr. fra Dominik Mandić, a dok je na koru pjevao solo: Requiem i offertorium u d-molu od J. Grubera i Agnus Dei od F. Schöpfa tenorista gosp. Đ. Kramer, a ostale dijelove pjevali su bogoslovi koralno.

Budući da je dan 30. IV. bio radni zato je proslava odgođena za nedjelju 1. V. Taj dan ranom zoru glazba je hrv. obašla grad svirajući budnice. U devet sati bila je sv. misa, koju je služio vlč. dr. fra Leon Petrović uz asistenciju, a na koru zbor sv. Cecilije izvađao je starosl. misu o. K. Kolba. Iza mise u „Hrvoju“ dupkom puna naroda održala se je akademija, na kojoj je predavao o Zrinskom i Frankopanu dr. fra Ivo Marinčić, a hrv. pjev. društvo „Hrvoje“ izvelo nam je omiljelu pjesmu Zajčevu „Zrinsko-Frankopanku“.

30-godišnica osnutka hrv. društva „Napretka“, i 50-godišnica svećeništva i 20 godišnica biskupovanja preuz. O. Alojzija Mišića na 3. jula proslavljena je na svečan način. Pod pontifikalnom misom u 9 sati izvodio je zbor sv. Cecilije Kolbovu staroslavensku misu, a na ofertorij pjevao je naš omiljeli tenorista dr. J. Milković Zajčevo „Ave Maris stella“ op. 567. Iza mise držana je akademija u „Hrvoju“ gdje je zbor sv. Cecilije i „Hrvoje“ zajedno izveo „Napretkovu himnu“ od Matza. Poslije podne priredila je hrv. glazba koncert s dosta biranim programom.

Bilješke iz engleskoga muzikalnog života.

(Po „Musical Times" i „Musical Opinion".)

Vl. D. — Zagreb.

U rubrici „Musical Notes (bilješke) from Abroad (iz inozemstva)" srpanjske sveske „M. T." nahodimo iz pera njihova berlinskog dopisnika Huge Leichtentritta vrlo oduševljen prikaz o koncertima zagrebačkog gudačkog kvarteta (Zagreb String Quartett). „Ti jugoslavenski igrači", čitamo na onom mjestu, „iz grada Agrama, glavnog grada Hrvatske (danas se naziva Zagreb), dadoše nam vrlo krasne (very enjoyable) uglede svoje nacionalne umjetnosti. Kvarteti Slavenskoga, Papandopulo-Pečića, Baranovića i Odaka odlikuju se odlučno modernom obradbom primijenjenom na tematičku građu izvanredne ljepote (fascinating beauty) i razlikosti u melodiji i ritmu, koja potječe iz začudo (surprisingly) svježe i bogate narodne glazbe onih gotovo primitivnih krajeva: Hrvatske, Srbije, Albanije [!], Crnegore, Ugarske i Slovačke [?], s primjesama turskih, grčkih, rumunjskih i ciganskih elemenata. Tu mi nahodimo zdravu opreku protiv suviše profinjenog i suviše intelektualnog, „snobističkog" („snobbish" — ne dade se prevesti) bečkog modernizma. Ne može biti sumnje, da ta svježa, mladenačka glazba istočnih naroda, koja se tek izdiže iz primitivne, tradicionalne seoske (rustic) pučke muzike u carstvo prave umjetnosti, obećava za budućnost više od muzikalno dekadentne, čisto intelektualne umjetnosti Schönberga, Berga, Weberna i njihovih nasljedovača".

U članku „Crutches (štake) for Broad cast (radio) Music in America" pisac se (B. H. Haggin iz New Yorka) ruga upravljačima američkih Radio-stanica, koji, veli on, ne mogu shvaćati, da je izvjesno glazbeno djelo samo po sebi zanimljivo ili razumljivo, pa se stoga smatraju obvezani emitirati ga uz obilni govoreni komentar, nadajući se tako pobuditi interes slušača i uvećati vrijednost djela. Od primjera, što ih navodi pisac, prenosimo ovaj jedan, koji će valjada zanimati i naše čitače. Neka je Radio-stanica emitirala četiri slavenske narodne pjesme, a govornik stanice objavio ih je ovim riječitim uvodom: „Balkan je zemlja, u kojoj tinja ljuta mržnja i vječna ljubav. Ovdje stanuju uporedo mnoga plemena: Čeh i Madžar, Rusin i Slaven [!], Hrvat i Slovenac. Njihove su zabave burne i mahnite, njihove kavge i borbe bezobzirne i okrutne. Generacijama su rasne simpatije bile raskidavane pomičnim granicama političke prikladnosti. Danas, kad se podigao nacionalizam, tuđi su diktatori otjerani i domaća je kultura najzad stekla svoje pravo. Gdje je nekad u prošlosti ponosni duh izdirao pod pritiskom, danas on pouzdano i slobodno podiže glavu". — I sad govornik nastavlja ovako: „Evo nas u malenu, prljavu selu. Iza jedne od koliba, slamom pokrivenih, sjedi nekoliko seljaka. Od ruke do ruke kruži sir i boca vina — kako je sladak odmor poslije teškog tereta žetve! Volovi pasu zadovoljno u bližoj šumici. Vrelo sunce žeže i pali gutajući i samu sjenu. Prevruće je vratiti se na polje. Ajde da zapjevamo!" — I sad će istom sretni slušači s užitkom slušati one četiri pjesme! Okretni ih je govornik doveo u pravi „štimung"!

John Quinlan u zanimljivom članku „Music as entertainment in 18th century London" (Glazba kao zabava u Londonu osamnaestog stoljeća) pripovijeda, kako se u 18. stoljeću glazba, doonda domaća zabavica najotmjenijih krugova, demokratizirala, te su glazbene produkcije u velikim pučkim zabavištima londonskim postale jedan od glavnih mamaka za polazak njihov. Stoga se i jest gajila glazba u njima s mnogo truda i brige. Programi su bili birani, a izvršujućim umjetnicima glazbenicima i pjevačima plaćala se za ono doba posve primjerena nagrada. Pisac nam izbliže opisuje četiri najznatnija zabavišta onoga vremena — a to su: Vauxhall, Cuper's Gardens, Marylebone Gardens i Ranelagh (danas ne postoji nijedno više) — i pominje neke od umjetnika, koji su u njima nastupali, a bili su u ono vrijeme toliko popularni, koliko danas prvorazredni operni pjevači i pjevačice.

„M. O." u srpanjskoj svesci svojoj i opet raspravlja pitanje (u članku: Singing in the Vernacular): smije li i imade li se tekst glazbenih kompozicija prevoditi u domaći jezik. Članak je napisan u dijaloškoj formi, pa jedan od govornika dakako zastupa stanovište, da se tekstovi imaju prevoditi, dok drugi vrlo razumnim argumentima razlaže, da se u tekst ne smije dirati. Uredništvo se, kako se razbira, posve slaže s prvim govornikom pa mu zato i prepušta zaključnu riječ, ali ja držim, da će mnogi od čitača „M. O." radije pristati za drugim govornikom, barem koliko se tiče tekstova pjesama, koji su tijesno vezani s melodijom napjeva. Uostalom, nacionalistički pokret u glazbi zahvatio je Englesku istom u novije vrijeme; u prijašnje doba nije se ni pomišljalo na to, da bi se, recimo, Schubertove ili Wolffove pjesme, ili Wagnerove opere, pjevale u engleskom prijevodu.

Iz hrvatske glazbene prošlosti.

Skladbe ilirskih skladatelja sačuvane u arhivu glazbenog društva „Vijenac" u zagrebačkom sjemeništu.

Branko Birt — Zagreb.

(Svršetak.)

IV. O. Fortunat Pintarić.

1. **Missa** in G-dur za muški zbor i orgulje. Componirt am 15. October 1845. Na posljednjoj stranici partiture nalazi se za muški zbor „Leichengesang". Na partituri doduše nije označen skladatelj, ali je neko već davno zabilježio, da je od P. F. Pintarića. No za nas je najmjerodavnija izjava g. prof. F. Dugana, koji je pregledavši tu partituru 28. II. o. g., izjavio: „O, da Mozart! Jest, jest Pintarićeva"! Partitura je prijepis Pokornoga.

2. Veni Sancte Spiritus za Canto, Alto, Tenore et Baso con organo per Fortunatum Pintarić. Partiture nema, ali su dionice manuskript Pintarićev.

3. Litaniae Lauretanae in Hes-dur za muški zbor i orgulje. Prijepis u dionicama.

4. Litaniae Lauretanae de B. V. M. Organo. Compositae per P. Fortunatum Pintarić. Prepisao 18. VII. 1867. Kolander. — Te su litanije komponirane u G-duru za mješ. zbor (1 sopran, dva tenora i dva basa) i orgulje. Klerici su god. 1865. uzeli taj mješoviti zbor kao pratnju za orgulje, i iz njega priredili muški zbor.

5. Quartet. Variationem über ein Thema von Vogler für das Piano-Forte componirt Carl Maria von Weber. Die Begleitung des Violons, Viola und Violoncelle arangirt von P. F. Pintarić. Original.

6. XII. Variations für das Pianoforte. Componirt von P. Fortunat Pintarić. — Gotovo sve skladbe, koje su u to doba prepisivane imaju u donjem desnom uglu potpis ili skladatelja ili prepisivača i to: „ex musicalibus" na pr. F. Pintarić ili Pogledić itd. Tako na ovoj skladbi, koja je Pintarićev autograf, piše: „Ex musicalibus eiusdem", što je ujedno i najočitiji znak, da je ona Pintarićeva.

7. Polonaise za Pianoforte. Autograf.

8. Variationen für das Pianoforte über ein beliebtes Thema. Componirt von P. Fortunat Pintarić. Posvećeno P. Aleksi Borkoviću. Pisane su te varijacije u D-duru, original.

9. Neuen Variationen für das Pianoforte über die Romanze „Bei Männer, welche Liebe fühlen" etc. aus der Oper „Die Zauberflöte". Arangirt von P. F. Pintarić. Original.

10. Walzer für das P. f. componirt von P. F. Pintarić. Original.

11. Sieben deutsche Tänze sammt Introduction, Trios u. Coda für das P. f. 1830. Componirt u. dem Herrn Doctor Alex. Mahovich zur erfreulichen Abend-Stunde achtungsvoll gewidmet von P. F. Pintarić. Original.

12. 8 Deutsche Tänze mit Coda „für die Agramer Redout". Componirt von. P. Fortunat Pintarić. Original. № 1. Walzer je u D-duru. Posvećeno „Fratri Jucundiani Gagić".

13. „Gedicht an die Musik". Musik von P. Fort. Pintarić 1836. Pjesma za visoki glas i gitaru. Partitura-original. (U „Vijenčevom" arhivu imade vrlo mnogo skladbi, koje je prepisao P. F. Pintarić, naime one što ih je Kuhač spasio). Od ovih 13 skladba Kuhač spominje samo navedene pod br. 2, 3, 4, 8—11.[7]

V. Ferdo Livadić.

1. Ilirique Kolo. National Tanz der Ilirier für das Pianoforte componirt von Ferdinand Wiesner. Gratz. „Lithographirt bei J. Fr. Kaiser". Nad tim naslovom slika je: Ilirci igraju kolo. Povrh te slike nalazi se geslo: „Hajda bratjo, hajd u kolo, ne bu sardce bolo". U „Vijenčevom" arhivu nalazi se to isto kolo udešeno za orkestar; udesio ga Juratović.

2. Slavoslavni čare skladni glase; za muški zbor i tenor solo. Sačuvano samo u dionicama. 25. III. 1866. napisao je Klaić pratnju za harmonij. Ove godine napisano je najviše dionica.

3. Brodar, za muški mumljajući zbor s tenor solo. Sačuvan u dionicama, koje je većinom pisao pokojni Zjalić.

4. Majka od jednoga Šibenčanina, koji se povratio iz Amerike, a sada u Špletu boravi. U glazbu stavio Ferdo Livadić-Wizner. Za bariton i klavir. Sačuvan je samo prvi list partiture — autografa. Tu je skladbu Livadić poklonio „Vijencu".[8]

5. Moja zadnja pjesma, kako ju Livadić zove. Strah „Mino, Mino, šta će biti", od I. Trnskoga. U Des-duru za tenor-bariton uz glasovir. Autograf. Kuhač ih sve spominje.[9]

Pjesme „Ti si moja", „Požuda domovine" i dr. neću navoditi, jer se do njih može lako doći.

VI. Mijo Hajko.

1. Pesma „Rěč Ilira" od M. Bogoviča, stavljena u muziku po Milošu Hajku za muški zbor i glasovir. Part. i dionice. Autograf.

2. „Cerne quae clerus" za m. zb. uz gudački orkestar Originalna part. i dionice. U partituri manjka prvih 48 i zadnjih 18 taktova. (Dionice su potpune).

3. „Kad nas kopča savez sveti". Aria za bas s orkestrom od M. Hajka Opus 2. Originalna partitura i dionice. Sve tri ove skladbe spominju Kuhač[10] i Klaić.[11]

VII. Barun Karlo Prandau.

„Tantum ergo" in D-dur für 4 Singstimmen mit Begleitung der Orgel oder 2 Violinen, Viola, Flöte 2 Clarinetten, Fagot, 2 Hörner, Violoncell, Contrabass. Componirt von Baron Carl Prandau. (Wien in Commission bei Diabelli u. Comp. Graben № 1133). Kuhač ga spominje.

VIII. Ivan pl. Zajc.

U 2. broju „Sv. Cecilije" objavio sam originale i originalne kopije Zajčeve, koje se nalaze u „Vijenčevom" arhivu, no poslije sam još dvije pronašao. To su:

1. Tamo bih i ja, spjevao Hrvoje Gondže. Melodija za muški zbor s glasovirom. Glazbotvorio za „Vijenac" u Zagrebu mjeseca svibnja 1912. Ivan pl. Zajc. Op. 1201. Kopija — manuskript.

2. Naše geslo, spjevao Viktor Novak. Četveroglasni muški zbor kao himnu za katoličko društvo skladao i posvetio „Vijencu" Ivan pl. Zajc. Op. 1019. Skladano u Zagrebu 1907.

Sačuvana Padovčeva djela slijede.

---

[7] Kuhač: „Ilirski glazbenici" Zagreb 1893. (M. Hrv.) str. 82.—93.

[8] M. Zjalić, op c. str. 60.

[9] Kuhač, op. c. 51—65.

[10] Kuhač op. c. str. 161—162.

[11] „Gusle" 1892. Klaić: Mijo Hajko, str. 58—59.

Hrvatske pučke popijevke.

Crkveno-narodni napjevi u Fojnici.

Fr. Augustin Kristić — Kreševo.

U dr. Jelenića djelu: »Kultura i bosanski franjevci« navode se neki radovi i nastojanja bosanskih franjevaca na polju crkvenoga pjevanja i glazbe. Tu je na šest stranica ocrtan taj rad, koji nije bio malen. Taj je rad imao i sistem, jer su listovi translokacije osoblja i šematizmi bosanske provincije donosili, gdje se je tačno označivala služba voditelja kora (»Korište«): »Moderator Chori ac instructor juvenum in cantu«. Uza to su postojale pozitivne naredbe starješinstva provincije, da se mladež dvaput ili bar jedamput u nedjelji ima podučavati u crkvenom pjevanju. (Kultura i bos. franjevci, II. str. 583 i 584.) Uspjeh toga rada na crkvenom pjevanju bio je taj, da su samostanske franjevačke crkve, i u ono teško doba turskoga nasilja, ozvanjale sa lijepim koralnim napjevima kod svih liturgijskih obreda. Franjevci su nam još i pisanih spomenika svoga rada ostavili.

U sv. 3. »Svete Cecilije« t. g. pisao sam o crkvenom narodnom pjevanju u Kreševu, iznijevši i pisane, ali još dosada sačuvane, radove na tome polju, te nastavljam sa crkveno-narodnim pjevanjem u Fojnici, gdje je knjižnica obilatija sa notnim arhivom.

Žalibože i u fojničkom arhivu ne može se naći starijih pisanih podataka od 18. stoljeća, dok ima nekoliko tiskanih stvari i iz 17. stoljeća. Svega je toga moralo biti i tiskanih i prepisanih glazbenih djela crkvenoga pjevanja, vjerojatno i još koja originalna crkvena skladba u narodnom duhu. To se vidi prema onom materijalu, koji se je sačuvao iz doba veće slobode — iz 18. stoljeća — ali i ovdje je, kao i po svoj Bosni — rat, progonstvo, raseljavanja i palež samostana svoj dio odnio! Pregledavajući one pisane kantuale, onu zamjernu čistoću i ljepotu pisanja, pak onaj veliki broj ispisanih i iscrtanih stranica in folio, instinktivno sam bio primoran, da tiho poštovanje odadnem radu i požrtvovnosti starih bosanskih »ujaka«! Onaj rad treba i — vrijedno je — viditi!

Medju franjevcima fojničkoga samostana, koji je imao najveće teritorijalno pastoralno područje u Bosni, a koji se je i drugačije odlikovao raznim kulturnim radom, bilo je takodjer u Fojnici redovnika neobično radinih na polju crkvenoga-koralnoga, a i crkveno-narodnoga pjevanja. Osim, da tako kažem profesionalnih glazbenika i pjevača, bilo je dosta amatera-pjevača, koji su prepisivali crkvene skladbe. Najprije ću navesti: pisana djela fojničkoga samostana, a onda tiskana, pak tada crkveno-narodne napjeve.

I. Pisana djela.

1) Kantual fra Vice Vicića. U prvom dijelu nalaze se: prepisane latinske koralne mise, a u drugom pak dijelu Vicićevi vlastiti stihovi raznih nabožnih pjesama. Taj dio nosi naslov: »Pisme razlike na posct. Boxie B. D. M. i svihu Svetij Fr. Viczo Vicich 1785.« Skladbe za te njegove verze nisam našao, a niti sam za njih doznao, tek je jedna u puku ostala i danas se pjeva! Originalne stihove ovih nabožnih pjesama — 40 na broj — izdao je Fr. Ivan Franjo Jukić 1844. u Splitu »tiskom Oliveti i Družbenice«, izostavivši 7 pjesama, za koje je valjda držao — jer su tudjom rukom pisane — da nijesu piščeve. Svrhu ovoga izdanja navodi Fr. Jukić: »moja je ta samo namira bila nove Ilirske književnike upoznati s Bosanskim razričiem (varietas) koga toliko hvališe od prijašnji književnici.« Medju tim pjesmama nalazi se i zavjetna pjesma sv. Anti Pustinjaku, koga Fojničani u 17. stoljeću uzeše za drugoga patrona župe u vrijeme t. zv. »velike kuge«. Pjesma ima 17 strofa, a počima: »Blago Tebi o Fojnico naša, jer dragi kamen po sreći si našla, Antuna svetog seb' zaštititelja, obranitelja«. Kantual t. j. koralne mise, originalne pjesme u hrvatskom jeziku, pisan je vrlo lijepom kaligrafijom s inicijalima u živim bojama i simboličkim znakovima. Uvez lijep, a listovi in folio. Neki drže od tamošnjih franjevaca, da je fra Vicić uglazbio i one latinske koralne mise. Zaključuju to iz kantuala prepisanoga od Fr. Pave Alaupovića, koji u III. dijelu istoga prepisa u glavnom kompozicije misa Fr. Vicića. No koje su i koliko ima tih kompozicija, to će nam s vremenom reći koji muzikolog!

2) »Libellus pro usu et commodo Chori et ecclesiae s. Spiritus Fojniczae«, jest prijepis iz Gradula. Prepisao ga je Fr. Pavo Alaupović, kako sam veli zato: »jer je crkva uska, te se ne mogu veliki graduali lahko smjestiti.« Prepisan je god. 1835. Prijepis je in folio, čist, a slova i note kao tiskane, te je radjen u dvije boje: crtovlje crveno, a note i slova u crno. Dijeli se u dva dijela: u prvom su antifone i traktati raznih svetkovina, a u drugom antifone za osam dana duhovnih vježbi.

3) »Supplementum ad usum Chori S. Spiritus Fojniczae tempore R. P. Guardiani Joseph Barich ex-Deffinitor emeretissi: a R. P. Bonaventura Didaco elaboratum atque compositum Patavi Anno reparationis nostrae aeternae 1800 die 17 aprilis.« To je dakle original, kupljen od Fr. Joze Barića u Italiji i donešen u Fojnicu. Ovaj »Supplementum« ima 320 stranica u velikom foliju, sa lijepim okovom u mjedi. Note i slova vrlo su velika, a kaligrafija je lijepa. Sam rad izveden je u tri boje: podloga za inicijale je žuta, inicijalna slova crvena, crtovlje je crveno, a note crne. Inicijali su prilično slabi. U glavnom sadržaje taj rukopis latinske mise i nešto antifona. Dodatak, pisan tudjom rukom, ima jedan »Credo«. Zadnji list nosi ovaj natpis: »Graduale atque antiphonarium hoc, industria ac labore R P. Bonaventura Didaci a Carraria peractum ac completum.«

4) »A n t i p h o n a e ac Hymni novissimi pro festis trium Ordinum Sancti Patris Francisci, quos collegit composuit ac descripsit Frater P a u l u s A l a u p o v i ć a F o j n i c z a actualis Chori Moderator juxta Kalendarium currentis anni. Fojniczae 1832. Inchoavit die prima Maji.« Tako glasi naslovni list, koji ujedno nosi i grb plemića Alaupovića. Sam pisac u uvodu veli, da je samouk. Rukopis ima 229 stranica i u formi je velikoga folija, čisto i lijepo pisan, bez kićenih inicijala. Podijeljen je u tri dijela, te je treći dio pisan 1835., gdje su u glavnom kompozicije misa Fr. Vice Vicića. Primitivno je ukoričen i okovan, te ima i dodatak od par tiskanih misa i traktata.

5) M a l i K a n t u a l u formi 15 × 20 cm, pisan od nekoga bosanskoga franjevca, čije ime na koricama je nečitljivo, ali se jasno vidi »F o i n i z z a B o s n e s e 1711«. Sadrži nekoliko raznih latinskih misa.

6) Osim gore pobrojanih pisanih djela nalazi se u knjižnici pod naslovom »Musicalia« još neka količina pisanih nota i poduka, kao ova: »Principi di Chitara Francese ad uso di me Francesco Aubert 1804. Pored toga u samostanskom koru postoje dvije velike drvene ploče — starijega datuma — iz hrastovine sa nalijepljenim notama: »Salve regina«, 12 načina »Benedicamus Domino«, te »Tota pulhra« i »Salve Maria«.

II. Tiskana djela.

1.) Medju tiskanim djelima najstarije je ovo: »Libellus antiphona, Hymnos, Responsoria ab Erasmo Widmanno Halensi. Rotenburgo-Tubernae 1637.« Kako sam naslov veli, tu su razni himnusi, antifone i drugo, a oblika je manjega — 20 × 30 cm. Note su tiskane u kvadrat ali prazne (□).

2.) Jedan tiskani gradual sa 210 introita i verzikula za razne svetkovine. Samo je šteta da nema par prvih listova, te se nigdje ne može naći mjesto i godina tiskanja, kao ni izdavač. Na drugom listu stoji pisano rukom: »Ego Fr. Antonius Alaupović« ime franjevca, koji ga je valjda nabavio. Tisak nota je lijep, velik u dvije boje radjen sa velikim početnim slovima, te kod većih svetkovina i lijepa oveća slika u crnu toga svečanoga dana.

3.) Zatim fojnički samostan posjeduje 2 kom. »Graduale Romanum«, prvi tiskan 1730. a drugi tiskan 1750. te prema natpisu u grbu nabavljen je za Fojnicu 1755. — i još »Psalterium Romanum« tiskan 1724., sva izdanja »apud Nicolaum Pezzana«. Na koricama Psalterija stoji pisano »Graduale Primum secundo Renovatum die 6. Martii 1827. (ili 1823. jer je nečitljiv), a »Gradual« od g. 1730. ima na naslovnom listu ovaj natpis: »Pro Conuentu S. Spiritus Foiniza procuratum a R. P. Matheo a Lasva ex-Definitore et Custode Bosnae Agentinae Anno 1763.«

4.) Pored ovih tiskanih Graduala za uporabu crkvenoga pjevanja, nalazi se još nekoliko primjeraka udžbenika za crkveno pjevanje, te je vrijedno i njih nabrojiti.

a) »Breve Instuttione alli Giovani in cantu Fermo del P. Fr. Gioseppe Maria Stella della Mirandola Minor' Osservante Roma nella Stamparia di Zacomo Fei d. Andr. F. 1665.« Knjižica nosi sliku ruke — zorna obuka nota! — s imenima pojedinih nota preko prsta, s ovim mottom:

Disce Manu tantum,
Si vis discere Cantum,
Absque Manu frustra,
Disces per plurima lustra!

b) »Il cantore ecclesiastico da Fr. Gioseppe Frezza dalle Grotte — Padova 1698.« I ovaj priručnik ima sličnu metodu obuke crkvenog pjevanja, te je i tu slika ruke sa notama.

c) »Breve Metodo Il canto fermo del Padre Fr. Fabricio Tettamanzi da Milano«. Naslovni list napola je prekinut, te će biti da je u Rimu tiskano, uzevši zato u obzir tamo tiskanu dozvolu (aprobaciju) starješinstva s godinom 1686.

Da su se franjevci ovoga samostana, kao i svi drugi samostani Bosne, služili i sa »N a p i v i m a« od fr. M a r i j a n a J a i ć a, to ne treba naročito ni spominjati.

Kolikogod bila nutarnja vrijednost tih djela, koja bosanski franjevci uopće, a fojnički naпose, prepisaše, sami komponiraše, ili doniješe kao tiskana — nadam se, da će jednom i o tome stručnjački sud biti izrečen! — ali radu, nastojanju oko crkvenoga pjevanja u duhu zapovijedi Crkve, te onoj brizi oko čuvanja i sabiranja tih djela mora se dati časno mjesto u redu priznanjâ!

III. Narodno crkveno pjevanje.

U uvodu rekoh, da je fojnički samostan imao ponajveći teritorij svoje pastorizacije u Bosni — gotovo pola Bosne. Kako je Fojnica bila malo kulturno žarište Bosne, razumljivo je, da je dala vrijednih i oduševljenih promicatelja crkvenoga pjevanja. Kako svaki naš kraj Bosne voli imati n e š t a s v o g a n a r o č i t o g a — narod zato veli: »taki im adet«, a bosanci ljubomorno brane svoje »adete«! — tako su i franjevci za iste crkvene pjesme zaveli posebne napjeve, koje je narod do danas nepromijenjene i ljubomrno sačuvao. Narod je zato često puta netaktične pozivao na poštovanje svojih »adeta«, te su mnoge trzavice nastale, jer je »adet« povrijegjen. Tako je i pravo, jer u Bosni ništa nije bilo od crkveno-narodnoga pjevanja, što bi se kosilo sa pozitivnim zakonima Crkve, a taj »adet« narodnoga pjevanja u crkvi afirimirala je stoljetna praksa »p r a v i h k r s t j a n a«! (Kada u Bosni katolici reknu, da je netko »pravi krstjanin«, onda su mu sve odlike nabrojili. A tako i jest!) Tako je i Fojnica stekla svoj posebni napjev za neke pjesme, a imala je i svoje znamenite »k o r i š t e«.

Megju znamenitijim »korištama« fojničkoga samostana spominje fr. Mijo Batinić u djelu »F r a n j e v a č k i s a m o s t a n u F o j n i c i« fra L o v r u Š i m i ć a »čuvenog glazbenika svoje

dobe i pjevanja«. Najistaknutije lice na polju crkvenoga pjevanja bio je fra Vico Vicić, rogjen 1734. a umro 1796. u Fojnici, kojega rad naprijed spomenuh. Za istoga franjevca veli fr. Frano I. Jukić u »Pisme Razlike« str. 7.) da je fr. Vicić pod starost »dobavio organ i da ove pisme sastavi, koje je on pod sv. misom uzanj pivo (danas pak pivaju se bez organa, koga neimamo; zato se ridje i pivaju!?).« Rad fra Vicića je velik i vrijedan. On je izvježbao nekoliko »korišta« za fojnički samostan, dapače, on je dao jaču pobudu za dalji rad na crkvenom i crkveno-narodnom pjevanju. Vrijedna su bila dvojica »korišta« dva Alaupovića: fra Pavao i fra Antun, koje takogjer naprijed navedoh. I medju kasnijim franjevcima bilo je vrijednih promicatelja crkvenoga pjevanja, kao: fra Karlo Šumanović, fra Marijan Lovrić, fra Marijan Topić, a od mlagjih franjevaca fojničkoga samostana vrijedno je spomenuti dvojicu: rano umrloga fra Alojzija Cvitanovića, koji je bio poznat kao neobičan glazbeni talenat i još živućeg starinu fra Gaudenciju Kulijera.

Fr. Frano I. Jukić spominje u »Pisme Razlike« »organ« fr. Vice Vicića. To je veli bilo »pod starost« (fra Vicinu). Tako bi tada — jer fr. Vico umrije 1796. — podao i datum prvoga harmoniuma ili malih orgulja u Fojnici. Ali taj navod dr. fr. Jelinić u »Kultura i bosanski franjevci« II. str. 585. dovodi u sumnju, navodeći riješenje biskupa fr. Grge Varešinina. Tradicija samostana, koju mi ispriča pok. fr. Karlo Šumanović, veli, da je fr. Vico Vicić imao »organ«, samo se nezna gdje se je zagubio. Fr. Mijo Batinić navodi u djelu »Franjevački samostan u Fojnici« (str. 104.) kako je samostan nabavio orgulje god. 1801., ali se domaći muslimani pobune i tužbu kod turskih vlasti podignu, jer da su fratri »nabavili nekakvo previše čudno glazbalo koje će narušavati njihovu kućnu tišinu i smetati ih u molenju«, te za to pravdanje potroše fratri fojničkog samostana 7516 groša. Dakle navod fr. Jukića mogao bi lako tačan biti, jer jer organ »pod starost« fra Vicinu nabavljen, koji umrije 1796., a parba se je vodila 1801. Nisam mogao tačno doznati — i za navod fr. Batinića — da li to bijahu orgulje ili harmonij, te kamo je to glazbalo dospjelo. Tek pred okupaciju Bosne po Austriji i Fojnica je dobila harmonij za svoju samostansku crkvu, a godine 1895. i orgulje.

Vrijedno je spomenuti i ovaj »adet«, koji je bio zaveden u svima franjevačkim samostanima Bosne, te se je sačuvao i nekoliko godina po okupaciji. Pored svega redovitoga nastojanja, da se po samostanima imenuju vrijedne vogje crkvenoga pjevanja t. zv. »korište« — još je stoljetni običaj uveden. da se što više pobude dade za što ljepše izvogjenje crkvenoga pjevanja! — da su »korište« dobivali za ispjevani »Martirologij« na badnji dan par »jemenija« (vrsta kožnate obuće u Bosni), a za »Exultet« na Veliku subotu dukat u zlatu. To je davao »korištama« gvardijan svakoga samostana.

Osim pjesama, koje se opće po Bosni i Hercegovini pjevaju: Zdravo Tijelo, Ponizno se, Gospin Plač i Put Križa, Fojnica ima jednu naročitu svoju pjesmu. koja se samo u Fojnici pjeva. To je pjesma »sv. Anti pustinjaku, sekundarnom patronu Fojnice, koju spjeva i uglazbi fr. Vico Vicić, te se do danas na taj god pjeva. Ja ću navesti samo karakterne napjeve iz Fojnice, a to su: Put križa, Gospin Plač i pjesmu sv. Ante, dok druge izostavljam, kao: Zdravo Tijelo i Ponizno se, jer se pjevaju kao i u ostaloj Bosni osim Kreševa. Pjesme na svršetku sv. mise: »O Marijo, Marijo, bolne duše likarijo« ili »O prislavna Božja Mati« pjeva se u Sutjeskoj i na teritoriji, koji je nekad spadao u njezin rajon pastorizacije, a to je srednji i donji dio istočne Bosne. Kreševo i Fojnica nemaju nikakovih posebnih crkveno-narodnih pjesama, koje bi pjevali po svršetku pučke mise.

Napjev za strofe „Put Križa".[1]

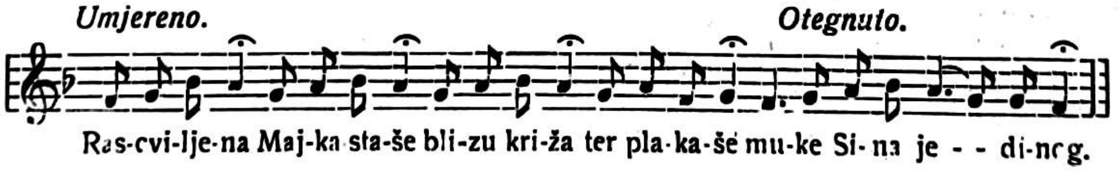

Ovako se pjevaju sve otrofe »Put Križa«.

Napjev »Gospina plača« pjeva se tako, da se riječi »Piščeve« pjevaju po istom napjevu kao »Put križa«, dok se riječi :Isusove, Gospine, Ivanove i t. d. pjevaju po drugom — posebnom — napjevu. Napjev riječi »Pisca«:

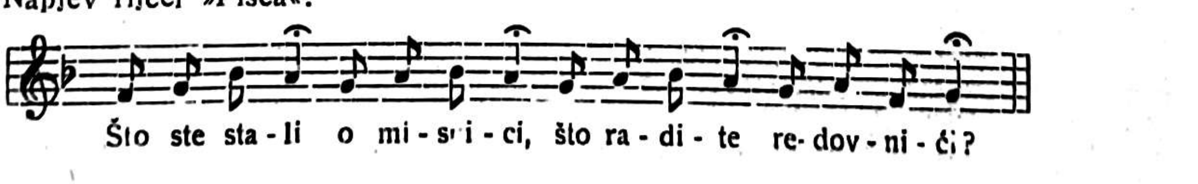

Napjev riječi: Gospinih, Isusovih i Ivanovih:

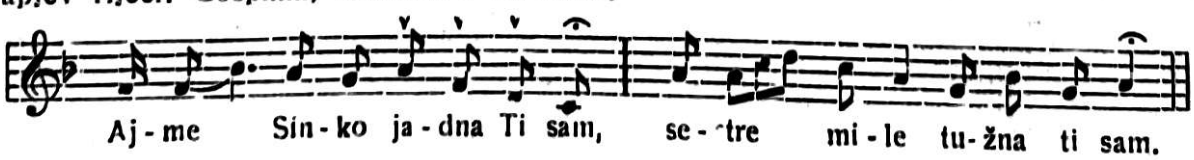

[1] Napjeve: Put Križa i Gospin Plač zapisao je fra Zdravko Vešara, profesor iz Visokoga.

Pjesma sv. Ante Pustinjaka pjeva se ovako:

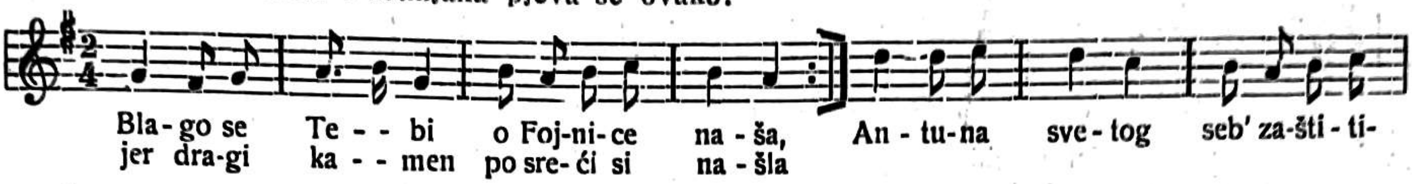

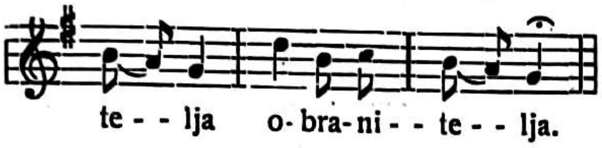

Ivanjske popijevke iz Miholjanca.

Ivan Mihoković — Virje.

Jugozapadno od Virja u Podravini, nalazi se selo Miholjanec. Svake godine na Ivanje i pet večeri prije Ivanja pali se u Miholjancu krijes. Čim padne sumrak, zapale momci usred sela na križanju krijes. Oko krijesa skupljaju se mladići, djevojke i snahe. Dok su jedni zabavljeni loženjem i donašanjem drva i granja za krijes, drugi stoje u skupinama oko krijesa i pjevaju ivanjske pjesme. Pjevaju momci, djevojke i snahe, a stariji ljudi i žene sjede na klupama ispred obližnjih kuća, slušaju pjevanje i promatraju kako se mlađarija veseli i zabavlja. Djevojke, momci i snahe nemaju svaki zasebno mjesto kod krijesa, nego stoje zajedno. Ovo su pjesme, koje se pjevaju kod krijesa, a kazivala mi ih je J e l k a Š a b a r i ć iz Miholjanca:

Comodo. Pripjev

1. 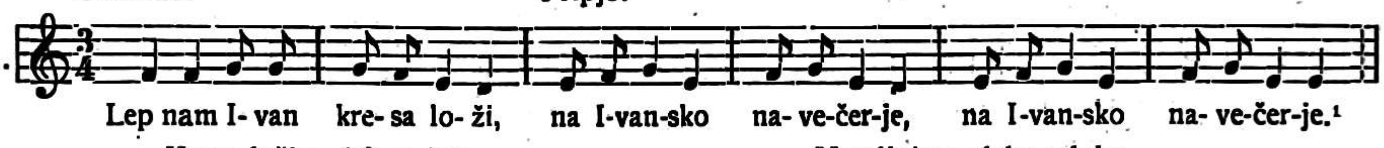

Kresa loži v šaltvo igra,
V šaltvo igra, ljubo pita:
„Gde si bila, s kim si spala?
„Bila sem kod stare majke,
Š njom sem bila, š njom sem spala".

Stopram smo se razigrali
A kam bi se ras'ađali?
Večerajte, ne čekajte,
Moga tala ostavljajte!
Moga tala majka spravlja,
Kaj mi bode zutra ruček.

Grličica grlovala,
Grlovala, doma zvala.
„Odi doma grličica,
Došli su ti snubokovi,
Snubokovi gavranovi!"
„A ja nedem za gavrana,
Dok bi njemu noge prala,
Ne bi mu ih odribala".

Grličica grlovala,
Grlovala, doma zvala:
„Odi doma grličica,
Došli su ti snubokovi,
Snubokovi komarovi!"
„A ja nedem za komara,
Kad bi njemu noge prala,
Sve bi mu ih izlamala".

Grličica grlovala,
Grlovala, doma zvala:
„Odi doma grličica.
Došli su ti snubokovi,
Snubokovi mlinjarevi!"
„A ja nedem za mlinjara.
U mlinjara slaba zduha,
Po tri dana nema kruha".

Grličica grlovala,
Grlovala, doma zvala:
„Odi doma grličica,
Došli su ti snubokovi,
Snubokovi pintarovi!"
„A ja nedem za pintara,
Pintar bi se z menom svadil,
Pa bi mene v lagev zadnil".

Grličica grlovala,
Grlovala, doma zvala:
„Odi doma grličica,
Došli su ti snubokovi,
Snubokovi kovačevi!"
„A ja nedem za kovača,
Kovač ima crna vuha,
Po tri dana nema kruha".

Grličica grlovala,
Grlovala, doma zvala:
„Odi doma grličica!
Došli su ti snubokovi,
Snubokovi šustarovi".
„A ja nedem za šustara,
Suster bi se z menom svadil,
Pa bi mene v petu zabil".

Grličica grlovala,
Grlovala, doma zvala:
„Odi doma grličica!
Došli su ti snubokovi,
Snubokovi golobovi".
„A ja idem za goloba,
Golob ima belo perje".

---

[1] Taj se pripjev opetuje iza svakog retka.

Andantino

2.

Srebrom zlatom oblejani.
Po njim Mara vodo nosi.
Za njom konji kasom kašo,
Da bi znala i spoznala,
Da su moga braca konji,

I ja bi je naganjala,
Doklem bi je naterala
V' moje štale taracane.
Dala bi im zob zobati
I pšenicu biranicu.

Andantino

3. 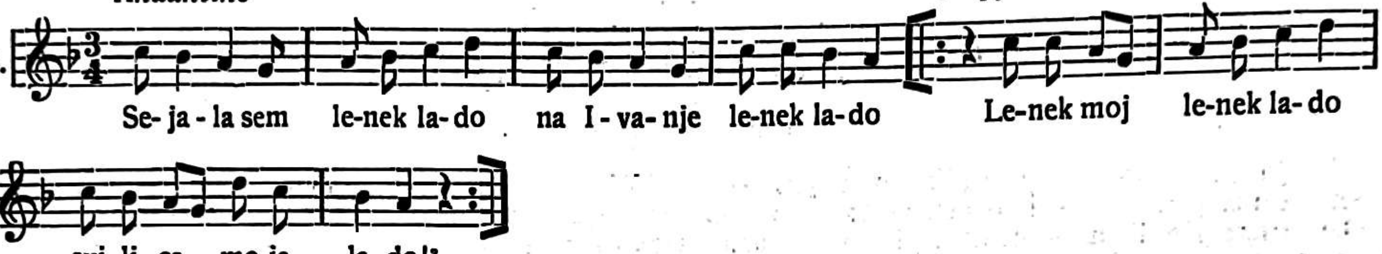

Plela sem lenek lado, na Ivanje lenek lado,
Pukala sem lenek lado,
Riljala sem lenek lado,
Močila sem lenek lado,
Zvadila sem lenek lado,
Prestirala lenek lado,
Sušila sem lenek lado,
Tukla sem lenek lado,
Trla sem lenek lado,
Mikala sem lenek lado,

Prela sem lenek lado,
Mahala sem lenek lado,
Beljila sem lenek lado,
Vijala sem lenek lado,
Snovala sem lenek lado,
Tkala sem lenek lado,
Plajhala sem lenek lado,
Šivala sem lenek lado,
Oblekla sem lenek lado,

Pjesma, što slijedi, pjeva se ovako:

Dvije djevojke stanu s jedne strane krijesa, a svi ostali, koji su prisutni, postave se u skupinu njima nasuprot s druge strane krijesa, i pjevaju naizmjence:

Andante. — Dvije djevojke.

4.

Skupina { Kaj se vam oće, lado,
Kaj je nas više, lado nam je, lepo nam je.

djevojke { Nam se ga oće lado,
Mladog junaka (mlade djevojke), lado nam je, lepo nam je.

skupina { Imenujte ga (ju) lado,
Z lepim imenom, lado nam je, lepo nam je.

djevojke { Njegvo (njeno) je ime lado,
Prelepi Ivo lado nam je, lepo nam je.
(Prelepa Kata).

skupina { Idi si Ivo (Kato) lado
Ter si poskoči, lado nam je, lepo nam je.

Sada jedan iz skupine (kojemu je na pr. ime Ivan) preskoči krijes i dođe na protivnu stranu k dvim djevojkama. Ako je krijes tako velik, da ga ne može preskočiti, onda Ivan dođe skačući uz vatru k dvim djevojkama i ostane na njihovoj strani. Sada skupina počinje iznova pjevati „Kaj se vam oće lado i t. d.", a djevojke sa Ivanom, koji je sada na njihovoj strani, traže iz skupine drugo koje muško ili žensko ime (Martina, Katu i t. d.). To se ponavlja tako dugo, dok se ne zasite te igre, ili dok svi iz skupine ne pređu k onim dvim djevojkama na protivnu stranu krijesa. Nakon toga svirači tamburaju. Momci i djevojke igraju najprije kolo oko krijesa, a zatim plešu polku i drmeš. Izmedju 10 i 11 sati u noći svršava se ples te se svi razilaze na počinak.

² Pripjev opetuje se iza svakog retka.
³ Pripjev „Lenek moj lenek lado, svilica moja lado" ponavlja se iza svakog retka.

Nekoliko kolenda iz Dalmacije.

O. Antonin Zaninović O. P. — Dubrovnik.

(Nastavak.)

Žrnovo na otoku Korčuli.

1. Dobar večer sveten templu ovde. — U selu Žrnovu, pô sata udaljenu od Korčule, kolenda se uoči Mladog ljeta i Vodokršta te uoči i na dan sv. Martina (11. XI.), zaštitnika župe. Uoči Mladog ljeta i Vodokršta ne svake godine, nego samo kad je „Kumpanija", koja to obavlja uz posebni stari i zanimivi običaj.

Pri koncu godine sastane se ondje 20, 30 pa i do 40 kršnijih mladića i odraslih ljudi te unajme u selu dvoranu, koju zovu „palac" i udruže se u tako zvanu „Kumpaniju", a za troškove svaki član uplati određenu svotu novaca.

Kumpanija, koja traje do konca Karnevala, ima svoga kralja, dva suca, od kojih se jedan zove „debeli", a drugi „tanki" prama tome, da li u težim ili lagljim stvarima sudi, zatim kapetana, kaprala, alfira (barjaktara), kasira (blagajnika), kanavira (koji drži i poslužuje vino), onda glazbare: bubnjara i svirača u mišnjicu[1] te vojnike. Vojvodu, koji ima jednim zamahom da odsiječe volu glavu, što obično biva na Svijećnicu, biraju petnaest dana prije. Imaju također liječnika i spicijara (ljekarnika). Obučeni su u posebnu, starinsku nošnju i pripasani starinskim mačevima, a kralj imade i žezlo.

Kumpanija se vlada po vlastitom svome starinskom statutu, priznatu od političkih vlasti.[2] Život joj je isprepleten ozbiljnim[3] i šaljivim djelovanjem, a započinje na Staru godinu uvečer kolendanjem crkvi i ostalima po selu.

To je kolendanje vrlo svečano i uz posebne nekoje obrede, koje je vrijedno zabilježiti, da im se uspomena sačuva, jer se Kumpanija sve rjeđe udružuje. Poslije „kampane" ili „mrtvog zvona" t. j. večernjeg zvonjenja iza Zdrave Marije na uspomenu mrtvih, oko $6^1/_2$ ili 7 sati uputi se Kumpanija uz pratnju bubnjara iz svog „palaca" prama crkvi, koja je zbog božićnih blagdana najljepše narešena, a koju će sada zvonar, prije no stigne Kumpanija, svu rasvijetliti užižući u njoj sve svijeće po oltarima, sve „kandele" (viseće uljane svjetiljke) i „ćoke" (lustere). Narod, kogod je mogao, već je dohrlio pred crkvu, da vidi nove članove Kumpanije te prisustvuje i sudjeluje u lijepom starom običaju svoga sela te večeri, kojemu se svi, stari i mladi, vrlo vesele i o kojem kao i uopće o Kumpaniji s najvećim zanosom govore. Kad je Kumpanija stigla i poredala se pred glavnim vratima crkve, istodobno pukne mužar, sva zvona zazvone, a dva, tri pjevača iz Kumpanije, koji imadu ljepše grlo, započnu ovu pjesmu, koju svi ostali, dvostih po dvostih, ponavljaju:

Moderato.

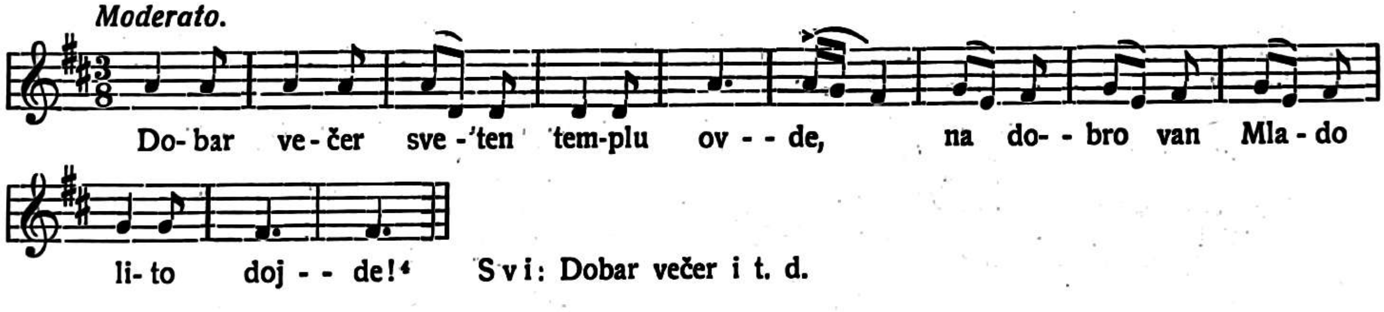

Svi: Dobar večer i t. d.

---

[1] Kad se zadnji put, nazad tri ili četiri godine sastala Kumpanija, nijesu već imali u selu svirača u mišnjicu, pa su ga dobavili bili iz susjednog sela Pupnata. Uz mišnjicu se pleše i igra „muštra", neke vrsti viteška bitka, a uz pratnju bubnja i mišnjice idu na Svijećnicu, kad se siječe volu glava, korporativno pod zastavom na misu. Tako mi kaže seljak Ivan Jeričević, dok je prema pisanju N. Ostojića (Compendio storico dell' isola di Curzola, Zara 1878. str. 23.) za njegovo vrijeme (g. 1858.) to bivalo svakog blagdana. Onda se je Kumpanija sastajala skoro svake godine.

[2] Objelodanio ga je g. 1891. potporom Matice Hrvatske Vid Vuletić-Vukasović u knjižici: Narodni običaji na otoku Korčuli. I. Moreška. II. Debeli Kralj. (U Zagrebu. Tisak Dioničke tiskare). O „Kumpaniji" i „Muštri" u Žrnovu pisao je također g. 1929. Dušan Radica u božićnom broju „Narodne Svijesti" (Dubrovnik, 24. XII. 1929.). Šteta, što ni jedan ni drugi nijesu iscrpivo ni posve točno prikazali život „Kumpanije", koja se sve rjeđe sastaje. Tekstove i druge podatke, što ih ovdje donosim, zabilježio sam prema kazivanju ondješnjih seljaka: Antuna Šegedina, Marina Šegedina Marinova, već spomenutog Ivana Jeričevića pok. Ivana i Frana Šale pok. Marka. Napjev za pjesme uoči Mladog ljeta i Vodokršta zabilježio sam prema njihovu pjevanju, a onaj za pjesmu pod br. 4. zapisao sam već prije prema pjevanju ondješnjeg upravitelja župe veleč. dra Ivana Bučića.

[3] Od nabožnih čina spominjem, da osim kolendanja, koje neposredno navodim, i sada, kad se sastaje Kumpanija, svi članovi idu korporativno svake nedjelje i blagdana na misu, a u prvu korizmenu nedjelju pristupe svi zajednički na sv. Pričest.

[4] Prvi dio neki pjevaju ovako:

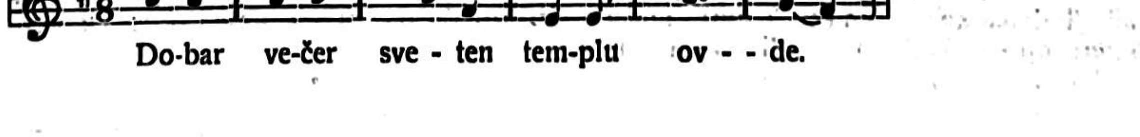

I u njemu ko pribiva ovde,
Na dobro van... S v i: I u njemu...
I litoska i dolita ovde,
Na dobro van...
Došli smo se pokloniti ovde,
Na dobro van...
Isusu se poklonimo ovde,
Na dobro van...
I njegovoj Divi-Majci ovde,
Na dobro van...

Kad se ovo ispjeva, jedan od Kumpanije, obično kapetan postavi u udubinu nad glavnim vratima crkve križ, načinjen od devet naranača, nataknutih na dvije drvene spice (šipke) omotane crvenom svilenom vrpcom. Dok taj križ namješta, govori na glas:

Ovde se zabije kolenda,
na što svi ostali članovi Kumpanije i narod odgovaraju: Amen.
Da bi se zabijala po mnogo lita
i dobrih godina! — S v i: Amen.
U većemu biću, u manjemu grihu!
S v i: Amen.
Da bi se pune bačve ispivale, a prazne nalivale! S v i: Amen.
Da bi nas Bog blagoslovi sa sve četiri strane, a najviše s neba! S v i: Amen.

Nato svi ulaze u crkvu, u kojoj izmole 5 Očenaša na čast Presv. Sakramentu, a psalam „Iz dubina" (De profundis) za mrtve, i time završuju kolendanje crkvi za ovu večer.

2. D o b a r v e č e r o v e n s t a n u o v d e. — Izišavši iz crkve pođe sva Kumpanija korporativno pred kuću gosp. župnika te zakucaju na vrata. Na upit: T k o j e? odgovaraju: M i s m o, h o ć e m o l i č i n i t s t a r u u ž a n c u? Iza odgovora župnikova (ili domaćinova): Č i n i t e, zapjevaju po istom napjevu i uz ponavljanje svakog dvostiha kao i kolendu crkvi ove stihove:

Dobar večer oven stanu ovde,
Na dobro van Mlado lito dojde!
I u njemu ko pribiva ovde,
Na dobro van...
I našemu šjor Paroku ovde,
Na dobro mu...

Čim ovo ispjevaju, jedan od njih objesivši na vrata jednu ili dvije naranče počinje podignutim glasom „naminivanje" t. j. izrazuje razne želje, od kojih je prva: „D a i h B o g p o ž i v i m n o g o l i t a i d o b r i h g o d i n a", a zadnja: „A m r t v i m a B o g d â p o k o j!" Na svaku od tih želja ostali odgovaraju: A m e n.

Pozvani ulaze svi u kuću, gdje ih župnik počašćuje priklana, suhim voćem i dobrim vinom. Čitava Kumpanija kolènda još skupno svome kralju, sucima, kapetanu i seoskom glavaru te i njima objese na vrata po naranču. Ostalim kućama kolendaju podijeljeni u više skupina, svaka skupina prema dogovoru određenom komšiluku. Namjesto naranče objese na vratima svake kuće po grančicu od lovora, s nekoliko nataknutih suhih smokava.

3. D o b a r v e č e r... Č e s t i t o v a m V o d o k r š ć a d o j d e! — Ovo kolendanje crkvi, župniku, kralju i svima ostalima ponavlja se na isti način uoči Vodokršta. Pjesma, što je pjevaju po istome napjevu kao onu uoči Mladog ljeta, glasi:

Dobar večer sveten templu ovde,
Čestito van Vodokršća dojde!
S v i: Dobar večer i t. d.
I u njemu ko pribiva ovde,
Čestito van...
Tri se Kralja uputiše ovde,
Čestito van...
Put Betlema, svitla grada ovde,
Čestito van...
Svitla zvizda put in kaže ovde,
Čestito van...
Došli smo se pokloniti ovde,
Čestito van...
Isusu se poklonimo ovde,
Čestito van...
Isusovoj slavnoj Majci ovde,
Čestito van...

Pošto su to ispjevali, jedan od starijih članova Kumpanije reče glasno: O v d e s e p o t v r đ i j e k o l e n d a, na što svi odgovore: A m e n. Sve ostalo: daljnje želje i molitve u crkvi kao uoči Mladog ljeta.

Kako crkvi tako se potvrđije kolenda gosp. župniku i ostalima. Naranče u obliku križa nad vratima crkve ostaju ondje, dok se same ne istroše; one na vratima župnika i drugih stoje do iza Vodokršta, a zatim ih ukućani dignu. Nitko drugi ne smije kroz to vrijeme u njih krenuti.[5]

Kumpanija se ravna, kao što je već bilo spomenuto, po svome vlastitom starom statutu. Početne mu riječi glase: „Na tisuću šesto i dvadeset (Anno 1620). Zakon Kumpanije sela Žrnova. Aviz od našega kralja i njegovih sudaca sve ove poštene Kumpanije" i t. d. Godina i dan te ime sastavljača zapisani su također i na koncu istog zakonika u ovoj bilješki: „Al bi vas i još moli: kad budete u ovomu skupu, da se spomenete jednu lemozinu, ali ti van jednu misu za onoga, koji je učini ovij zakon od sela, to jest Petra Batistića. Zirnova li 12 Marzo 1620." Je li tek ove godine 1620. nastala „Kumpanija", ili je i prije opstojala, a sada je tek dobila svoj (novi?) zakonik, ne možemo znati. Iz ovog dokumenta sigurno proizlazi, da ona u Žrnovu opstoji preko tri vijeka.

Ali za nas je ovdje napose važno, da se u ovom statutu, dakle već g. 1620. spominje kolendanje. Na koncu šesnaestoga, zadnjeg zakona, a neposredno ispred gore navedene bilješke nalazimo zapisano: „M a a l i k a d s e o v o u p u t i: i m a s e k o l e n d a t s v e t u c i r k v u: u v i ž i j u M l a d o g a l i t a, p a s v a k o g a p o r e d u p o s e l u". Ova odredba važna je ne samo za selo Žrnovo nego i za sve naše krajeve, jer nam se u njoj sačuvala najstarija pisana vijest, što je dosad imamo, o kolendanju

[5] Bivši ondješnji župnik preč. don Petar Kalođera pripovijedao mi je, da su njemu jedne godine bili digli naranče s vratiju. Kumpanija nije mirovala, dok nije pronašla krivce, koji su morali da u njega pitaju oprost, inače bi ih bili predali sudu.

u našim stranama.[6] I zanimivi i vrlo rijetki običaj kolendanja crkvi, poznat nam dosad jedino s otoka Koločepa,[7] ima u ovom statutu potvrdu, da se je u Žrnovu vršio nazad više od tri stotine godina.

4. Evo našega Martina. — Uoči i na dan sv. Martina pjevaju ovu pjesmu, koju pjevaju i u gradu Korčuli, odakle će je biti i poprimili. Pjevaju je svu prema prvom dijelu korčulanskog napjeva uz neznatnu razliku u trećem taktu:

Andante con moto

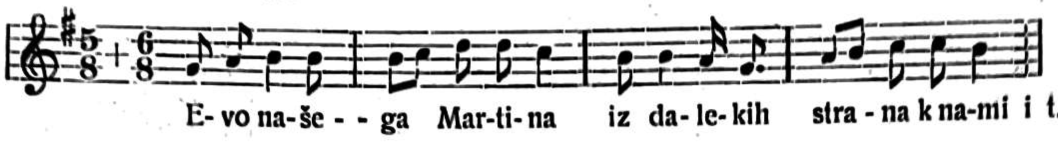

Naši dopisi.

Hrašćina, dne 22. septembra 1932.

Nastojanjem župnika veleč. g. Mije Nejaka popravljene su ljetos orgulje u župskoj crkvi u Hrašćini. Orgulje su stare 153 godina. Sagradio ih je god. 1779. nepoznati graditelj iz Maribora. Dugi niz godina bile su razglašene i neuporabive.

Manual:	Pedal:
Bourdon 8'	Violonbass 8'
Principal 4'	
Flauta 4'	
Copula 4'	
Terca $2^2/_3$	
Superoctav 2	
Mixtura dvostr.	

Kod popravka proširen je ormar i umetnuta dva nova registra i to Gamba 8' i u pedalu Subbass 16', a Principal 4' pregrađen je na 8'. Prema tomu je sadanja dispozicija popravljenih orgulja:

Manual:	Pedal:
Principal 8'	Subbass 16'
Gamba 8'	Violonbass 8'
Bourdon 8'	
Flauta 4'	
Copula 4'	
Terca $2^2/_3$	
Superoctava 2	
Mixtura dvostr.	

U manualu i pedalu ostala je kromatika u velikoj oktavi nepotpuna.

Pojedini registri ugođeni su prigodom popravka dobro.

Novi registar Gamba 8' vrlo je uspio. Imade rezak no ugodan glas i izgovara dosta brzo.

Osobito jedro i ugodno zvuči pregrađeni registar Principal 8', ako mu se pridruži Gamba 8' i Flauta 4'.

Novi registar Subbass 16' je srednje jačine i potpuno odgovara dispoziciji orgulja.

Pleno je jak, pun i ugodan.

Mijeh je nanovo vezan i prekožen. Pedalklaviatura je posve nova i mnogo spretnija od stare. Umetnuti su svi novi kutnjaci od mjedi što spajaju zračnicu sa klaviaturom. Sav novi materijal i izradba solidni su.

Orgulje je renovirao i intonirao mladi graditelj orgulja g. Antun Kovačiček iz Zagreba, rodom iz Hrašćine uz razmjerno malu plaću, kad se uvaži, da je u njih metnuo pol novog materijala. Uložio je vrlo mnogo truda i potpuno uspio. Dokazao je ovom izradbom da ima mnogo ukusa i sposobnosti, što mu služi na čast i preporuku, kao i tvrtci Hefferer, kod koje se ovaj vrstan graditelj orgulja usposobio. K.

Zagreb, dne 28. septembra 1932.

Slovenska služba Božja u crkvi sv. Roka. Na poticaj S. E. A. D., slovenskog akademskog starješinstva i nekolicine drugih Slovenaca, koji žive u Zagrebu, organizovao je poznati kulturni

[6] Kao jednu od najstarijih vijesti o kolendanju u našim stranama donosi Ivan Milčetić u svojoj raspravi: Koleda u južnih Slavena (u Zborniku za nar. život i običaje južnih Slavena, (knj. XXII. str. 4.) izvještaj iz god. 1640. franjevca o. Pavla iz Rovinja, pohoditelja bosanske provincije. No opaziti je, da je ondje govor samo o običaju, što ga je vidio u Krapnju, da naime franjevački redovnici igraju zajedno s narodom u kolu te o izboru kralja, što ga ondje narod običaje izabrati. O kolendanju nema u izvještaju nikakva spomena. Biranje kralja ne uključuje i običaj kolendanja. U Krapnju su birali kralja zadnji ili zadnjih dana Poklada. Spomenuti o. Pavao bio je u Krapnju upravo u to vrijeme; došao je 17.-tog, a otišao 22.-og veljače spomenute godine. Vidi njegov izvještaj u Starinama, knj. XXIII., str. 5.

[7] Na Staru godinu uvečer pjeva narod na Koločepu bl. Dubrovnika pred svojom crkvom maticom, posvećenom Bl. Gospi od Uznesenja, kolendu: „Izišla je zvijezda Danica". Na vrat'ma crkve metnu grančicu masline. Vidi „Sv. Cecilija" g. 1929., str. 147.—148.

[8] Ova je pjesma slobodni prijevod jedne talijanske kolende („La canzone di S. Martino"), sastavljene (možda u istoj Korčuli) ne prije druge polovice prošloga vijeka, a korčulanski su je kolendari pjevali onim obiteljima, koje su pristajale uz autonomašku stranku. Počinje ovako: „Ecco qui la bella notte — Del famoso buon Martino — Fuora frittole e buon vino — Sia da bever e cantar". Našao sam je u rukopisnoj knjižici don Vicka Lisičara, župnika u Lopudu, kad sam već bio svršio članak o kolendama u gradu Korčuli, a spomenutu je knjižicu napisao njegov pokojni otac Stjepan Lisičar god. 1877. ili 1878., kad je u Korčuli služio kao oružnik. O toj ću knjižici i pjesmama (kolendama) u njoj možda drugom zgodom pisati opširnije, a ovdje ću samo spomenuti, da se u njoj nalaze osim navedene još dvije hrvatske kolende, isto prijevodi s talijanskoga (ili obratno?) Jedna je, već nam poznata, za dan sv. Ivana Evanđeliste (10 kitica), za koga se i u talijanskom tekstu veli, da je Isusa krstio, a druga je za Vodokršte („Pisam od svetih Vodokeršćah"), kojoj prva kitica glasi: „Slavni danak Vodokeršća — Svetu Cerkvu narešiva, — Nami svima navišćiva — Lipu ljubav, slatki mir".

radnik savjetnik J a n e z E v. K a l a n u Zagrebu slovensku službu Božju. Župa sv. Blaža ustupila je u tu svrhu najpripravnije crkvu sv. Blaža, koja je po svom položaju vrlo zgodna. Tu je bila dne 12. aprila 1931. prva slovenska služba Božja, a od tada obavlja se svake nedjelje. Slovenci osnovali su si odmah i svoj pjevački zbor, koji ima oko 30 članova, vrsnih pjevača. Izvode se ponajviše skladbe ovih skladatelja: P. H. Sattnera, Premrla, Kimovca, Foerstera, Hladnika, Hochreitera, Schwaba i dr. Izvodilo se tečajem godine oko 120 skladbi. Zborovodja je I v a n G o r e n š e k, a orgulja gdja dr. M a r i j a K l e m e n c. O božićnim blagdanima kane Slovenci prirediti crkveni koncert, na kojem će izvoditi mješoviti zbor slovenske božićne popijevke.

Sisak, dne 3. oktobra 1932.

Crkveno i drugo pjevanje na euharistijskom kongresu. Dne 13—15. augusta ove godine obdržavao se u starodrevnom Sisku doista veličanstveni pokrajinski euharistijski kongres. Par desetaka hiljada ljudi našlo se je u one dane iz bliže i dalje okolice na okupu te i najstariji ljudi ne pamte slične manifestacije u Sisku. Prebujna folklora naše narodne nošnje, koja u svakom pogledu kulminira baš u Posavini, imala je ove dane svoj posebni čar. Hiljade ženskog naraštaja koracalo je nakićenim gradom u svojim originalnim i nadaleko poznatim nošnjama.

Naporne priprave pripravnog odbora natkrilio je Gospod te je njegovom pomoću sve uspjelo preko očekivanja i zato cijenim da bi ovaj kongres zaslužio solidnu spomenicu monografiju, koja bi sa mnogo strana bila poučna budućim generacijama i bila bi vanredna slika sadašnjosti sa svake strane. Nenadoknadiv prilog historije Siska, najljepša i najslavnija strana u hronici našeg grada.

Prema zadaći ovoga glasila ja ću se sa nekoliko redaka osvrnuti na glazbene priredbe prigodom euh. kongresa kako bi na ovom mjestu s jedne strane istakao zasluženo priznanje odnosnim izvadjačima, a s druge strane, da bi se i u buduće pošt. čitaoci ovim recima potaknuti kada se desi ista ili slična zgoda zainteresirali i prema prilikama mislili i na ove vrlo važne stvari.

Slijedeći hronološki tečaj kongresa, početi ću od svečanog dočeka preuzv. g. nadbiskupa dr. A. B a u e r a. Iza srdačnih dobrodošlica pred slavolukom krenula je dugačka povorka od kolodvora prema žup. crkvi, praćena vatrogasnom glazbom. Sisak je opetovano puta iskazao svoju privrženost dr. A. Baueru. Zna On to dobro. Zato je bilo osobito svečano vedro koracanje uz zvukove snažne glazbe, koja će od sada kroz čitavo vreme kongresa pomagana poslije još i drugim glazbama (križarskom iz Zagreba i vatrogasnom iz Petrinje) oživljavati ulice Siska i podavati posebni svečani ugodjaj.

Ulazeći natpastir u žup. crkvu — zagrme za čas orgulje — na što nastavi vrlo zanosno troglasni ženski zbor »Sv. Cecilije« pod sigurnim vodstvom č. s. M a r i j e A l m e L e s i ć »Ecce Sacerdos magnus« od Michaela Hallera.

Svatko se veselio lijepoj podoknici, koju će izvesti Hrv. pjev. društvo »D a n i c a« hrvatskom metropoliti. Nekako, oko 9 sati uveče začuju se zvuci gradske glazbe, iza koje je stupalo nekoliko hiljada gradjana, sa raznobojnim svjetiljkama. Na okupu je čitav Sisak i brojni stranci te se zgrnulo mnoštvo od kojih 7—8000 duša. Preuzvišeni gospodin nadbiskup se nasloni na prozor a ispod žup. zgrade daje rukom znak maestro Medřický, i počuju se riječi i akordi uvijek lijepe Novakove »Hrvatskoj«.

Divan prizor, redaju se zanosni govori, domoljubne pjesme i svirka. Sva je žup. crkva od pročelja iluminirana, sve je raspoloženo poput zvjezdanog neba, Sisak je u predvečerju ponajljepših dana slavlja svoje djedovske vjere u euharistijskog Boga, složan i odan sa svojim duhovnim pastirima na čelu sa obljubljenim Natpastirom.

Prvi dan kongresa bio je koncentriran na promenadi. Za vreme tihe sv. mise pjevane su pučke crkv. pjesme. Osobito je bilo dirljivo srdačno pjevanje župljana iz župe Prelošćice za vrijeme dijeljenja sv. Pričesti, koju je primilo više od 1200 djece.

Za vrijeme pontifikala pjevao je mješoviti zbor Hrv. pjev. društva »Danica« hrvatsku misu od K a r l a A d a m i ć a, pod ravnanjem svoga zborovodje g. Frana Medřickoga. Kojih 70 pjevača napunilo je svojim bogatim glasovnim blagom svu promenadu, a zahvalni je osobiti seljački svijet bio razdragan. I ovom sam se zgodom uvjerio, a drugi dan se je prizor opetovao, kolika je moć lijepog pjevanja. Do 15.000 ljudi stoji nepomično i prebiva uzvišenoj liturgiji, slušajući krasno pjevanje. Što da o tom uvjeravam, kako su Daničari s umjetničkim razumijevanjem predavali ovu čednu kompoziciju, koju je za ovakve prilike osobito cijenim i preporučam.

Isti dan po podne, bila je oko 5 sati pjevačka priredba, u kojoj su slijedom nastupala brojna pjevačka društva sa više ili manje religioznim i domoljubnim pjesmicama. U večer je bila u dvorani vel. Kaptol odlična prikazba »Soljačiva misa«.

O samoj izvedbi izrazio se neki dobar poznavaoc kazališne umjetnosti da je izvedba općenito bila odlična a nekoje scene upravo dotjerane i vrijedne divljenja.

Za vrijeme predstave pjevao je zbor »Sv. Cecilije« Misao sv. Blaga od Adamića, Oče naš od Vezbickoga i psalam 99 od P. Piela.

U noći od 14. na 15. VIII. bile su ure Klanjanja Presv. Oltar. Sakramentu sa pjevanom polnoćkom. Inače prostrana crkva bila je nabijena svijeta i premalena za onaj silni svijet, koji je ostao izvan crkve.

Kod polnoćke je pjevao zbor sv. Cecilije troglasnu misu od Josipa Singenbergera »Sv. Familija« Es-dur pod ravnanjem č. s. M. Alme Lesić. Premda u okolnostima netom opisanim, zbor je pjevao sa neobičnim elanom, te su pojedini stavci bili dotjerani, bilo glede intonacije, bilo tempa i ritma kao i dinamike. Bio je impozantan pjev solo našega dičnoga Toše Lesića, koji je otpjevao Horakov »Exaudi«. Zvonki bas-bariton tresao je velikom crkvom i neznam što bi više zaslužilo divljenja. Neobična svježost glasa, u već poodmakloj dobi, uz lični sretni temperamenat vječne mladosti ili ona intimna interpretacija tako, potrebna za crkv. pjevanje a nemoguća stranoj i dalekoj od crkve nutarnjosti. Sve skupa je znak stare, zdrave pjevačke škole.

Zbor sv. Cecilije pokazao je svoju solidnost u motetu »O salutaris Hostia« od Koenena. Troglasni a cappella-motet bio je otpjevan odlično.

Ali time još nije bio iscrpljen muzički sadržaj ove velebno noći. Usrijed najveće pobožnosti začuli su se divni preludiji Bacha i Rheinbergera. Vlč. gosp. M a t i j a I v š i ć začarao je masu odsviravši oba kompozitora, svojom muzičkom spremom i ponovno dokazao da onaj glas koji se o njemu širi, kao jednog od najspremnijih muzičara u okolici Siska još daleko ne odgovara njegovim sposobnostima. Dao je toliko sebe samoga u pratnji obijuh kompozicija da je ona odlomak za sebe. Pratnja je u ovom slučaju zauzela bila istu visinu i vrednost kao i samo pjevanje. Za vrijeme polnoćke narod je u crkvi bio miran i strpljiv, čim je očito dokazao svoju sklonost i zadovoljstvo.

Time sam skoro iscrpio prikaz, jer je na Vel. Gospu za vrijeme pontifikala mješ. zbor »Danica« pjevao istu već opisanu Karla Adamića Hrvatsku misu.

Ovoj rijetkoj proslavi Euhar. Isusa u Sisku pridoneslo je svoj odlučni dio kako se vidi iz gornjeg opisa i pjevanje. Nema sumnje medju uspomenama, koje su učesnici odnesli. Bit će jedna lijepa uspomena i na pjevanje.

Naš seljački narod jedva ima kada ili nikada prilike da sluša nešto ljepšega i boljega. Po našim pokrajinama zaredali su Euharistijski kongresi, na kojima se tako krasno obnavlja moralno-vjerski preporod. Sv. vjera i liturgija tako odlično se iznosi i edificira i vjerne i nevjerne. Hvala Bogu! Nastojmo medjutim na započetom putu da se ne zaustavimo, i da se odmah ne zadovoljimo nego da više napredujemo. Kako bi bilo krasno da na jednom ovakovom Euh. Kongresu nastupe brojni pjevački zborovi pa da se ljepši i ljepši liturgijski pjevovi čuju bilo jednoglasno ili mnogoglasno, recimo da nastupe zajednički sa kojom koralnom misom i jednom riječi da se ozbiljno kroči naprijed u crkvenoj glazbi.

Ja se ovdje posebno veselim, da mogu iskreno čestitati da su na tom putu slave Hrv. pjev. društvo »Danica« i crkveni pjev. zboru gospodja »Sv. Cecilija«. **M. Z.**

Glazbena literatura.

Matija Tomc: Stopil bom k oltarju. Slovenska maša za mešan zbor, deloma z orglami. Cijena partituri D 20.—, glasovi D 4.— Na riječi Janeza Pucelja, koje obiluju vanredno lijepim pjesničkim mislima, skladao je slovenski skladatelj M a t i j a T o m c slovenske misne pjesme i to: Pristup, Slava, Evanđelje, Prikazanje, Svet, Poslije podizanje, Sveta pričest i Blagoslov. Skladba je pisana u glavnom u homofonom laganom i preglednom stilu, te ne stavlja na pjevače što se tiče intonativne tehnike nikakovih osobitih poteškoća tako, da će ove misne pjesme slovenski crkveni zborovi sva je prilika rado izvoditi tim više, što su melodije u svom izražaju plemenite, lako shvatljive i spijevne. Mjestimično osjećaju se prizvuci na slovenske narodne popijevke u harmoničkim a naročito u melodičkim kretnjama. Ovakav način skladanja u narodnom duhu je svakako vrijedan pohvale, jer se pjevačima kod izvedbe ovakovih skladbi daje prilika, da pjevaju iz pune svoje duše, te pjevači nalaze u izvjesnoj mjeri i potvrdu svojem vlastitom načinu pučkog muzičkog mišljenja i izražavanja u umjetničkoj kompoziciji. Ipak treba glede toga biti na oprezu, da ta podraživanja na narodne popijevke ne idu predaleko kako primjerice kod ovog mjesta u Pristupu:

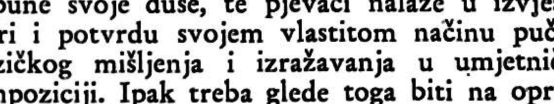

gdje je melodički ovo mjesto identično sa prvim dvim mjerama drugog djela pjesme »Kje so moje rožice« na riječi: »Ah spomlad je šla od nas«.

Harmonije su na mnogo mjesta upotrebljene interesantno i efektno te su i od lijepog učinka. Polifonija u tom djelu nije znatna već su to većim dijelom slobodne imitacije kratkog opsega, a koje se inače po svojoj strukturi same od sebe podavaju, tako primjerice u Evanđelju kod mjesta: »Beseda tvoja: seme sveto«, dok su opet veće kontrapunktičke zamisli došle do jačeg izražaja u »Svet« pa naročito u »Blagoslov«, gdje je na koralnu temu »Deo gratias« izrađena fuga.

Glede opsega stavlja skladatelj dosta velikih zahtjeva na sopranovu dionicu, koja se dosta često kreće u visokim položinama g_2, a_2, a u dubinu do h, pak će glede toga izvedba stavljati manjim zborovima i izvjesnih poteškoća.

Ovo uspjelo djelo, koje je izašlo u nakladi Jugoslavenske Knjigarne u Ljubljani rado preporučamo. **R. T.**

Amatucci Paolo: Missa »Virgo potens« za tri mješ. glasa (alt, tenor, bas) uz pratnju orgulja. Izdanje Marcello Capra, Torino (Italia). Cijena L. 12, pojedini glasovi 0.90 L.

Misa je pisana prema liturgijskim propisima. Auktor zgodno povezuje česte polifone stavke sa homofonim i zbor sa jednoglasjem. Lijepo zvuče i dobro su izgrađene završne fuge u Gloria i Credo. Harmonija je jasna, kojiput malo slobodnija. Misa nije teška te će dobro doći i srednje izvježbanim zborovima. Orguljska pratnja također lagano je pisana. Ova misa poslužit će osobito onim zborovima, koji nemaju dobrih soprana te onim u kojima dječaci pjevaju bijele glasove, naročito sjemeništarskim zborovima, budući da bas ne silazi preduboko (samo jedamput do donjega a. Misa je efektna i živa. Toplo je preporučujemo). **Dr. Iv. Glibotić**

Rheinberger Josip, op. 138b: Stabat Mater — za 2 jednaka glasa uz pratnju orgulja ili harmonija i ad libitum gudačkoga orkestra. Izdanje M. Capra. Cijena L. 12. Pojed. glasovi i instrum. parte L. 1.

Ovaj Stabat Mater pisan je originalno za mješoviti zbor, orgulje i gudač. orkestar ad libitum. Da se što više upozna ovo krasno djelo puno muzičke snage i vjerskog izražaja izdala ga je gornja naklada dvoglasno priređena od A. Bertola. Ovo će djelo dobro doći nesamo u crkvi već i na vanjskim svečanim priredbama. Razdijeljeno je u 4 kraća dijela, koji se i napose kao

motet mogu izvađati. Tko ga naruči, neće uzalud potrošiti novac, jer djelo je svake hvale vrijedno.

Dr. Iv. Glibotić.

Bottigliero sac. Eduard, op. 57: Deset laganih litanija bl. Djev. Marije za 2 glasa uz pratnju orgulja ili harmonija. Izdanje M. Capra u Torinu. Cijena L. 5, poj. glasovi 0.45 L.

Ove su litanije skladane prema propisu sv. Kongreg. Obreda od 1927. Veoma su lijepe i lagane. Ovakovu muziku trebaju naši manji crkveni zborovi. Tekst je latinski, ali se lako i bez ritmičkih poteškoća zamijeni sa hrvatskim. Pratnja je jednostavna, ali vrlo ukusna. Uvjeren sam da je ova zbirka jedna od najljepših ove vrste, te je svim crkvenim zborovima preporučujem.

Dr. Ivan Glibotić.

Lecocq Leone, op. 185.: O Salutaris Hostia, motet za 4-gl. muški zbor s orguljskom pratnjom ad lib. Izd. M. Capra u Torinu. Cijena L. 3.50. Pojedini glasovi 0.30 L.

Léon Lecocq je organist lionske katedrale. Ovaj motet je zrela i ozbiljna kompozicija, puna lijepe harmonijske promjene. Nije teška za izvedbu, a može da uđe u program i najboljih zborova. Može poslužiti i za izvancrkvene religiozne priredbe.

Dr. Ivan Glibotić.

L' organista liturgico. Br. 8. za august 1932. sadržaje osam kraćih, lakih kompozicija za orgulje. Te su kompozicije uredjene za vježbe. Označena je registracija, prstomet i t. d. Tri su skladbe od M. Rossia (1620—1660.), jedna od R. Schumanna, a druge su napisali savremeni skladatelji. Medju njima se nalazi i I v a n O c v i r k iz Sinja. Tu zbirku izdaje nakladna tvrtka Carrara u Bergamu, uredjuju je prof. dr. A. Crivelli i prof. L. Picchi, a stoji godišnje 35 L. — Preporučamo.

Zlatko Špoljar: Krijes. Mješoviti zbor. Cijena: partituri D 15.— dionicama D 4.50. Poznati radnik na polju hrvatske narodne glazbe Z l a t k o Š p o l j a r uglazbio je na tekstove narodnih pjesama suitu u četiri dijela pod naslovom »Krijes«. U toj kompoziciji sadržane su vanredno lijepe melodije u narodnom duhu, koje je skladatelj zaodjeo u interesantno harmoničko i kontrapunktsko ruho. Izvedba ne stavlja osobitih poteškoća, pa će i srednji zborovi moći ovu skladbu izvesti sa sigurnim uspjehom.

Naša zborna literatura, koja se ponosi sa lijepim brojem reprezentativnih djela, obogaćena je opet jednom nada sve uspjelom skladbom, pa je našim pjevačkim zborovima za izvađanje najtoplije preporučamo, uvjereni da će ova lijepa edicija razveseliti sve naše mješovite pjevačke zborove.

R. T.

Zlatko Špoljar: Svatovske. Mješoviti zbor. Cijena: partituri D 10.— dionicama D 3.50. U ovoj kompoziciji obrađeno je pet narodnih motiva iz Podravine pod naslovima: Prvi susret, Svatovska poskočnica, Pjesma mlade nevieste, Svatovski ples i Pred polazak. — I u ovim obradbama dolaze do izražaja sve odlike vrsnog obrađivača pučke popijevke. Nisu to obične harmonizacije, već su to obradbe u pravom smislu riječi, pune karakterističnih i vrlo zanimljivih harmoničkih kretnja, a isto tako interesantne i po svojoj kontrapunktskoj izradbi. Uvjeren sam, da će i za ovim uspjelim djelom odličnog poznavaoca i obrađivača pučke popijevke naši zborovi rado posegnuti, jer je djelo pisano u lijepom pijevnom vokalnom stilu, tako da efekt ne će izostati.

Preporučam vrlo rado i ovo djelo našim mješovitim zborovima za izvedbu. Oba djela izašla su tiskom Zaklade Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu, Frankopanska ulica broj 26.

R. T.

Ladislav Miranov i Zlatko Špoljar: Narodne melodije za 2 violine. U toj zbirci sadržane su 24 melodije naših narodnih popijevaka udešene za dvije violine. Melodije nižu se od najjednostavnijih (prvih šest) na teže. Od broja 7 kod većine pjesama je sekund izrađen ritmički samostalno tako, da čine utisak lijepe i naravne polifonije.

Svih 24 melodija označeno je sa prstometom, koji imade učenika uputiti da li ima odnosni glas izvesti na praznoj žici ili sa četvrtim prstom na nižoj žici, te ona mjesta, gdje iza prazne žice slijedi poluglas sa prvim prstom do prašca, prema čemu se radi o prvoj položini kod cijele ove zbirke. Osim toga označen je i potez gudala. Neke štamparske pogriješke imadu se ispraviti. Tako u pjesmi br. 12. ima se brisati ligatura u 7. mjeri kod drugih dviju ligiranih osmina i ispraviti prema tomu i oznaku za potez gudala u 8. mjeri, dakle umjesto:

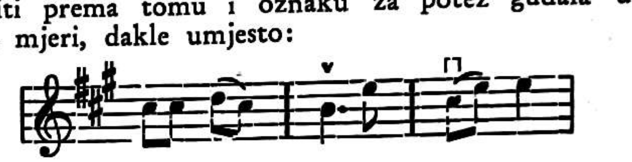

ima biti ovako:

Zbirka će vanredno dobro poslužiti našim početnicima učenicima guslanja kao dobar i pedagoški stručno obrađen materijal instruktivne vrijednosti.

Ovu vanredno uspjelu ediciju preporučamo tim radije, što se ovdje radi o našim lijepim narodnim pjesmama, koje su i dobro odabirane, a osim toga će i u ovoj dvoglasnoj udezbi za dvije violine polučiti lijep utisak, kod čega ne mislim toliko na neki utisak za slušateljstvo, već na same izvađače t. j. na našu mladež, koja će sa vježbanjem po ovoj zbirci primiti zarana snažne utiske naše zdrave i lijepe pučke muzike. Djelo je izašlo nakladom »Škola i Dom« u Zagrebu, a stoji — D.

R. T.

O Baranovićevoj operi: »Striženo — košeno« izvješćuje u reviji »Die Musik« (svezak za august str. 845.) veoma pohvalno G e r h a r d K r a u s e. Medju ostalim kaže pisac: »Mit einem Schlag stellt sich der Chef der Agramer Oper... in den Mittelpunkt des Interesses: seine in fortschrittlichem Geist geführte grosse Nationaloper ... trägt sowohl die Kennzeichen intellektuell gerichteter Musik wie die strengster Nationalität. Die Tonsprache dieses modernen, aufgeweckten jugoslawischen Tonsetzers ist mit grossem Können, mit unkonventieller feiner Gestig erzeugt. Schon der Titel dieser Erstlingsoper Baranović's weist auf eigene Art, aber weder die glückliche Inspiration, noch die Popularität sind die Hauptkennzeichen dieser Choroper. Ihr grosser Vorzug ist die konsequente Durchführung einer musikalischen Idee: nicht nachzukomponieren, nicht zum Munde zu reden, sondern aus eigenster Empfindung heraus Schöpfer zu sein.« Pisac navodi zatim kratak sadržaj Krklecova libreta te onda završuje: »Die Aufführung unter szenischen

Regie von M. Fromann war ausserordentlich in der Aufmachung, Chöre wie Tänzer musterhaft, nicht minder die Besetzung der sehr diffizilen Hauptpartien. Der Komponist dirigierte.«

Cerkveni Glasbenik. Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani. Štv. 7., 8 (julij—august). — Na prvom je mjestu vrlo zanimljivi članak d r a. J o s i p a M a n t u a n i a: »Ostanek stare liturgije iz dobe škofa Hrena«. To su t. zv. »acclamationes«, kakove su bile u porabi i kod nas (u Zadru). O tom pisao je o. A n t o n i n Z a n i n o v i ć u »Sv. Ceciliji« god. 1926. pod naslovom: »Laudes iz početka 12. vijeka u Evandjelistaru zadarske crkove sv. Šimuna«. Aklamacije što ih priopćuje dr. Mantuani sačuvale nam se u rukopisnoj priručnoj knjizi s napjevima, koja potiče iz doba biskupa Tome Hrena (1597.—1630.). Možda su ih pjevali prigodom biskupske instalacije. To je vrlo važan prilog za domaću glazbenu povijest. D r. J o s. M a n t u a n i u nastavku svoje glazbene povijesti govori o glazbenom radu velikana Orlanda Lassa, a onda o njemačkim kompozitorima nizozemske tehnike kao o Henriku Fincku, Pavlu Hofheimeru, Henriku Isaaku, Arnoldu iz Brucka, Ludviku Senflu, Grguru Aichingeru, Blažu Ammonnu te talijanskim Ivanu Animucciu, Konstanciju Festa, Jakovu Arcadeltu te onda prvaku Palestrini. Mantuani daje kratku karakteristiku Palestrinina rada i njegovo značenje u povijesti glazbe. S t a n k o P r e m r l priopćuje popis svih skladbi pok. Ignacija Hladnika, 78 opusa. U dojdućem će broju valjda ocijeniti mnogobrojni Hladnikov rad. A d o l f G r ö b m i n g nastavlja svoju raspravu: »Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike, a d r. A n t. D o l i n a r završava svoj članak »Iz glasbenega razvoja«. R. P a h o r priopćuje popis popijevki, koji se nalaze u rukopisnim zbirkama pok. I. Kokošara. Poznati graditelj orgulja u St. Vidu nad Ljubljanom F r a n j o J e n k o napravio je opet nove orgulje za župsku crkvu u Škofjoj Loki sa 20 registara. Orgulje pregledali su P. H. Sattner, St. Premrl, dr. Fr. Kimovec i M. Tomc te ih vrlo povoljno ocijenili. Slijede razne koncertne vijesti, glazbena literatura i sitne vijesti. U glazb. prilogu nalazi se lagana slovenska misa I v a n a L a h a r n a r a »Vladar vesoljstva« na lijepi tekst Fr. Teršelja.

»Muzičar«. Glasilo »Saveza muzičara u kraljevini Jugoslaviji«. Ovogodišnji 9. broj (20. IX. 1932.) ima ovaj sadržaj: »S o l i d a r n o s t«. Vidljiv izraz ove solidarnosti je S a v e z, taj dobrovoljni sklop muzičara, koji se podvrgavaju zakonima, što su ih sami stvorili i koji se drže načela: svi za jednoga, jedan za sve! »M u z i č k i ž i v o t b e z m u z i č a r a?« Katastrofa muzičara u Americi, gdje ima 12.000 glazbenika bez namještenja. Uzroci tome su: radio, gramofon i tonfilm. Član Saveza zanimljivo opisuje muzičke prilike u Turskoj. Nije danas ni ondje bolje, a ni gore, negó svagdje. Slijede razne vijesti iz muzičkog svijeta. »Muzičar« stoji godišnje 48 D. Uprava nalazi se u Zagrebu, Vukotinovićeva ul. 7. I. kat.

Zbori. — Revija nove zborovske glasbe. Urejuje Z o r k o P r e l o v e c. Štv. 3. — U tom broju je na prvom mjestu pjesma D r a g. M. D o m j a n i ć a: »Potočnice«. Slijede kratki životopisi skladatelja: pok. Srećka Stegnara, pok. Alojzija Sachsa i Herberta Svetla, kojih kompozicije se nalaze u glazbenom prilogu. Iza toga su vijesti o koncertima i razne glazbene vijesti. U glazbenom prilogu su ove kompozicije: Nadgrobnica za muški zbor A. S a c h s a, mješ. zbor S. S t e g n a r a: »Dneva nam pripelji žar!«, ženski zbor I v. O c v i r k a: »Tiho potok teče« (riječi R. Katalinića), četverospjev A. G r ö b m i n g a: »Hrepenenje«, ženski zbor M. T o m c a: »Čakala bom Jezusa« i samospjev s klavirom H. S v e t e l a: »Ah, lepi čarovnik«. Preporučamo.

Junošeski drugar. U 13. svesci te zbirke, što je izdaje u Lomu učitelj B o r i s G a j d a r o v nalazimo devet zborova (najviše troglasnih) od P. S t a j n o v a, K. M a n o j l o v i ć a, J. G o t o v c a, J. S l a v e n s k o g a, P. S t e f a n o v a, V. B o b č e v s k o g i C a n k o v a. — Preporučamo. Cijena 60 leva.

Revue liturgique et musicale u broju za mart-april ima ovaj sadržaj:

O. S e r g e n t analizuje muzikalno i literarno introit za misu sv. Filipa i Jakoba. — H. P o t i r o n govori o izvedbi »a capella«. — Nastavljaju se iznositi dekreti crkveni o liturgiji. — R o b e r t L e s a g e referira o izložbama crkv. umjetnosti. — U prilogu imamo motet Accedamus (u slavu Srca Isusova) za 3 glasa i orgulje od H. Potirona i motet »Per illud Ave« od Jeana Montona, majstora franc.-flam. škole (14... —1522).

Revue Grégorienne ima u broju za maj-juni ovaj sadržaj:

O. H e s b e r t piše o misi »Omnes gentes« (VII. nedj. po Duhovima) s obzirom na rimski »Antifonal misa« sv. pape Grgura, gdje ima dodataka i supstitucija, premda je inače sve redigirano od sv. Grgura Vel. — D. H a n i n S. J. piše o crkvenom zakonodavstvu na polju glazbe; što je naime dosad Crkva tu učinila. — D o m D e s r o c q u e t t e s piše svoju pratnju za orgulje Aleluji »Omnes gentes«.

Revue du chant grégorien ima u dvobrojevima za mart-april i za maj-juni ovaj sadržaj:

A. A u d a izlaže svoju teoriju o postanku gregorijanskih načina. — Nizozemac Jos. Smits van W a a s b e r g h e S. J. pobija Du Cangea, koji je za »tabulae« uzeo da su to castagnettes i prema tome bi ovaj instrumenat negda bio pratio koral. — A. G a s t o n e piše o melodijama koralnog Credo u Italiji u XV. stoljeću. — L. R. govori, kako katolički skauti mogu u svoj program uzeti crkvenu glazbu. — Slijedi nastavak glazb. katekizma od dom L u c i e n D a v i d a (formacija glasa u djece).

Razne vijesti.

Oratorijski zbor sv. Marka u Zagrebu odlučio je u poslovnoj sezoni 1932/33. izvesti ove kompozicije:

Ž e n s k i z b o r o v i a c a p p e l l a: Palestrina: Jesu rex admirabilis.

M u š k i z b o r o v i a c a p p e l l a: Kukla, Staroslavenska misa; Gallus, Ecce quomodo moritur iustus; Hadrović, Muka po Mateju; Haefele-Vilhar, Kraljice neba, Posveta grančica na cvijetnu nedjelju (koral); Stahuljak-Pozajić, Nadgrobnica;

Vilhar, O Betleme, Veličaj; Hvalite; Zellner, Četiri moteta.

Mješoviti zborovi a cappella: Vittoria, Missa quarti toni; Dugan, Kristuš se je gore stal, Litanije lauretanske, Narodil se je, O Isuse kol spoznavam, Ovde je vezda, Tebe Boga hvalimo, Tri kralja jahahu; Hadrović, Marijo svibnja kraljice; Mantuani, Kraljice nebesa, Matz, Bistrička, Dvanajsta je sad vura, Radujte se narodi; Pozajić, Kirie; Stahuljak, O Isuse poljubljeni; Vittoria, Jesu dulcis memoria; Dr. Žganec, O kakva to svetlost.

Ženski zborovi s orguljama: Florschütz, Missa lauretana; Viadana, Missa sine nomine; Mozart-Florschütz, Ave verum corpus.

Muški zborovi s orguljama: Novak-Pozajić, Missa sv. Kirila i Metodija; Dugan, Kirie eleison, Neba dvorani, Svim na zemlji; Krestin, Danas se čuje, Kakve s' to jasnosti, Narodi nam se, O pastiri.

Mješoviti zborovi s orguljama: Kolb, Misa sv. Jeronima; Mozart, Misa C-dur; Kimovec, Zdrava carice nebeska; Odak, Divnoj...; Žganec, Zdrav kralj mladi.

Artistički vodja Oratorijskog Zbora sv. Marka, Mladen Pozajić dirigirati će službene nastupe zbora, kojih je u sezoni 1932/33. predvidjeno 37.

Pjevanje u župi sv. Antuna u Zagrebu. Nedavno minulo je deset godina otkako su se franjevci konventualci naselili kod crkve sv. Duha u Zagrebu. U to vrijeme učinili su oni vrlo mnogo za onaj okoliš u duhovnom pogledu. Najvažnije je, da je njihovom pobudom otvorena nova župa sv. Antuna, koja je bila vrlo potrebna u onom kraju, a već su počeli graditi i novu velebnu župsku crkvu, koja će svojim prostorom odgovarati potrebama župe. Dao Bog, da bude ta crkva što prije i dogotovljena.

Vrijedni franjevci počeli su odmah od početka sa raznim religioznim priredbama. Potrebno je bilo, da se osnuje i limena glazba, da nastupa kod raznih priredbi i svečanosti. Tu glazbu vježba i vodi dirigenta g. Karlović. No bivši gvardijan mp. o. Ambrosije Vlahov, sastavio je i pjevački zbor od 20 pjevačica. Toj je zbor dobro uvježban i lijepo pjeva uz pratnju harmonija kod sv. misa i večernjice. Taj zbor postoji već osam godina te pod vještim ravnanjem o. Ambrosija ustrajno nastavlja svoj rad na zadovoljstvo mnogobrojnih župljana.

Ladislav Pleteš.

Borba za orguljašku njivu. Kad se je g. 1925. dijelilo u Čagliću zemljište Zemljišne Zajednice, dopala su tri jutra zemlje »učitelja orguljaša« i jednako toliko »učitelja pojca«. Nakon provedbe u katastru, zemlja »učitelja orguljaša« ostala je i dalje šikara, koju je crkveni odbor iznajmio za pašarenje, a »učitelj orguljaš« primao je za orguljanje honorar iz crkvene blagajne. Kasnije izgubila je čaglićka župa »učitelja orguljaša«, pa je nastalo pitanej: tko će uživati prihode sa zemlje »učitelja orguljaša«, kad njega nema ili ako neće orguljati. Tako je nastala borba između župe i škole: župa je orguljaševu zemlju svojatala sebi, a škola sebi. Na strani župe (župske crkve sv. Djurdja) bili su članovi zemljišne zajednice bez razlike vjere, a na strani škole sresko načelstvo u Pakracu. Borba se svršila u korist župske crkve odlukom kr. banske uprave u Zagrebu. Odluka je vrijedna svake hvale. Njome se izišlo u susret opravdanoj želji i volji naroda. Kako sličnih borbi ima i u drugim župama, donosimo ovdje tu odluku za ravnanje braći u pastvi.

Kr. banska uprava u Zagrebu, upravno odelenje — Br. 49612-II od 22. jula 1932. — Sreskom načelstvu u Pakracu:

»Žalba rkt. župnog ureda u Čagliću broj 106 od 26. aprila 1932. god. protiv tamošnjeg rešenja br. 7271 od 17. aprila 1932. g., kojim je određeno, da ima rečeni župni ured napustiti dosadanje uživanje čestice kat. br. 477.118, upisane u grunt. ul. br. 326 p. o. Čaglić na ime učitelja organiste u Čagliću, temeljem §§-a 37 i 43 Zakona o banskoj upravi od 7. novembra 1929. god. uvažuje se i tamošnje žalbeno rešenje u celosti preinačuje onamo, da se već spomenuta čestica nema gruntovno prenesti na državnu osnovnu školu, već na organistu rkt. župne crkve u Čagliću, te je može uživati samo takav organista, odnosno, kada nema organiste, ima se prihod sa te čestice zaprimati u crkvenu kasu i isti upotrebiti kod naplate organiste i drugih potreba crkvenih, — sve to s razloga sledećih:

Okolnost, da se u nesmetanom uživanju ove čestice, koja je gruntovno upisana na učitelja organistu u Čagliću, nalazi ondašnja rkt. župa te zaključak glavne skupštine z. z. Čaglić od 22. septembra 1931. god., jasno ističu bit, bolje reći, svrhu toga zemljišta, odstupljenog po z. z. Čaglić na učitelja organistu ne može nikako doći u dvojbu, jer su tada učitelji redovno bili i organisti u crkvi, nu vršenje je te dužnosti bilo kasnijim zakonom učiteljima prepušteno na slobodnu volju.

Kako dužnost naplate orguljaša pada na župljane, pa kako se za to redovno brinu z. z. da daju i organistima neku nagradu većinom u zemljištu, to bi bio grunt. prenosom te čestice za državnu osnovnu školu skroz promašen cilj darovaoca, jer bi tu zemlju uživao učitelj, koji ne bi bio organista ili ne bi uopće htio orguljati, a župljani, odnosno z. z. Čaglić morala bi inakim načinom platiti svoga organistu.

Obzirom na sve ovde iznesene okolnosti vaijalo je u predmetu odlučiti kao i u dispozitivnom dijelu ovoga rešenja.

O gornjem imadu se obavijestiti svi interesenti time, da protiv ovoga rešenja temeljem § 114 Zakona o opštem upravnom postupku od 9. novembra 1930. god. nema mjesta daljnjem pravnom lijeku u upravnom postupku, dok je licu povredjenom ovim aktom temeljem čl. 18 Zakona o Državnom Savetu i Upravnim sudovima od 17. maja 1922. g. slobodno podneti propisno taksiranu tužbu na Upravni sud u Zagrebu u roku od 30 dana iza primića ovoga rešenja.

Eventualno podnešena tužba prema čl. 36. već citovanog Zakona o Državnom Savetu i Upravnim sudovima ne sprečava izvršenje, pa se stoga ovo rešenje ima smatrati izvršnim, o čemu valja pismeno obavijestiti sve interesante.«

Ovako javlja Sresko načelstvo u Pakracu br. 13.980 od 28. jula 1932.: Opć. poglavarstvu u Čagliću, Rimokat. župskom uredu u Čagliću i Upravi škole u Čagliću. »Katolički List« 1932. br. 34.

Crkveni pjev. zbor u Dubrovniku izveo je u zadnje vrijeme u stolnoj crkvi ove kompozicije: Na Vidovdan: Antonelli: »Oslobodi me«; na blagdan sv. Petra i Pavla: Plum »Missa: Exultet«, na ofertorij Botazzo: »Tu

es Petrus«; na blagdan sv. Ćirila i Metoda: Adamić: »Gospodi pomiluj«, »Blaženi jaže izbral« i Bortjanski: »Dostojno jest«.

Hrv. katol. pjev. društvo »Branimir« priredilo je dne 24. IX. u obnovljenoj crkvi sv. Petra u Zagrebu, vrlo uspjeli koncert. U I. dijelu izvedena je latinska misa J. Grubera za mješ. zbor, orgulje i veliki orkestar. Misa je bila dostojno izvedena te je lijepo djelovala. Vrlo je pohvalno od »Branimira«, što nas je u II. dijelu koncerta upoznao sa kompozicijama domaćih skladatelja i to Fr. Lučića, J. Vrhovskoga, L. Kozinovićke, Emila Adamića, J. Stolcera i P. Crnkovačkoga. Dirigent društva Josip Vrhovski mnogo se je trudio, da budu kompozicije što bolje izvedene, pa moramo njemu i vrijednim članovima: pjevačicama i pjevačima, izraziti svoje priznanje.

Glavna skupština hrv. pjev. društva »Juga«. Pred dupkom punom dvoranom u Domu Juga održali su naši obrtnici pjevači dne 27. V. 1932. svoju ovogodišnju glavnu skupštinu, koju jest otvorio njihov agilni predsjednik g. Stj. Štrocinger pozdravivši prisutne članove, te zastupnike bratskih društava i korporacija i komemorirao smrt preminulih članova utemeljitelja, kojim prisutni kliču »Slava im«.

Tajnik društva g. Lj. Pokos izvješćuje skupštinu opširnim izvještajem iz kojeg se vidi da je društvo u prošloj godini priredilo koncerat u Hrv. Glazbenom zavodu u Zagrebu, zatim je priredilo koncerte u Vinkovcima, D. Stubici, te u Crikvenici. Izim toga sudjelovao je zbor Juga na raznim rodoljubnim obrtničkim priredbama u Zagrebu kao i izvan njega. Društvo broji 10 začasnih članova, 506 utemeljitelja, te 40 izvršujućih članova.

Društveni zborovodja jest g. Rade Ivelio. Tajnički izvještaj primljen je s aplauzom na znanje. Blagajnik g. Živičnjak izvješćuje o stanju blagajne iz kojeg se vidi da otplaćivanje društvenog Doma je lagano, ali sigurno napreduje. Izvještaj se prima na znanje. G. Petrak u ime nadzornog odbora izjavljuje da je nadzorni odbor knjige pregledao i sve u potpunom redu pronadjeno, nakon čega je biran ovaj upravni i nadzorni odbor:

Predsjednik g. Stj. Štrocinger, potpredsjednik g. Ivan Vogrinc, tajnik Lj. Pokos, blagajnik g. Slav. Živičnjak, odbornici: Vil. Klaučnik, Fr. Tuković, Ant. Rumbak, Jos. Šegović, Mirko Malec, M. Jančijev, Ant. Stiplošek, M. Valent; zamjenici: Ig. Orešić, Alek. Sinković; nadzorni odbor: Fr. Žingerlin, Rikard Petrak, Zvonko Zrnc; zamjenici: Andre Kolarek i Iv. Percević.

Skupština imenuje svoje zaslužne članove gg. Ivana Miloševića i Antuna Rumbaka začasnim članovima, te im predsjednik g. Štrocinger predaje kao takovim društvenu diplomu, dočim je g. Franjo Tuković odlikovan za svoj 5-godišnji redoviti društveni rad. Nakon raznih korisnih zaključaka, zaključuje se skupština sa pjevanjem gesla »Juga«.

Muzička škola »Polyhymnia« u Zagrebu. Odobrenjem Ministarstva Prosvjete od 23. juna 1932. br. 23.842 otvaraju dne 1. septembra o. g. profesori muzičke akademije gg. Ernest Krauth i Franjo pl. Lučić novu muzičku školu »Polyhymnia« s pravom javnosti. Škola se dijeli na tri tečaja i to na pripravni, niži i viši tečaj. U pripravnom tečaju dobivaju učenici potrebito teoretsko znanje, da uzmognu otpočeti s izobrazbom u odabranom instrumentu. Taj tečaj traje godinu dana. Niži tečaj traje tri godine, a dijeli se na odjeljenje za klavir, violinu, čelo, drvene i limene instrumente. Polaznici svih ovih odjeljenja dužni su još polaziti cijelo vrijeme uz svoj glavni predmet i odjeljenje za zborno pjevanje. Učenici, koji su s uspjehom svršili gradivo nižeg tečaja, prelaze u viši tečaj.

U višem tečaju traje odjeljenje za klavir, violinu i čelo šest godina, a odjeljenje za drvene i limene instrumente po tri godine. U višem tečaju bit će još odjeljenje za solo pjevanje i operni studio, koje traje četiri godine, i odjeljenje za teoretske predmete (i kompoziciju) sa šest godišta.

U ovom odjeljenju učit će se elementarna teorija, harmonija, kontrapunkt, nauka o formama (kompozicija), nauka o instrumentima i instrumentacija, dirigiranje i povijest muzike.

Niži tečaj traje godinu dana, u njem će polaznici moći steći primitivnu orguljašku spremu toliko, da će moći obavljati običnu orguljašku službu, učiti i voditi seoske crkvene pjevačke zborove. Polaznici tog tečaja izobrazit će se do izvjesnog stepena u koralu, pjevanju i dirigiranju. Upoznat će se sa glavnim harmonijskim funkcijama, a osim toga uputit će se u liturgiju. Polaznici višeg orguljaškog tečaja, koji traje tri godine, morat će i tehnički svladavati instrumenat, a uz poduku u koralu, pjevanju, dirigiranju i liturgiji, izobražavat će se temeljito u svim teoretskim predmetima i konačno, primat će poduku i u crkvenoj kompoziciji.

Polaznicima nižeg i višeg orguljaškog tečaja bit će stavljeni na raspoložbu za vježbanje klaviri i orgulje.

Orguljaško odjeljenje vodit će g. F. Dugan, prof. muz. akademije i prvostolni organista.

Potanje informacije daje ravnateljstvo škole, Draškovićeva ulica 33, telefon 79-16 dnevno od 10—12 i 4—6. Davno se već kod nas ukazala potreba osnutka jedne orguljaške škole, a osobito je ta potreba kud i kamo veća, otkada su naši učitelji riješeni dužnosti vršenja orguljaške službe i otkada je poduka u orguljanju u učiteljskim školama ukinuta. Time je nastala u razvoju naše crkvene muzike velika praznina i cijelo nastojanje cecilijanstva došlo na mrtvu točku.

Badava je rad Cecilijina društva ako nema dobrih orguljaša, da taj rad, privedu u život. Ako ima svaki kotar možda dva orguljaša, a deset župa je bez njega ili tu službu vrši kakav samouk, nema tu još plodnog tla za cecilijansku ideju, niti za dobru crkvenu muziku uopće.

Orguljašku školu evo imademo, red je sada na mjerodavnim faktorima, da uznastoje, da se odgoji što više dobrih orguljaša, da se barem svaka druga seoska župa može njima poslužiti, a ne samo gradovi i veća mjesta i kad preko njih predje cecilijanska ideja u puk, tek onda se može reći, da je neumorni dugogodišnji rad Cecilijina društva postigao svoju željenu svrhu.

Izvještaj drž. muzičke akademije u Zagrebu za školsku godinu 1931.—1932. Iz izvještaja saznajemo, da je u profesorskom vijeću bilo 10 nastavnika, 29 učitelja i učiteljica, 1 kontraktualna učiteljica i 12 eksternih učitelja i učiteljica.

U pripravnom tečaju bilo je 81 učenika i učenica, u nižoj školi 213 učenika i učenica, u srednjoj školi 359, u visokoj školi i nastavničkom odsjeku 88 učenika i učenica. U toj školskoj godini položilo je diplomski ispit 14 učenika, a završni ispit 22 učenika. Nagradu blagopok. Vjekoslava Klaića za god. 1932. u iznosu od 2000 D podijelio je Hrvatski Glazb. Zavod apsolventu Antunu Ganotziu. Najviše učenika polazio je klavir kao glavni predmet 327, a kao obligatni predmet 105, zatim violinu kao glavni predmet 111, violoncello 24, orgulje kao glavni predmet 10, a kao obligatni predmet 39. Od internih priredbi bile su dvije u proslavu Haydnove obljetnice, od javnih dvije na uspomenu Zajčeve stogodišnjice. Zanimljiva je bila i priredba dne 14. VI. na kojoj su izvedene kompozicije učenika prof. Bl. Berse: Miroslava Magdalenića, Josipa Vrhovskoga i Mila Cipre. Na rasporedima bili su zastupani i domaći kompozitori. Uopće mora se priznati, da se naša muzička akademija lijepo razvija i napreduje.

Kongres Saveza radničkih pjevačkih, umjetničkih i glazbenih društava Jugoslavije. U nedjelju, dne 14. VIII. o. g., održao se u Mariboru II. redoviti kongres. Kongresu je prisustvovalo devet društava preko svojih izaslanika i to: Grafičko pjevačko društvo »Sloga«, Radničko pjevačko društvo »Jednakost«, Grafički orkestar mandolinista i gitarista, Radnički pekarski tamburaški zbor »Bratstvo« svi iz Zagreba, »Frohsinn«, »Krilato kolo«, »Pekarsko pjevačko društvo« i »Glazbeno društvo« svi iz Maribora; »Abrašević« iz Beograda, »Enakost« iz Studenaca; svega 20 učesnika.

Od osnutka ovoga Saveza u godini 1926. do danas zapazilo se opadanje u aktivnosti Saveza, jer je najveći broj društava, koja su se prijavila prigodom osnivanja Saveza istupio, a mnoga nisu vršila svoje obaveze i tako ako i nisu otpala, ostala su članovima samo na papiru. Još prije samoga kongresa bilo je medju začlanjenim društvima, a na poticaj drugova iz Maribora, govora, da bi se sjedište saveza iz Maribora prenijelo u koje drugo mjesto, da bi se na taj način došlo do jačeg aktiviziranja Saveza i proširenja njegovog djelokruga. To je došlo do izražaja i na samom kongresu i rezultat je bio, da je jednoglasno usvojen prijedlog za prijenos saveznog sjedišta u Zagreb.

Kongres je otvorio prvi potpredsjednik Saveza drug Štark prigodnim govorom, istakavši sve poteškoće s kojima se ova mlada radnička institucija imala boriti. Pozdravio je najnovijega člana Saveza Grafički orkestar mandolinista i gitarista, te njenog delegata. Po tom su se izredali pozdravni govori. Za kulturno-prosvjetni odsjek radničke komore govorio je drug Fišer, za »Slogu« drug Holetić, za »Bratstvo« Gjurgjek, za pjev. podsavez »Svobode« drug Tanc. Poslije verifikacije mandata prešlo se je na dnevni red. Izvještaji o radu i finansijskom stanju, koji su podneseni od drugova Omana, Čaksa, Močnika i Gradišnika, primljeni su bili bez diskusije na znanje.

Na osnovu prethodnoga sporazuma obradio je drug Štark prijedlog o prijenosu Saveza u Zagreb iznijevši kod toga uzroke, koji su doveli do toga, da su i sami Mariborčani predlagali da se Savez prenese u Zagreb. U nastaloj diskusiji učestvovali su drugovi Fišer, Belić, Selinšek i Tanc, nakon čega je jednoglasno usvojen prijedlog za prenos Saveza u Zagreb i izabrana uža komisija da rediguje promjenu pravila, te izmijeni odredbe o izboru savezne uprave i nadzornoga odbora.

Kada je komisija svršila svoj rad, nastavljen je kongres, koji je jednoglasno usvojio prijedloge komisije, tako, da je sastav savezne uprave razdijeljen sada ovako: 7 članova iz saveznog sjedišta, 2 člana iz Beograda i 3 člana iz Maribora te isto toliki broj zamjenika. Nadzorni odbor se sastoji iz 3 redovna člana i 2 zamjenika, biranih iz mjesta gdje je sjedište Saveza. U novu upravu izabrani su ovi drugovi: Štark Eugen, Holetić Hinko, Schlesinger Viktor od »Sloge«; Fišer Maksimilijan, Škrinjar Stjepan od »Jednakosti«; Vranić Ante od Graf. orkestra mand. i gitarista; Gjurgjek Vid od »Bratstva«; Belić Milorad od »Abraševića«, Vukomanović Josip od »Jedinstva« i »Sloge« iz Beograda; Močnik Viljem od »Frohsinna«; Čaks Valentin za »Pekarsko« i Gradišnik August za »Glazbeno društvo« iz Maribora. Za zamjenike izabrani su: Truban Ivan, Sirišćević Jakob i Pavlić Franjo (»Sloga«); Medved Viktor, Buntak (»Jednakost«); Skotak Josip (mandolinisti); Grubauer R. (»Bratstvo«); Veličković Vojislav (»Abrašević«); Gavrilović Milorad (»Jedinstvo«); Oman Ignac (»Krilato kolo«); Špitaler F. (»Enakost«) i Rakuša Karlo (»Pekarsko društvo«) Maribor. U nadzorni odbor izabrani su drugovi: Kramer Tošo (»Sloga«); Petrač Eduard (»Bratstvo«); Berberović Gojko (»Jednakost«); zamjenici: Mišak Andrija (mandolinisti) i Dianić Blaž (»Bratstvo«).

Konstituiranje savezne uprave nije obavljeno već će se to izvršiti naknadno u Zagrebu kada budu svi izabrani članovi prisutni. Ujedno je zaključeno, da stara uprava u Mariboru pripremi sve za prijenos Saveza u Zagreb.

Na koncu je usvojena ova rezolucija: »U pogledu aktiviranja Saveza, kongres ističe potrebu, što jače agitacije medju radničkim društvima i da se uputi apel i poziv svim društvima u zemlji za pristup u Savez, u koliko nisu začlanjeni u kojem od pokrajinskih radničkih formacija.«

Dalje kongres ističe potrebu, da se sa postojećim pokrajinskim organizacijama stupi u vezu i pokuša osnovati zajednica u cilju uspješnijeg djelovanja na kulturnom polju i postizavanja jedinstvenosti u akcijama. Mora se nastojati, da se s vremenom dodje do jedne centralne organizacije, koja će mnogo uspješnije razviti zastavu kulturnog djelovanja, pošto se mora podvući da rasparčane snage nisu nipošto podesne za stvaranje kulturnog podizanja radničkih masa.«

Poslije obavljenih manjih formalnosti i riješenja internih pitanja kongresno je zasijedanje bilo završeno u 1 sat poslije podne. A. V.

Hrvatski Glazbeni Zavod u Zagrebu priredit će za svoje članove u narednoj sezoni 1932/33. osam društvenih koncerata i to četiri orkestralna (jedan u zajednici sa Hrv. pjevačkim društvom »Kolo«), tri komorno-muzička i jedan solistički. U ovim koncertima izvest će se V. Lisinskoga »Na Krkonošah« (za zbor i orkestar), A. Dobronića »Jugoslavenski simfonijski plesovi«, B. Širole »Baletna suita« (za orkestar), J. Vrhovskoga »Hrvatska misa« (za zbor i orkestar), gu-

dački kvarteti M. Cipre, J. Gotovca i B. Papandopula (od ovog u njegovoj kompozicijskoj večeri još »Pjesma ljubavi« za sopran i klavir, »Partita« za klavir, »Šest djevojačkih pjesama« i »Dodoliće« pučki obred za sopran, ženski zbor i klavir). Sva se ova navedena djela izvode uopće po prviput. Dalje djela Bacha (Koncerat za tri klavira i orkestar), Muffata »Florilegium« (za orkestar), Mozarta Simfonija d-dur K. br. 304; djela za zbor i orkestar: Musorgskoga »Poraženije Senaheriba«, Rimskog Korsakova »Slava« i Dvořaka »Hymnus«; gudački kvarteti Beethovena, Brahmsa, Szymanovskoga i Harsanyi-a. Stota obljetnica rođendana J. Brahmsa proslavit će se u naročitu koncertu, na kojega će programu biti djela za klavir, zbor i orkestar. Osim gore navedenih djela izvest će se još niz klasičnih i suvremenih (domaćih i stranih) kompozicija. U koncertima sudjeluju: Društveni orkestar Hrvatskog glazbenog zavoda (dirigent Boris Papandopulo), Hrvatsko pjevačko društvo »Kolo«, »Zagrebački kvartet« (Miranov-Graf-Arany-Fabbri) i naši istaknuti reproduktivni umjetnici.

Zagrebačka filharmonija priredit će ove sezone 5—6 koncerata u Narodnom kazalištu i istotoliko komornih koncerata u Hrv. Glazb. Zavodu. Prvi koncert bit će dne 7. X. u Narodnom kazalištu. Pod ravnanjem Krešimira Baranovića izvodit će se djela Lhotke, Mozarta, Mendelssohna i Bartóka. Kao solista sudjelovat će violinski virtuoz Ljerko Spiller. Drugi koncert dirigirat će direktor bečke drž. opere Clemens Krauss. Na trećem koncertu svirat će američka pianistkinja Rosalind Kaplan, a dirigirat će novoangažovani dirigent opere Lovro Matačić. Kod četvrtog koncerta sudjelovat će kao pianista i dirigent Ernest Dohnanyi. Kao dirigenti nastupiti će u koncertima filhamonije još Milan Sachs i Erich Kleiber. Osim toga pregovara filharmonija sa Batonom, Malkom i Molinarijem.

Hrv. pjev. društvo »Kuhač« u Osijeku proslavit će svoju sedamdesetu godišnjicu. Ono se razvilo od njemačkog društva, a god. 1907. prozvalo se imenom »Kuhač«. Sada je predsjednik društva dr. Milan Čačinović a društveni zborovodja je Lav Mirski.

Amaterski simfonički orkestar društva »Merkur«. Na sastanku dne 9. IX. izabran je novi upravni odbor. Izabrani su ovi članovi: Pavle Marković, pročelnik; Franjo Boščak zamjenik pročelnika; Mišo Mihoković art. ravnatelj i dirigent; Adolf Ulčakar tajnik; Viktor Kamenar blagajnik; Antun Sikova poslovodja; J. Pekanović arhivar; Vladimir Kurka i Branko Přivora odbornici. Nadzorni odbor: David Spitzer, Davorin Izivkić i Mijo Tomašić. Zamjenik dirigenta g. Viktor Kvinz. Pokrovitelj orkestra je i nadalje Nikola pl. Faller, dirigent opere u m.

Stvoren je radni program za ovu sezonu, pa će se u prvom redu prirediti »Slavenska večer« i koncerat u Celju. Na svečan način proklamiran je za časnog člana bivši pročelnik orkestra Josip Kassowitz, s obzirom na njegov zaslužan rad za društveni orkestar.

Pokusi su odredjeni: utorkom gudači, a petkom cjelokupni orkestar. Zaključeno je strogo po Poslovniku poslovati na što se izvršujuće članstvo naročito upozorava. Za vrijeme pokusa primaju se novi članovi. Stoga se umoljavaju svi oni članovi društva »Merkur« koji imadu nakanu pristupiti u orkestar da se prijave do konca septembra.

Hrv. pjev. društvo »Turopoljac« pošlo je dne 3. IX. na petnaestdnevnu koncertnu turneju. Priredilo je koncerte 3. IX. u Pakracu, 4. IX. u Slav. Brodu, 5. IX. u Osijeku, 6. IX. u Bačkome Brijegu, 7. IX. u Somboru, 8. IX. u Baču, 9. IX. u Vukovaru, 10. IX. u Subotici, 11. IX. u pol 11 sati prije podne matineju u Vinkovcima, a poslije podne koncerat u Otoku, 12. IX. u Županji, 13. IX.. u Bošnjacima, 14. IX. u Djakovu, 15. IX. u Požeškom kraju, 16. IX. u Daruvaru, i 17. IX. u Kutini. U svemu šesnaest koncerata s rasporedom, na kome su u velikom dijelu zastupani nezavisni, u »Skladu« udruženi hrvatski autori: Matz, Špoljar, Taclik, Toth i Žganec.

Produženje roka muzičkog natjecaja Radio stanice Zagreb. Budući da je u nekim stručnim listovima muzički natjecaj Radio stanice Zagreb kasno objavljen, to je Radio stanica u sporazumu sa juryjem odlučila da rok natjecaja produlji za tri mjeseca, t. j. do 1. XII. o. g. Natjecaj je raspisan za djela iz ovih kategorija: I. Kompozicija za violinu i klavir u trajanju od najmanje 15 minuta. Forma i broj stavaka po volji. Nagrada 2.000 D. II. Kompozicija za klavir solo u trajanju od najmanje 10 minuta. Forma i broj stavaka po volji. Nagrada 1.000 D.

U obzir dolaze samo neizvedena djela domaćih kompozitora. Radio stanica Zagreb pridržaje si pravo prve slobodne izvedbe sviju (dakle i nenagrađenih) priposlanih djela u roku od godinu dana, nakon objave rezultata natjecaja.

Djela treba priposlati bez naznake imena autora pod šifrom i priložiti im zatvoreno pismo s istom šifrom na omotu. U tom omotu treba da se nalazi ime i adresa autora, a pošiljka da se uputi na adresu Radio stanica, Zagreb (Radićev trg 9) najkasnije do 1. decembra 1932. Rezultat natjecaja objavit će se dne 30. januara 1933. putem mikrofona prigodom večernje emisije i putem novina.

Jury sačinjavaju: Krešimir Baranović, direktor opere, Vaclav Huml, profesor Muzičke Akademije i Fran Lhotka, rektor muzičke akademije u Zagrebu.

Violinista Nathan Milstein priredio je dne 4. X. svoj prvi koncert u Zagrebu te je vanredno uspio. Lujo Šafranek-Kavić piše u Obzoru: »Milsteinova svirka je takovo savršenstvo produhovljenog muziciranja, koje si ne možemo ni zamisliti ni predstaviti, ako nismo doživjeli ovo čudo, jer ostavlja iza sebe sve što smo do sada čuli i od najčuvenijih i najslavnijih svjetskih guslača. Milstein kao da je u sebi sjedinio sve najbolje sposobnosti svakoga pojedinca od najslavnijih.«

Milstein rodjen je god. 1904. u Odesi. Učio je najprije kod prof. Stoliarskog. Kad se je god. 1914. preselio s roditeljima u Petrograd, nastavio je glazbene nauke na muzičkoj akademiji kod prof. Auera. God. 1923. došao je u Berlin, a ubrzo iza toga koncertovao je u Parizu s neopisivim uspjehom. Od tada je on osvojio ubrzo čitavu Evropu a bio je dvaput i u južnoj Americi, a god. 1929. koncertovao je u Sjevernoj Americi, a prošle je godine bio opet u Americi, te se tek lanjske jeseni vratio opet u Evropu.

Iz Cecilijina društva.

† **Mons Desider Járosy.** Došla nam je tužna vijest, da je početkom septembra umro u Jegaru prvak magjarskih cecilijanaca Mons Desider Járosy. Prije prevrata izdavao je crkvenu glazbenu reviju: »Egyházi zenekőzlőny« i započeo je rad oko jedinstvenog kantuala. Poslije prevrata ostao je u Temesvaru, koji je sada u Rumunjskoj. S velikim žrtvama i naporom izdavao je dva magjarska časopisa »Zenei szemle« i »Egyházi zeneművészet« te njemački: »Musikalische Rundschau«. Napisao je i veliki broj rasprava iz područja muzike. Na njegov zaslužni rad ćemo se još osvrnuti. Počivao u miru!

Blag. gosp. Viktor Sugár, kr. ug. viši vladin savjetnik, profesor narodnog konservatorija i dirigent na koru crkve sv. Matije u Budimpešti, je najpripravnije dopustio, da prof. Fr. Dugan prevede njegov zanimljivi članak o rimskim hidrauličnim orguljama, koje su nadjene u Aquincumu. Neka je za tu ljubažljivost primi našu usrdnu hvalu.

Tom zgodom upitao se g. savjetnik, kako se u Zagrebu gaji crkvena muzika. Prije mnogo godina bio je u Zagrebu, pa se dobro sjeća da je u prvostolnoj crkvi našao Walkerove orgulje. Kod njih crkvena glazba vrlo uspijeva. On je ravnatelj kora krunidbene crkve sv. Matije u Budimu, gdje ima stalan zbor od 104 osoba, od tih 42 instrumentalista. Svi su zvanični muzičari i namješteni od grada sa stalnom plaćom. U toj crkvi su krasne orgulje, koje je sagradila podružnica tvrtke Rieger u Budimpešti.

»Narodne Novine« su u svom broju 195. od 24. VIII. 1932. osvrnule se na sadržaj 4. broja »Sv. Cecilije« te naše glasilo toplo preporučile. Ocjenu napisao je g. (K).

Još se uvijek dogadja. U izvještaju jedne crkvene svečanosti čitamo ovo: »Zanimljivo je bilo slušati jednu tihu sv. misu, preko koje je tamburaški zbor iz... skladno pratio ženski djevojački zbor.« Isto tako nas je iznenadila vijest, da je tom zgodom školski zbor Vojske Srca Isusova pjevao koralnu misu »De Angelis«. Zbor sastoji od 60 soprana. Ta divna grla pratila je ...... glazba. Zaista čudnovata pratnja rimskoga korala, dobro da ne sazna o njoj široki katolički svijet.

Dar društvenom arkivu. Blag. g. Koloman Tőrők u Gradini poklonio je našemu društvu rukopisnu crkvenu pjesmaricu bez napjeva. Pjesmarica nije potpuna, nekada je bila mnogo veća, no mnogo toga se tijekom godina poizgubilo, a ostale su samo popijevke na čast raznim svecima. Otac g. Tőrőka, koji je bio orguljaš u Medjumurju, dobio je od nekoga već veoma vremešnog orguljaša tu pjesmaricu. Kasnije je g. Tőrők službovao u Belici kod Čakovca i služio se sam tom pjesmaricom. Nakon njegove smrti god. 1908. sve su te knjige većinom poizgubili. Gosp. Tőrők je najpripravnije obećao, da će nam poslati, ako još štogod nadje. Ta je pjesmarica pisana početkom prošlog stoljeća valjada u župi sv. Martin na Muri. To dokazuje i jedna popijevka o sv. Florijanu, čiji oltar je bio na evangjeoskoj strani u kapeli sv. Margarete u Kapelšćaku. U toj popijevki se kaže: »Vu kapele Margarethe, z leve ztrani gde ztoji Florjan szveti, vitez jaki, szille ognya kaj tishi.« Da je bila pjesmarica sastavljena upravo za Medjumurce ima više dokaza (na pr. »Pozluhnete Meggimorci, dragi moji Domoroczi« ili »Brani kotar Meggimorszki od ognyene vfse jakoszti).

G. Tőrőku svesrdno zahvaljujemo, što se je s tom pjesmaricom sjetio našeg arkiva.

Arh. Stjepan Podhorsky, profesor tehničke škole u Zagrebu poklonio je našoj zbirci fotografiju, koja prikazuje potresom porušenu grobnicu u našoj prvostolnoj crkvi, u kojoj je bio sahranjen poznati glazbenik Juraj Wisner pl. Morgenstern (umro 22. V. 1855.). Veleučenog gospodina profesora molimo, da na tom daru primi našu usrdnu zahvalu.

Darovi za naše glasilo. Otkako je izašao zadnji broj, primili smo za naše glasilo ove prinose: po 60 D. preuzvišeni g. **dr. Ivan Starčević**, biskup senjski i modruški u Senju; velemožni g. **Srećko Albini**, ravnatelj opere u miru u Zagrebu; prečasni g. **Ignacije Horat**, kanonik i ravnatelj nadb. konvikta u Slavonskoj Požegi i preč. g. **Andrija Busija**, dekan i župnik u Novim Čičama. Blagorodna gospodja **Blaženka Maruzzi**, supruga savjetnika u Zagrebu, poslala nam je 40 D, a veleč. g. **Jakov Novosel**, župnik u Gjurgjevcu 30 D. Po 20 D su doprinesli preč. gg.: **Ivan Horvatić**, dekan i župnik u Klenovniku, **dr. Juraj Cenkić**, župnik u Konšćini, **Petar Vudi**, župnik u St. Petrovom selu, **Adolfo Dušić**, župnik u Bosiljevu te čč. ss. sv. **Križa** u **»Marijinom domu«** u Slavonskom Brodu. Po 10 D su nam priposlali velemožni g. **dr. Mavro Spiller**, županij. fizik u Ivancu, preč. gosp. **Stjepan Prezel**, dekan i župnik na Šipku, veleč. gg. župnici: **Ante Alaupović**, u Novom Sarajevu, **Janko Grgurić**, u Viduševcu, **Ivan pl. Vučetić** u Žakanju te blag. g. **Franjo Kosina**, orguljaš u Osijeku. Svim tim plemenitim darovateljima naša topla hvala!

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Palmotićeva ul. br. 17).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ, KANONIK U ZAGREBU, KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: FRANJO DUGAN, PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, PALMOTICEVA UL. 17A. — TISAK »NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU. — ZA TISKARU ODGOVARA: STJEPAN MARINOVIC, KAMAUFOVA 14.

Nek je svašta.

Naš saradnik veleuč. g. dr. Petar Ivanišić imenovan je prebendarom stolne crkve i profesorom filozofije na bogoslovnom fakultetu u Djakovu.

G. Dragutin Šmid, novi kapelnik vojne muzike u Karlovcu, radi na tom da osnuje u Karlovcu filharmoničko društvo.

Kapelnikom vojne glazbe u Dubrovniku imenovan je V e ć e s l a v M a l y. On je djak praškog konservatorija i vršio do sada službu vojnog kapelnika u Vršcu, Somboru i Prištini.

Kongres južnoslovenskog pjevačkog Saveza održan je dne 9. X. u Beogradu. Njeg. Vel. Kralj primio je pokroviteljstvo sveslavenskog pjev. sleta, koji će se održati na Vidovdan 1935. godine u Beogradu. Poslije primljenih izvještaja o radu Saveza raspravljalo se o sjedištu Saveza. Bila su dva prijedloga, jedan da bude sjedište stalno u Beogradu, drugi da se svake treće godine mijenja. Primljen je prvi. Nadalje izabrana je nova savezna uprava: predsjednikom Joza L a l o š e v i ć, Sombor, potpretsjednicima Milan B o g d a n o v i ć, Beograd, dr. Juraj K o r e n i ć, Zagreb i dr. Antun Š v i g e l j, Ljubljana, tajnikom Mihajlo V u k d r a g o v i ć, blagajnikom Aca I v a n o v i ć, a odbornicima: dr. Vinko Ž g a n e c, dr. Franjo R a p o t e c i Kosta T e o d o r o v i ć. Doživotnim počasnim pretsjednikom izabran je dosadanji pretsjednik dr. Viktor N o v a k, a doživotnim članovima dr. Dušan P u t n i k, Antun Š v i g e l j i Kosta M a n o j l o v i ć. Idući kongres održat će se u Subotici.

Produžen natjecaj Južnoslovenskog pjevačkog saveza. Na VIII. kongresu Južnoslovenskoga pjevačkoga saveza, održanog u Ljubljani 14. do 16. V. o. g. donijeta je na molbu Pevecka obec Československa-Praha, odluka; da se proslava desetgodišnjice Južnoslovenskoga pjevačkog saveza i II. Sveslovenski pjevački festival, zbog Smetanine i Dvořakove proslave u Pragu maja 1934. godine održe u Beogradu 1934. nego 1935. godine na Vidovdan, kako bi na njima mogli sudjelovati i članovi P. O. Č. Shodno ovoj odluci J. P. S. je riješio, da se i rok predaje kompozicija za natjecaj J. P. Saveza, koji je objavljen u saveznom organu Muzički Glasnik za septembar-oktobar 1931. i januar-februar 1932., produži još za godinu dana. Prema tome krajnji rok predaje pompozicija, saobrazno predvidjenim uslovima konkursa bit će ne 30. septembar 1932., nego 30. septembar 1933. godine. Ovime se izvještavaju jugoslovenski kompozitori, koji misle natjecati se, kao i oni kompozitori, koji su svoje kompozicije već poslali.

Proslava 100. godišnjice Zajčeva narodjenja u Ljubljani biti će u novembru o. g. Pjev. društvo »L j u b l j a n s k i Z v o n« priredit će naime pod ravnanjem svog dirigenta Z o r k a P r e l o v c a u franjevačkoj crkvi crkveni koncert, na kojem će izvoditi Zajčeve kompozicije »Uskrsnuće« i »Oče naš«.

Dr. Romuald Rudolf Perlík, premonstrat, glazbeni historičar, arhivar samostana strahovskog i docent povijesti crkvene glazbe na bogosl. fakultetu Karlova sveučilišta, slavio je 11. marta 1932. 50-godišnjicu. Rodio se u Mytu, učio je u Klatovima i u Pragu. God. 1900. stupio je u strahovski samostan, 1923. polučio je doktorat, a g. 1929. habilitirao se za docenturu. Uredio je i bogato umnožio strahovski arhiv. Zanima se starijom češkom glazbom, osobito strahovskim organistima. Napisao je medju ostalim i radnje: »František Šimon Truska« (Prag 1924.), »K dějinam hudby a zpěvu na Strahově až do prvé polovice 18. století« (1925), »Jan Lohel Oelschägel«. Sarađuje u časopisu kat. duchovenstvi, u »Slovniku bohovědnom«, a poglavito u »Cyrillu«, komu je iza smrti kanonika Msgra. M. Müllera redaktorom.

Osvald Chlubna, češki skladatelj, skladao je ciklus pjesama na riječi Gottlieba, Tomana, Jiři-a i Trojanova, a sada radi na III. gudalačkom kvartetu. Njegova opera »Nura« bit će izvedena u brnskom kazalištu na jesen ove godine. Chlubna radi sada na dovršenju, instrumentaciji nedovršenog posljednjeg djela svog učitelja Leoša Janačka simfoničkog cikla »Dunav«.

Adolf Cmiral, glazbeni pedagog i skladatelj, organizator i profesor pedagoškog odijelenja praškog konzervatorija, revni i moderno orientovan pisac na polju glazbene odgoje, zakladatelj i redaktor mjesečnika »Hudba i škola« itd. slavio je 12. aprila 1932. 50-godišnjicu svoga života. Glavna njegova djela jesu škola za pjevanje »Jaro«, »Glazbena pedagogika«, »Osnovni pojmovi glazbe« i »Glazbena čitanka«.

Zdeněk Nejedlý, češki glazbeni pisac, počeo je nakon stanke od 10 godina izdavati glazbeni časopis »Směr« za glazbu i kazalište.

Glazbenu ostavinu pok. Oskara Nedbala poklonila je njegova udova muzeju u Bratislavi.

Uprava »Umělecke Besede« u Pragu. Za starostu izabran je dr. Franjo Skacelik, za namjesnike Vitězslav Novák, K. Sezima-Kolař i Vaclav Rabas. Za počasnog člana izabran je A. B. Svojsik.

Kladenska filharmonija, kojoj je na čelu dirigent H. Kubat, proslavila je ovog proljeća 30-godišnjicu svoga postojanja.

Igor Stravinskij napisao je Koncerat u D za violinu i orkestar. Ova je skladba bila davana prvi puta pod njegovim ravnanjem sa Samuelom Duškinom kao solistom. Violinski taj koncerat pisan je bogato pointovanim slogom klavirnog Capriccia, a razlikuje se od ove vrsti skladbe većom elegancijom i ritmičkim bogatstvom. Kako koncerat iziskuje melodičke stavke, umetnuo je Stranvinskij između Toccate i Cappricio dvije arije. Prva od njih daje briljantnom slogu romance prozračnu zvučnost, druga razapinje strogu bachovsku melodiju među oštre mordente trompeta. — Koncerat je imao neobični uspjeh.

Igor Marković izveo je nedavno u Parizu svoju glazbu k baletu »Rebus«. Mladi skladatelj imade tek 20 godina, ali pokazuje zamjeran talenat i stručnu spremu.

Marko Rothmüller, rodom iz Zagreba, gostovao je nedavno u Hamburgu te je vrlo uspio. Pjevao je naslovnu ulogu u Rigolettu.

Pregled štampe o glazbi.

U sarajevskom **»Katoličkom Tjedniku«** izašao je vrlo lijep članak upravljatelja župe u Ljubešćici J o s i p a M a j s e c a pod naslovom »L i t u r g i j o m d o d u h o v n e o b n o v e n a š i h ž u p a (od 28. VIII. 1932. br. 35.). Uz malo dobre volje dade se i na tom polju i na selu mnogo dobra učiniti. Naš narod ima istančan osjećaj za sve što je lijepo. I naš seoski svijet ima smisla i sposobnosti, da razumije ljepotu liturgije te se i na selu može i na liturgijskom polju mnogo učiniti. Vrijedni pisac spominje zatim što je učinjeno za liturgijski pokret u njegovoj župi u vrijeme od deset godina, kako je on na toj župi. Učinjeno je mnogo za ures crkve i oltara, crkva opskrbljena pristojnim ruhom i odijelom, uvedeno škropljenje puka prije svečane sv. mise po ne-

djeljama i zajedničko moljenje sv. mise, te koralno pjevanje. Nas zanima osobito što piše g. upravljatelj o koralnom pjevanju. On kaže:

U liturgijskom radu u našoj župi odlično mjesto zauzimlje koralno (gregorijansko) pjevanje kod sv. Mise. To je svakako na selu još i danas rjedja pojava, jer tu treba i sigurnijih pjevača, i vještog orguljaša. Mi smo se za jedno i drugo pobrinuli, te u obojem postigli povoljan uspjeh. Dakako ne bez dugog i napornog rada i opet u nekim etapama. Kao priprava koralnom pjevanju služilo nam je kroz više godina »Cecilijansko« pjevanje. To je bilo potrebno, da se u pjevača i vjernika probudi pravi crkveni »ukus«, kojega mnoge naše crkvene pjesme nemaju, jer su crkvene tek po svom tekstu, ali su po melodiji i harmonizaciji daleko od toga. To je — moram priznati — ispočetka bio malo tvrd orah i za pjevače i za narod. Sve je to njima bilo nekako »mrtvačko«. Ni s orguljašima nije tako lako išlo, ta današnje učiteljske škole ne posvećuju osobite pažnje orguljanju. Ipak je i tu išlo, i s vremenom su jedni i drugi te melodije tako zavoljeli i prigrlili, da se one pjevaju najradje i po domovima i prošteništima, gdje ih proštenjari s raznih krajeva sa zanimanjem slušaju, ispituju, otkuda su ti ljudi, tko ih je učio te pjesme i sl. Prošavši ovu etapu pristupili smo k samom koralu. Sad više nije bilo ozbiljne teškoće ni za orguljaša ni za pjevače. Istina, trebalo je vježbe, ali je oduševljenje bilo toliko, da su se brzo svladale sve teškoće. Kako smo poznavali sve koralne odgovore i one na »Ite Missa est«, imali smo temelj za Kyrie. O koliko je bilo oduševljenje, kad smo pred tri godine prvi puta na blagdan Snježne Gospe, zaštitnice ove župe, pjevali potpunu koralnu Misu sa svim stalnim i promjenljivim dijelovima! Odonda odjekuje u našoj crkvi barem o svečanijim zgodama veličanstveni i tajinstveni koralni pjev, koji u najnovije vrijeme prihvaća i puk u crkvenoj ladji. Kako našim seoskim ljudima nije moguće otići u grad, da tamo katšto čuju, kako se zapravo pjeva koralna Misa, nabavili smo iz Klosterneuburga gramofonske ploče s Misom »De Angelis«, kako je tamošnji redovnici s tamošnjim zborom pjevaju. Tako su imali vjernici priliku — dakako izvan službe Božje — čuti lijepo i pravilno pjevanje jedne koralne Mise.[1] Jednako smo tamo nabavili male knjižice s notama za pučko pjevanje ove i drugih koralnih Misa. Za tu stvar dobili smo priznanja i od svećenstva i od školovanih svjetovnjaka, koji se upravo dive tome, kako se takovo što i na selu može izvesti. O može, može, samo treba pokušati i početi! Svećenik mora svakako naprijed! Mladji će svećenici to još i lakše moći.

Ako je to išlo u Ljubešćici, ići će to u svakoj župi. Pokušajmo!

U Katoličkom Listu od 25. VIII. 1932. br. 34. napisao je Mires Omega člančić pod naslovom »T a m b u r a n j e u c r k v i«. Zgodno spominje pisac u predgovoru ovo:

Mnogi će na prvi pogled pomisliti, kada opaze ovaj zaista egzotični naslov, da se radi o senzaciji ili teoretiziranju. No pisac ovih redaka izjavljuje odmah na početku, da se ovdje ne radi samo o senzaciji niti o teoriji, koja bi zagovarala tamburanje u crkvi ili bila proti njega. Radi se ovdje o realnoj zbilji, koja je više nego teorija i senzacija, a to je; da su crkvena vrata otvorena tamburi, koja svira za vrijeme službe Božje.

Znam, da tamburanje nije dozvoljeno u većini naših crkava. U većini naših pokrajina bila bi upravo sablazan, da se i pokuša unijeti tambura u sveto mjesto. — Siguran sam i to, da će se naći čitatelja, koji će se čudom čuditi, a donekle i skandalizirati, kada ovo prviput čuju, da ima mjesta, gdje je tamburanje u crkvi dopušteno. Neki će iz znatiželjnosti upitati: »Pa gdje je to dozvoljeno? U kojoj od naših biskupija ima takvih crkava, u kojima se tambura?«

Zatim završuje pisac ovako: Nisam liturgista po zanimanju, da donesem stručno i autoritativno rješenje ovoga pitanja, koje zapravo i ne zaslužuje, da se s njim bavimo. Za mene je sigurna stvar, da tamburanje ne ide u crkvu. A priori ima se osuditi svaki pokušaj, koji bi išao za tim, da se uvede takva glazba u crkvu i da potpomaže službu Božju i pobožnost vjernika. Lično sam se sâm uvjerio o — upravo — skandaloznom tom praksom, kada sam imao prigodu, da slušam tamburanje u hramu Božjem, dok je trajala služba Božja.

Bila je jedna od najvećih godišnjih svetkovina. Mlađarija, koja je svirala tambure, unijela ih u crkvu, bio je to čitavi tamburaški zbor od 8 komada, te je preko čitave sv. mise svirala kako je znala i htjela. Mislio sam, da se nalazim u kakvom razvratnom lokalu, u kojem se izvode razne neukusne melodije i plesovi. I zaista u praksi sam iskusio, da tamburanje nikako ne može imati mjesta u crkvi.

Ocjelne žice na tamburi i čitava njihova konstrukcija po svome glasu odaju nešto profano, nešto oporo i divlje, da se ne može radi toga dozvoliti pri službi Božjoj. Službena Crkva ima tu pravo, što je strogo zatvorila crkvena vrata tamburama. Ona ne odgovara za ono, što je u pojedinim mjestima došlo do zlouporabe kod crkvenoga bogoslužja. (Jedan mi je opet svećenik pripovijedao, kako je u nekom mjestu za vrijeme službe Božje neki svirač ručnu harmoniku svirao.)

Prema tomu nema ni govora, da bi se uvodilo tamburanje u one crkve i pokrajine, gdje toga nema, već naprotiv ima se ići za tim, da se u onim župama i diecezama to što prije dokine. Može biti, da će to župniku teže biti, ali u tomu slučaju ordinarij dieceze imao bi, da izda naredbu, kojom bi se taj loši i necrkveni običaj dokinuo. Župnik bi se na taj način pozvao na nalog ordinarija i gledao, da ga što bolje u duhu crkvenom obrazloži. Na taj bi se način u župi to pitanje mirno i bez prigovora riješilo.

Na to bi dodali, da je doista žalosno, da se mora danas, kad će biti doskora 30 godina, otkako je izašao »Motu proprio« pape Pija X o crkvenoj glazbi, još o tome pisati i da doista ima još crkvi, u kojima se pod službom Božjom tambura. »Motu proprio« kaže pod točkom 19.: »Zabranjena je u crkvi poraba klavira, a takodjer i poraba bučnih i neozbiljnih glazbala kao što su mali i veliki bubanj (tamburo, grancassa), zdjelice (piatti), zvončići (campanelli) i slično.« Razumijeva se da se medju glazbala, koja po svom karakteru ne spadaju u crkvu, imadu razumijevati i tambure. Pošto se znade u kojim se crkvama bar od zgode do zgode tambura, držim, da će crkveni poglavari jedamput za uvijek strogo zabraniti ulaz tamburama u crkvu, ne samo radi toga, što je to po crkvenim odredbama zabranjeno, već i radi toga, što bi se, ako se to sazna, osramotili pred čitavim glazbenim svijetom.[1]

U Narodnim Novinama od 5. X. 1932. (br. 230.) priopćio je A n t u n D o b r o n i ć članak: »M u z i č k o - e s t e t s k i o d g o j u s r e d n j i m š k o l a m a«.

---

[1] Tu se jasno kaže, da su bile te ploče samo za vježbu, da puk čuje, kako se koral ispravno pjeva. To je potrebno naglasiti, jer znamo, da su se gramofoske ploče upotrebljavale i pod službom Božjom, da zamijene orguljaša, a svirale su ne koral već poznate njemačke »crkvene« popijevke.

[1] Sravni o tom: O. D r i n k w e l d e r: »Gesetz und Praxis in der Kirchenmusik« te E. S c h m i d: »Die neuen kirchenmusikalischen Vorschriften«.